

Programmabegroting 2021 - 2024

Aangeboden aan gemeenteraad op 24 september 2020

Koers houden in zwaar weer

Gemeente



Bodegraven Reeuwijk

Inhoudsopgave

Deel A: Aanbiedingsbrief.....	4
Aan de gemeenteraad.....	5
Samen Duurzaam Gezond.....	6
Samen.....	6
Duurzaam.....	7
Gezond.....	8
Corona.....	9
Het financiële beeld.....	11
Deel B: Programma's.....	17
Programma 1. Leven, leren en werken.....	17
Programma 2. Wonen en Leefomgeving.....	25
Programma 3. Samenwerken, ondernemen en dorpspromotie.....	43
Programma 4. Bestuur en dienstverlening.....	50
Algemene dekkingsmiddelen, overhead en onvoorzien.....	56
Deel C: Paragrafen.....	61
Paragraaf 1 – Lokale heffingen.....	61
Paragraaf 2 – Weerstandsvermogen en risicobeheersing.....	78
Paragraaf 3 – Onderhoud kapitaalgoederen.....	91
Paragraaf 4 – Financiering.....	94
Paragraaf 5 – Bedrijfsvoering.....	101
Paragraaf 6 – Verbonden partijen.....	103
Paragraaf 7 – Grondbeleid.....	110
Deel D: Financiële begroting.....	114
Overzicht van baten en lasten.....	114
Toelichting op de baten en lasten.....	116
Geprognosticeerde balans.....	118
Uiteenzetting van de financiële positie.....	119
Overzicht van taakvelden per programma.....	122

Analyse ten opzichte van de begroting 2020	130
--	-----

Deel E: Bijlagen 134

Overzicht investeringen	135
Overzicht reserves	136
Overzicht voorzieningen	137
Overzicht geldleningen	138
EMU-saldo	139
Beleidsindicatoren	140

Deel A: Aanbiedingsbrief



Aan de gemeenteraad

Voor u ligt de derde begroting van uw gemeenteraadsperiode. 2021 vormt daarmee het derde, en laatste volledige jaar van de uitvoering van de ambities in het raadsprogramma *Samen Duurzaam Gezond*. In juli 2020 is de Kadernota 2021-2024 behandeld. De inhoud van de kadernota is dit jaar somber van aard. Ook de door de raadsfracties uitgesproken beschouwingen tijdens de behandeling van de kadernota getuigen hiervan. Wij zijn met elkaar van mening dat grote en belangrijke keuzes noodzakelijk zijn. Om de financiële positie van de gemeente op de rails te houden en om te bouwen aan een meerjarig sluitend perspectief.

Het oplopende tekort in het Sociaal Domein, achterblijvende financiële middelen vanuit het Rijk en afnemende inkomsten uit onze grondexploitaties trekken een zware wissel op onze gemeentelijke begroting en ambities. In de Kadernota 2021-2024 is duidelijk gemaakt welke gevolgen gaan ontstaan als er nu geen stevige keuzes worden gemaakt. We kiezen ervoor hierin verantwoordelijkheid te nemen door nu keuzes te maken waardoor weer evenwicht ontstaat tussen inkomsten en uitgaven. Daarmee maken we ook keuzes over de uitvoering van het raadsprogramma *Samen Duurzaam Gezond*. Daarnaast wordt er actief en stevig gelobbyd richting het Rijk om samen met andere gemeenten en overheden meer middelen beschikbaar te krijgen voor de uitvoering van onze taken. We volgen daarom meerdere sporen om te komen tot een passende begroting, die recht doet aan de wensen en behoeften van de samenleving.

Gedurende de zomermaanden is gewerkt aan een pakket aan bezuinigingsmogelijkheden dat recht doet aan de ambities van *Samen Duurzaam Gezond* en de opgave om het tekort in het Sociaal Domein meerjarig op te vangen binnen onze begroting. Deze mogelijkheden zijn gevat in de keuzenotitie. Deze notitie is recent aan de gemeenteraad aangeboden. De besluitvorming rond de keuzenotitie is nog niet meegenomen bij het opstellen van de voorliggende begroting. Deze begroting is opgesteld met de Kadernota 2021-2024 als uitgangspunt. Anders gezegd: de jaarschijf 2021 is in deze begroting sluitend gemaakt met de taakstellingen die in de keuzenotitie worden genoemd en uitgewerkt.

Om toch te komen tot een begroting waarin besluitvorming over de keuzenotitie is opgenomen, wordt bij de vaststelling van de begroting meteen een eerste begrotingswijziging voorgelegd waarin deze keuzes zijn verwerkt. De vastgestelde begroting zal samen met de eerste begrotingswijziging bij de provincie Zuid-Holland ter goedkeuring worden voorgelegd. Daarmee wordt enerzijds de ruimte aan de gemeenteraad gegeven een goed besluit te nemen over de voorliggende keuzes, anderzijds wordt bewerkstelligd dat die keuzes een integraal onderdeel van de begroting uitmaken.

Samen Duurzaam Gezond

Het raadsprogramma *Samen Duurzaam Gezond* vormt, ondanks de belangrijke keuzes waar we voor staan, de basis voor deze begroting. De ingrepen die het college voorstelt in de keuzenotitie sluiten zoveel mogelijk aan bij de ambities uit dit raadsprogramma. Juist in deze tijden houden we vast aan onze ambities en zetten we ons in voor belangrijke onderwerpen als gezondheid, klimaatadaptatie, wonen en verkeersveiligheid.

Gezondheid

Samen met de GGD'en hebben we enorme inspanningen geleverd in de strijd tegen het coronavirus. De uitbraak van het virus benadrukt het belang van een gezonde levensstijl. Met de Visie op Sport en Bewegen en het bijbehorende uitvoeringsprogramma maken we de verbinding met andere domeinen zoals zorg, welzijn, gezondheid en openbare ruimte. Hierop gebaseerd is voor de zomer van 2020 een Lokaal Sportakkoord tot stand gekomen, dat ook aansluiting heeft bij het Nationaal Preventieakkoord en het Nationaal Sportakkoord. Ook in 2021 blijven we inzetten op preventie, met speciale aandacht voor een gezonde levensstijl en een rookvrije generatie.

Klimaatadaptatie

Begin 2020 is door de gemeenteraad de gemeentelijke ambitie klimaatadaptatie vastgelegd en eind 2020 wordt ook de uitvoeringsagenda Klimaatadaptatie vastgesteld. In 2021 gaan we aan de slag met de maatregelen die zijn opgenomen in de uitvoeringsagenda. We zien dat de hoeveelheid energie die we in onze gemeente opwekken met zonnepanelen blijft stijgen. In 2021 zetten we de inzet op zonne-energie voort.

Wonen

De woningmarkt staat onder druk. In de Woonvisie Bodegraven-Reeuwijk, die voor het einde van 2020 door de gemeenteraad wordt vastgesteld, proberen we een antwoord te geven op de uitdagingen waar we voor staan. Zo willen we meer gemeentelijke regie op het woningbouwprogramma en een betere aansluiting op de behoefte van de dorpen zelf. Op dit moment werken we, verspreid over de hele gemeente, aan een veelheid aan woningbouwprojecten in zowel de koop- als huursector. Alleen al wat betreft sociale woningbouw worden in 2021 circa honderd woningen opgeleverd.

Verkeersveiligheid

Bij de herinrichting van diverse wegen kiezen we voor maatregelen die de verkeersveiligheid ten goede komen. Daarnaast zetten we in op een fietstunnel ter hoogte van de 'kluifrotonde' en maatregelen bij de spoorwegovergangen waarmee de overwegveiligheid wordt verbeterd.

Samen

Dorpsvisie, toekomstvisie en omgevingsvisie

Een belangrijke ambitie voor 2020 is geweest om vorm te geven aan het antwoord op de vraag: Wat voor gemeente willen we zijn? Wat is onze toekomstvisie en welke thema's vinden we op lange termijn als gemeenschap van belang? Op zoek naar de antwoorden op deze vragen zijn we in 2020 met de dorpen in gesprek gegaan. In 2021 zal in elk dorp gewerkt worden aan een eigen toekomstperspectief, vanuit de eigen structuur en een eigen geschiedenis. We zien een samenleving die enthousiast is om zelf vorm te geven aan de toekomst van haar wijk, dorp of gemeenschap. Rondom de centrumontwikkeling van Bodegraven

zien we het burgerinitiatief Hart in Bodegraven in 2021 tot uitvoering komen. Als gemeente faciliteren we deze kracht en maken we op die manier dankbaar gebruik van de kracht, energie en kennis van onze inwoners.

Als we gestructureerd vormgeven aan onze toekomst, dan zijn verschillende invalshoeken of bouwstenen noodzakelijk. In 2020 is een aanzet gemaakt om antwoorden te vinden op vragen als: Hoe zien we de toekomst van bedrijvigheid in onze dorpen? Hoe houden we onze dorpen bereikbaar? Hoe houden we het voorzieningenniveau in stand? Hoe stimuleren we dat inwoners in onze dorpen vitaal en zelfredzaam blijven? Wat voor soort woningbouw is wenselijk? In 2021 krijgen de antwoorden op deze vragen een plek in de toekomstvisie. Het is de rol van onze gemeente om deze elementen in balans te zien en bij elkaar te brengen. Daarbij worden we ondersteund door de ontwikkeling rondom de omgevingsvisie. Die biedt uiteindelijk het instrument om de toekomstvisie, als dat nodig is, ruimtelijk te vatten.

Economie

Samen met het Ondernemersplatform Bodegraven-Reeuwijk (OPBR) werken we aan het versterken van de lokale economie. In 2021 zetten we in op zes thema's: bedrijventerreinen; winkels, horeca, recreatie & toerisme; werkgelegenheid & arbeidsmarkt; organisatie & samenwerking; duurzaamheid en tot slot bereikbaarheid.

Huisvesting arbeidsmigranten

In het voorjaar 2019 hebben we een nieuwe start gemaakt met het thema huisvesting arbeidsmigranten. Ons uitgangspunt is om op een open en transparante manier met inwoners en raad te komen tot een integrale oplossing. De verwachting is dat het college begin 2021 de kaders, die in een participatietraject zijn voorbereid, aan de raad voorlegt. Vervolgstappen zijn afhankelijk van de inhoud van de vastgestelde kaders.

Mobiliteit

Verkeer, mobiliteit en verkeersveiligheid vormt een belangrijk en urgent thema in Bodegraven-Reeuwijk. Als gemeente willen we veilig bereikbaar zijn voor onze inwoners, onze schoolgaande kinderen, onze toeristen en onze bedrijven en hun werknemers. Mobiliteit behelst in deze begroting zowel de thema's (auto)verkeer, fietsen als openbaar vervoer. Deze thema's zien wij in sterke samenhang met elkaar. Belangrijke projecten voor 2021 zijn de herinrichting van de Raadhuisweg/Zoutmansweg, de Bodegravenboog en de invoering van de doorgetrokken spitspendel op de spoorverbinding Leiden-Utrecht.

Duurzaam

Het tweede grote thema voor de periode 2018-2022 is Duurzaamheid. Hiervoor zien we de volgende opgaven.

Werken aan een duurzame gemeente

Hoe geven we onze leefomgeving en onze economie duurzaam vorm? Deze opgave staat duidelijk op de agenda. In 2021 worden hierin twee belangrijke stappen gezet. De transitievisie warmte, waarin staat welke wijken wanneer van het gas af gaan, wordt opgesteld en ter vaststelling aangeboden aan de raad. Daarnaast wordt, na het doorlopen van het participatieproces in de periode oktober 2020-maart 2021, de Regionale Energie Strategie (RES) 1.0 vastgesteld. Dit gebeurt in het tweede kwartaal 2021.

Toekomstige gebiedsontwikkeling

Het in gang gezette traject voor de dorpsvisies en de toekomstvisie (omgevingsvisie 1.0) resulteert onder meer in een visie op de toekomstige gebiedsontwikkelingen. Op het gebied van wonen (discussienotitie woonvisie), bedrijventerreinen (onder meer regionale bedrijventerreinstrategie) en energietransitie (RES) is bekend dat er extra ruimtevragen op onze gemeente afkomen. Om deze toekomstige ontwikkelingen te kunnen faciliteren is in deze begroting is een investeringsfonds gebiedsontwikkeling opgenomen. Uit dit ontwikkelingsfonds zijn zowel investeringen denkbaar voor mogelijke toekomstige uitbreidingen als voor complexere binnendorpse transformatie- en herstructureringsopgaven. Ook is denkbaar om uit dit investeringsfonds bijdragen te doen aan grondexploitaties die financieel negatief uitpakken als gevolg van een verhoogd aandeel goedkope en sociale woningbouw.

Openbare ruimte

In de tweede helft van 2020 zijn we gestart met de actualisatie van het onderhoudsplan Leefomgeving en het Rioleringsplan voor de periode 2022-2025. Bij het actualiseren van deze plannen gaan we met bewoners in gesprek en zoeken we aansluiting bij de dorpsvisies en toekomstvisie.

Gezond

Het derde grote thema voor de periode 2018-2022 is Gezond.

Sociaal Domein

In het Sociaal Domein blijft het uitgangspunt dat iedereen mee kan doen. We bouwen verder aan een inclusieve samenleving waarin niemand belemmerd wordt zich te ontwikkelen of deel te nemen. Of dit nu op het gebied van werken, leren, sporten, recreëren of op een andere manier is. We zien echter dat er steeds meer gebruik wordt gemaakt van voorzieningen, we ontvangen een te krap budget vanuit het Rijk en hebben tegelijkertijd te maken met stijgende kosten. Dit maakt dat er een situatie dreigt te ontstaan waarbij voorzieningen voor onze meest kwetsbare inwoners straks niet meer betaalbaar zijn. In de Routekaart Sociaal Domein (juli 2020) geven we inzicht in de grootte van de opgave en de scenario's waarbinnen de oplossingen kunnen worden gezocht. Het is nodig in 2021 op dit terrein keuzes te maken. Richting onze inwoners is dit een harde maar heldere boodschap: we nemen onze verantwoordelijkheid en iedereen zal hieraan moeten bijdragen.

Sport

Uiterlijk in 2021 willen we komen tot een nieuw beleid en een passende organisatie van de buitensport. Hieraan wordt met veel enthousiasme gewerkt door de betrokken verenigingen en stichtingen. De verwachting is dat dit beleid in het najaar 2020 aan de gemeenteraad kan worden voorgelegd. In 2021 starten we samen met de verenigingen met de inrichting van een nieuwe buitensportorganisatie.

Financieel gezond

Een gezonde gemeente begint bij een financieel gezond uitgangspunt. Door evenwicht aan te brengen in inkomsten en uitgaven wordt de mogelijkheid gecreëerd om te investeren in de samenleving. Onze ambitie op dat vlak is en blijft Samen Duurzaam Gezond. Deze ambitie kan echter niet los gezien worden van de ontwikkeling op het Sociaal Domein, waar het tekort nog steeds toeneemt. Een structureel financieel herstel komt hiermee in gevaar. De tekorten binnen het Sociaal Domein kunnen op dit moment niet opgelost worden binnen het Sociaal Domein zelf. Dit betekent dat op de andere thema's keuzes dienen te worden gemaakt om te komen tot een duurzaam financieel evenwicht. Separaat aan deze begroting is daartoe een Keuzenotitie 2021-2024 gepresenteerd.

De afgelopen jaren heeft de inspanning van college en raad in het teken gestaan van het terugdringen van de leningschuld en de versterking van de reservepositie. De realiteit is dat deze ambitie op dit moment niet kan worden waargemaakt. De aandacht gaat nu vooral uit naar het presenteren van een sluitende begroting.

Wij blijven hechten aan en blijven ons inzetten voor de 'financiële driehoek' zoals die ook in *Samen Duurzaam Gezond* is verwerkt.

1. Te nemen maatregelen mogen niet leiden tot het kapot bezuinigen van beleid;
2. We voorkomen zoveel mogelijk dat maatregelen leiden tot lastenverzwaring voor inwoners;
3. We houden de schuldenpositie beheersbaar in relatie tot de daarmee samenhangende rentekosten.

Op basis van bovenstaande uitgangspunten is de conclusie dat we nog steeds zoveel mogelijk voorkomen dat maatregelen leiden tot een lastenstijging voor inwoners. Als er toch sprake is van een lastenstijging zal deze worden ingezet om de schuldenpositie verder af te bouwen. Wat betreft de schuldenpositie is het in ieder geval wenselijk deze beheersbaar te houden in relatie tot de exploitatie, maar het heeft nog steeds de voorkeur om deze verder af te bouwen.

Corona

In deze aanbiedingsbrief willen wij ook graag aandacht besteden aan de pandemie die ons land sinds begin 2020 in zijn greep heeft. Wij willen vooral aangeven welke invloeden en impact op onze gemeente, zowel voor de samenleving als de organisatie, daarbij te onderkennen zijn.

Op 26 maart heeft de raad unaniem de motie Steun en bemoediging Coronacrisis aangenomen. In deze motie spreekt de raad haar waardering uit richting initiatieven uit de samenleving en alle inwoners die hard werken om de crisis het hoofd te bieden. Ook geeft zij hierin steun aan het college om noodzakelijke besluiten te nemen in deze bijzondere en moeilijke tijd. We zijn nu in een fase beland van versoepeling van de landelijke maatregelen. Dit is tevens een punt in de crisis waar de eerste sprint overgaat in een marathon waarvan we niet weten waar en wanneer deze eindigt. Deze onzekerheid vraagt om bestuurlijke keuzes en leiderschap.

Inwoners

Nu het maatschappelijk leven weer op gang komt en het weer drukker wordt op straat, in winkels en bij voorzieningen, wordt het lastiger anderhalve meter afstand in acht te nemen. De pandemie heeft voor grote groepen inwoners grote sociale gevolgen. Grootouders kunnen niet knuffelen met hun (klein)kinderen, culturele instellingen zijn maar beperkt toegankelijk en verenigingen ondervinden beperkingen in het organiseren van activiteiten. De crisis heeft laten zien dat wij als er samenleving voor elkaar staan wanneer de omstandigheden daarom vragen. Mooie initiatieven en grote saamhorigheid zijn ontstaan. Initiatieven om lokale bedrijven te ondersteunen en om kwetsbare ouderen te helpen, maar ook boodschappendiensten van en voor buurtgenoten. Het is de uitdaging om deze betrokkenheid met elkaar vast te houden, ook wanneer de crisis langere tijd duurt en wanneer oude tegenstellingen weer zichtbaar worden. De gemeente wil dergelijke initiatieven blijven ondersteunen en daarmee verder bouwen aan sterke dorpen en gemeenschappen.

We zien dat de economische effecten van corona grote gevolgen hebben. Er wordt voor een langdurige recessie gevreesd. Voor inwoners, ondernemers, zzp'ers en maatschappelijke partners betekent dit onzekere tijden. Een groep inwoners is nu al de baan of het inkomen kwijt of ziet een terugval in inkomen. Vanuit het

Rijk zijn voorzieningen getroffen om deze groep zoveel mogelijk te ondersteunen. We zetten ons in om het ook in 2021 voor iedereen mogelijk te maken volwaardig te blijven deelnemen aan onze samenleving.

Maatschappelijke partners

Binnen het Sociaal Domein heeft de anderhalvemetersamenleving invloed op de levering van ondersteuning en zorg. Hierbij kan worden gedacht aan de organisatie van dagbesteding en het doelgroepenvervoer. Op welke wijze deze diensten kunnen worden aangeboden en wat de consequenties zijn voor de cliënten, uitvoerders en de benodigde middelen is nog niet precies duidelijk.

Voorzieningen als de Huizen van Alles, sportverenigingen en culturele instellingen hebben het in de acute fase van de crisis zwaar te verduren gekregen. Vanwege de crisis is het wellicht noodzakelijk keuzes te maken. Dat doen we samen met de betrokken partijen. De inzet blijft dat we staan voor een gezonde gemeente met een duurzaam en adequaat voorzieningenniveau.

Ondernemers

In Bodegraven-Reeuwijk is een grote verscheidenheid aan ondernemers actief. Het is op dit moment lastig in te schatten hoe diep de crisis gaat ingrijpen in onze economie. We vinden het van groot belang dat ondernemers en bedrijven zich kunnen blijven ontwikkelen en ondersteunen hen om ook in de toekomst te kunnen blijven concurreren. We haken hierbij aan bij landelijke maatregelen en zetten in op het bij elkaar brengen van kansrijke initiatieven. Waar mogelijk en wenselijk nemen we drempels weg, denk hierbij aan het vergroten van terrasmogelijkheden en het meedenken met ondernemers over hoe de openbare ruimte te benutten vanuit de anderhalvemetersamenleving.

Financiële gevolgen corona

Gezien de financiële positie van de gemeente is de ruimte beperkt. Het uitgangspunt is dat kosten gerelateerd aan de coronacrisis worden vergoed vanuit het Rijk. Incidentele en structurele financiële effecten van de crisis worden in de reguliere P&C-cyclus meegenomen.

Het financiële beeld

De begroting, de tussentijdse rapportages en de jaarrekening kenmerken zich door de presentatie van het financiële beeld van de gemeente volgens een vast stramen. Dat vindt plaats aan de hand van een drietal thema's, het meerjarenperspectief, de liquiditeitspositie en de algemene reserve. In dit tweede deel van de aanbiedingsbrief wordt stilgestaan bij deze drie onderwerpen.

1. De begroting en het meerjarenperspectief

De eerste invalshoek is de jaarlijkse (exploitatie) begroting, waarin de baten en lasten voor het begrotingsjaar zijn opgenomen. Tegelijk wordt daarbij een doorkijk gegeven in het meerjarig perspectief van de drie daarop volgende jaren.

	bedragen x € 1.000			
Begroting en meerjarenperspectief	Begroting 2021	Begroting 2022	Begroting 2023	Begroting 2024
Meerjarenperspectief volgens kadernota 2021	46	- 2.263	- 3.735	- 3.925
Doorgevoerde wijzigingen op de Kadernota				
- Herziening rente langlopende leningen	806	683	577	504
- Nacalculatie kapitaallasten investeringen	107	- 129	- 253	- 365
Resultaat meerjarenbegroting	959	- 1.709	- 3.411	- 3.786
Storting restant resultaat in algemene reserve	- 959			
Onttrekking restant resultaat aan algemene reserve		1.709	3.411	3.786
Gepresenteerd resultaat	-	-	-	-

Meerjarenperspectief volgens Kadernota 2021

Alle in de Kadernota 2021 opgenomen effecten en maatregelen zijn in de voorliggende begroting verwerkt. Het in deze tabel gepresenteerde meerjarenperspectief volgens Kadernota 2021 is dan ook volledig in overeenstemming met het resultaat van de Kadernota 2021 zoals die in juli 2020 door de gemeenteraad is behandeld.

Doorgevoerde wijzigingen op de Kadernota

In de periode nadat de Kadernota was opgesteld is er een nieuwe (geplande) geldlening aangetrokken. Deze is afgesloten tegen een aanzienlijk gunstiger rentepercentage dan waarmee veiligheidshalve in de meerjarenramingen rekening wordt gehouden. Gelijktijdig hebben wij op dat moment nog eens met onze geldverstrekkers onderhandeld over de mogelijkheden van herfinanciering van de bestaande leningen. In een aantal gevallen kon daartoe worden overgegaan. Bedoelde leningen zijn tegen een gunstiger rentepercentage geherfinancierd. Het rente-effect van deze beide operaties is in de voorliggende begroting (dus in afwijking van de Kadernota) verwerkt.

Ook heeft er een volledige en exacte doorrekening van alle investeringen plaatsgevonden. In de kadernota is éénvoudigheidshalve volstaan met het investeringsniveau van de begroting 2020, gecorrigeerd voor nieuwe investeringen. Inmiddels zijn alle investeringen opnieuw volledig doorgerekend. Met name het feit dat investeringen later in gebruik worden genomen leidt ertoe dat de kapitaallasten in de eerste jaren (2020 en 2021) gunstiger uitvallen en naar achteren doorschuiven en daarom in de daarna volgende jaren tot een nadeel leiden. In de voorliggende begroting is dit thans verwerkt.

Septembercirculaire

De voorliggende begroting is gebaseerd op meicirculaire 2020. Ten tijde van het opstellen van deze begroting was de septembercirculaire nog niet verschenen en daarom nog niet in deze begroting verwerkt. Op basis van de thans beschikbare informatie is het niet de verwachting dat deze circulaire een heel ander (positiever) beeld van onze te verwachten uitkering zal geven.

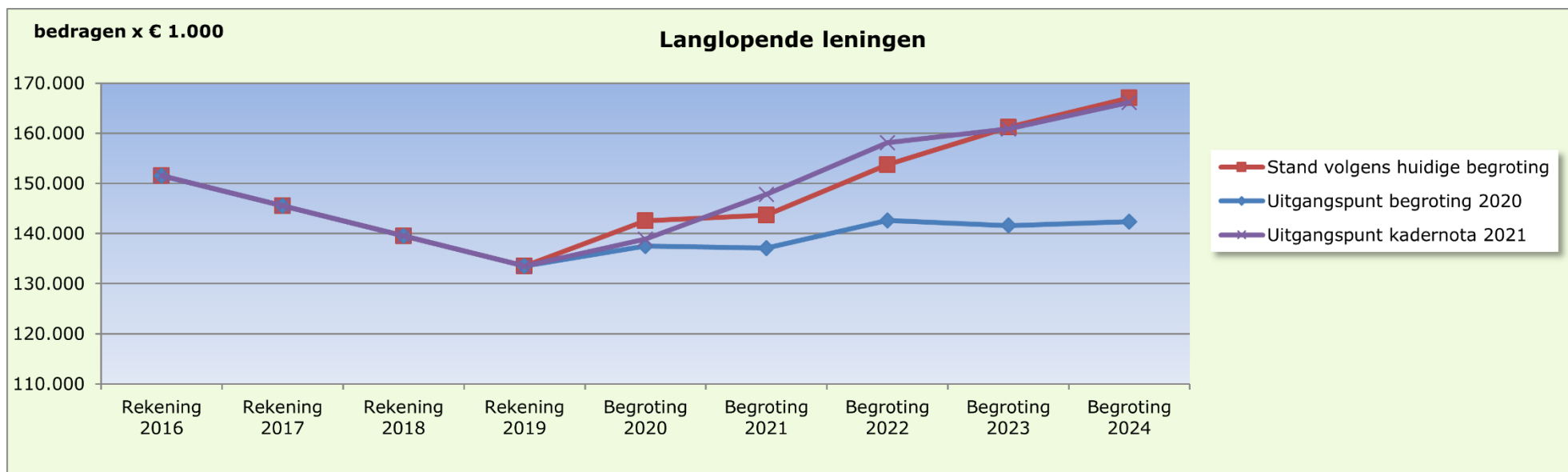
Resultaat meerjarenramingen

De verwerking van bovengenoemde elementen leidt ertoe dat in alle jaren een minder negatief meerjarenperspectief ontstaat. Conform ons staande beleid worden deze resultaten toegevoegd aan de algemene reserve zodat uiteindelijk de begroting met een op 'nihil' sluitend resultaat wordt gepresenteerd.

2. De liquiditeitspositie / leningenportefeuille

De tweede invalshoek om de financiële positie van de gemeente te beoordelen is de liquiditeitspositie van onze gemeente. Bij deze tweede invalshoek wordt het beeld geschetst van de omvang van de leningen die wij (moeten) aangaan om voor onze investeringen en overige uitgaven geld c.q. liquide middelen beschikbaar te hebben. Bij grote investeringen moet geld geleend worden om de kosten te kunnen betalen. Slechts op beperkte schaal en aan regels gebonden is het toegestaan om tijdelijk met 'kort geld' te financieren. De gemeente leent haar langlopend geld bij de BNG en de NWB en betaalt daarover aflossing en rente. Het overzicht van de langlopende leningen van onze gemeente liet in de afgelopen jaren een constant dalende lijn zien. Deze trend was het gevolg van het feit dat geen nieuwe leningen werden aangetrokken, waardoor de jaarlijkse aflossing ervoor zorgde dat de leningstand jaarlijks afnam. In de thans voorliggende begroting wordt dat beeld, als gevolg van een stijgend investeringsprogramma en oplopende tekorten op de reguliere exploitatie, doorbroken. De komende jaren wordt jaarlijks meer geïnvesteerd waardoor in alle jaren het aantrekken van nieuwe leningen noodzakelijk is. In onderstaande tabel en grafiek wordt dat inzichtelijk gemaakt.

bedragen x € 1.000									
Langlopende leningen	Rekening 2016	Rekening 2017	Rekening 2018	Rekening 2019	Begroting 2020	Begroting 2021	Begroting 2022	Begroting 2023	Begroting 2024
Stand volgens huidige begroting	151.511	145.514	139.514	133.510	142.502	143.696	153.758	161.179	167.041
Uitgangspunt begroting 2020	151.511	145.514	139.514	133.510	137.502	137.091	142.587	141.603	142.379
Uitgangspunt kadernota 2021	151.511	145.514	139.514	133.510	138.900	147.800	158.100	160.900	166.150

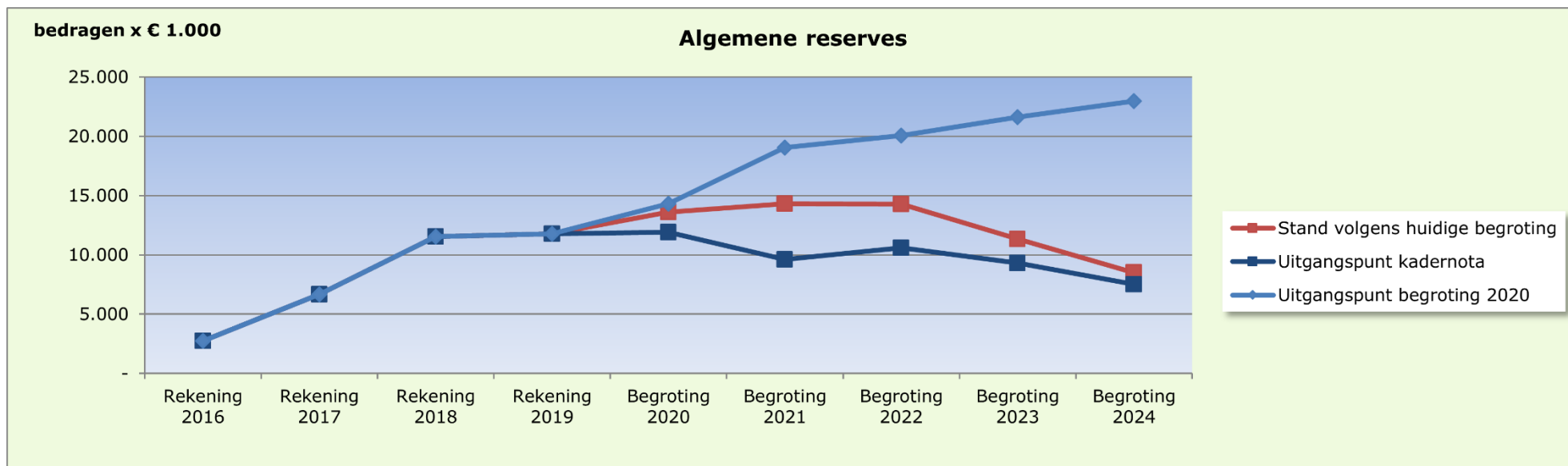


In bovenstaande tabel en grafiek wordt middels enkele lijnen het verwachte verloop van de leningenportefeuille weergegeven. De lichtblauwe lijn geeft het verloop aan zoals dat in de begroting 2020 werd verwacht. De rode lijn is gebaseerd op de huidige begroting en de paarse lijn geeft de verwachting van de Kadernota 2021 weer. Uit het verloop van die beide lijnen valt af te lezen dat er in jaren 2020 tot en met 2022 enig verschil in financieringsbehoefte is, maar dat deze beide lijnen vanaf 2023 weer bij elkaar komen. Uiteindelijk is er dus geen verschil te verwachten tussen Kadernota 2021 en begroting 2021. Ten opzichte van de begroting 2020 is wel een duidelijke stijging waarneembaar. Hieraan liggen twee belangrijke redenen ten grondslag. In de eerste plaats is er sprake van een toenemend investeringsprogramma. Daarnaast ontstaat, door de oplopende tekorten in het Sociaal Domein, jaarlijks een tekort op de normale exploitatie waarvoor extra geld moet worden aangetrokken.

3. De ontwikkeling van de algemene reserve

De derde invalshoek geeft de hoogte van het bedrag van de algemene reserves weer waarover de gemeente beschikt. De bestemmingsreserves worden in dit overzicht buiten beschouwing gelaten omdat de bestemming daarvan in beginsel vast ligt en dus, zonder specifiek raadsbesluit, niet algemeen inzetbaar is. De financiële middelen uit deze algemene reserves kunnen ingezet worden om incidentele uitgaven te bekostigen, een negatief rekeningresultaat op te vangen of worden gebruikt om een bedrag beschikbaar te stellen voor een specifieke voorziening. De omvang van de reserves bepaalt in hoeverre de gemeente in staat is risico's op te vangen en is bepalend voor de beoordeling of de omvang voldoende is om te spreken van een financieel verantwoord weerstandsvermogen. In de paragraaf weerstandsvermogen wordt uitgebreid op dit onderwerp ingegaan. Het verloop van de algemene reserve laat zich als volgt schetsen:

	bedragen x € 1.000									
Ontwikkeling algemene reserves	Rekening 2016	Rekening 2017	Rekening 2018	Rekening 2019	Begroting 2020	Begroting 2021	Begroting 2022	Begroting 2023	Begroting 2024	
Algemene reserve	5.399	6.611	3.325	1.257	262	764	- 444	- 2.856	- 5.691	
Algemene reserve bouwgrondexploitatie	- 2.655	- 638	6.830	9.325	12.134	12.332	13.530	13.004	13.004	
Algemene reserve restwaarde		687	1.378	1.200	1.200	1.200	1.200	1.200	1.200	
Stand volgens huidige begroting	2.744	6.660	11.533	11.782	13.596	14.296	14.286	11.348	8.512	
Uitgangspunt begroting 2020	2.744	6.660	11.533	11.782	14.302	19.058	20.072	21.612	22.964	
Uitgangspunt kadernota	2.744	6.660	11.533	11.782	11.900	9.600	10.600	9.300	7.500	



De lichtblauwe lijn geeft het verloop aan zoals dat in de begroting 2020 werd verwacht. De donkerblauwe lijn geeft het verloop aan zoals dat bij de Kadernota 2021 werd aangenomen. De rode lijn is gebaseerd op de huidige begroting. Uit deze cijfers en grafiek kan worden afgeleid dat de ontwikkeling van de algemene reserve in de begroting een minder negatief verloop kent dan bij de Kadernota 2021 werd voorzien. Dit is het gevolg van het feit dat in de voorliggende begroting een minder negatief resultaat wordt geprognosticeerd. Volgens bestaand beleid wordt dit voordeel (mindere nadeel) toegevoegd aan de algemene reserve.

Deel B: Programma's

Programma 1. Leven, leren en werken



Onderwerpen

Dit programma omvat de thema's Leven, leren en werken in de gemeente Bodegraven-Reeuwijk. De belangrijkste onderwerpen die in dit programma zijn terug te vinden zijn:

- Het Sociaal Domein (jeugdhulp, Wmo en participatiewet)
- Het onderwijs
- Het subsidiebeleid
- Sport en cultuur

Dit programma begint met een korte uiteenzetting van de (beleids) doelstellingen binnen dit programma. Vanuit deze beleidsdoelstellingen wordt een vertaalslag gemaakt naar concrete opdrachten, processen en projecten die bijdragen aan het verwezenlijken van onze doelstellingen.

Doelstellingen

In de gemeente Bodegraven-Reeuwijk moet het goed leven, leren en werken zijn. Wij zetten ons in om de verbinding tussen overheid en samenleving verder te versterken. Binnen dit programma zijn de volgende doelstellingen geformuleerd, waarbij het uitgangspunt is deze zoveel mogelijk samen met de samenleving te realiseren:

- Inwoners actief laten participeren in onze samenleving
- Ondersteuning en zorg voor inwoners die dat echt nodig hebben
- Zo veel mogelijk inwoners werken om in hun eigen leefomgeving te voorzien
- Goed basisonderwijs
- Een adequaat voorzieningenniveau afgestemd op de behoeften van onze inwoners
- Vrije toegang voor sport en cultuur

Projecten, opdrachten en processen

Omschrijving

Sociaal Domein

Met de leidraad Sociaal Domein is richting gegeven aan onze leidende principes:

1. Inwoners kunnen optimaal participeren en zich goed ontwikkelen. Ondersteuning vanuit de gemeente is beschikbaar als dat noodzakelijk is.
2. Onze begroting, met de Rijksmiddelen die wij ontvangen voor de uitvoering van het sociaal domein, is het uitgangspunt. Activiteiten in het sociaal domein worden binnen dit kader uitgevoerd.
3. Dorpen en wijken verschillen, de inzet van het sociaal domein sluit hierop aan.
4. Kwetsbare inwoners vinden in elke fase van hun leven een plek in onze gemeente.
5. Preventie draagt bij aan de zelf- en samenredzaamheid van inwoners.

Ondertussen zetten oplopende tekorten binnen het sociaal domein het financiële perspectief van de gemeente zwaar onder druk. Als het aantal en de zwaarte van ondersteuningsvragen binnen dit domein blijft stijgen, zoals de afgelopen drie jaar, dan ontstaat er een structureel tekort dat oploopt tot € 7 miljoen in 2023. Structureel ingrijpen is daarom noodzakelijk. Onze eerste focus is om in 2021 de uitgaven op het niveau van 2020 te houden. Voor 2021 is er een

taakstelling op Jeugdzorg en Wmo van € 1,2 miljoen opgenomen. Dat betekent een uitgavenreductie van 7,2% op de begroting van het sociaal domein van circa € 16,6 miljoen. De opgenomen taakstelling op de Participatiewet bedraagt € 0,75 miljoen.

Er is een Routekaart Sociaal Domein gemaakt. Deze geeft inzicht in het proces en de inhoud. De focus ligt op de organisatie van de toegang, de preventieve maatregelen (subsidies) en de organisatie en vorm van maatwerk- en individuele voorzieningen. Nadrukkelijke aandacht is er voor onze wettelijke taak en de wijze waarop toegang wordt gegeven aan ondersteuning en zorg. De voorgestelde maatregelen uit de Routekaart, die worden doorgevoerd of eerst nader worden uitgewerkt, zullen pijn (gaan) doen of in ieder geval merkbaar zijn. Behoud van zorg voor de meest kwetsbare inwoners is leidend om het sluitende financiële perspectief te halen.

Onderwijs

Onderwijshuisvesting

Het Integraal Huisvestingsplan Onderwijs vormt het beleidskader voor de onderwijshuisvesting. De gemeente heeft hiervoor een wettelijke zorgplicht. Deze bestaat onder andere uit de bekostiging van nieuwbouw, vervangende nieuwbouw of renovatie van schoolgebouwen. Met een onderwijshuisvestingsprogramma wordt een bredere integrale afweging gemaakt over het beschikbaar stellen van (financiële) middelen. Met name in de jaren 2025 en 2026 moeten er flinke investeringen worden gedaan om goede huisvesting voor de scholen te blijven waarborgen.

- In juli 2019 is de nieuwe Verhoeff-Rollmanschool opgeleverd.
- Voor school en gymzaal De Brug in Nieuwerbrug is in januari 2020 krediet beschikbaar gesteld. De planontwikkeling wacht nog op helderheid over de financiering van het kinderopvangdeel. Hiervoor vinden afstemmingen met diverse partijen plaats (SPCO, Stichting Waarborgfonds Kinderopvang en Kind&Co).
- Ook de Da Costaschool is op relatief korte termijn aan vernieuwing toe. Mogelijk zal eerst de oude (centrum)locatie van de Verhoeff-Rollmanschool tijdelijk dienstdoen als opvanglocatie voor de Da Costaschool. Momenteel doet deze locatie dienst voor andere huisvestingsvraagstukken op het gebied van onderwijs en (kinder-/peuter-/buitenschoolse) opvang, maar deze locatie verdient op enig moment een passende herontwikkeling.
- De Willibrordschool aan het Dronenplein kampt met ruimtegebrek. Wij zijn in gesprek met de KPJ, gevestigd in de Willibrordschool, om te bezien of er voor hen andere passende huisvesting mogelijk is. Daarnaast verkennen we tijdelijke huisvesting in de voormalige Verhoeff-Rollmanschool dan wel in tijdelijke noodlokalen.
- Voor het gebied Broekvelden/Vromade, met de daar gelegen scholen Vogelnest, Speel- en Werkhoeve en de Goede Herderschool, wordt thans een gebiedsvisie/nota van uitgangspunten opgesteld, waarna verdere plannen voor nieuwbouw van deze scholen, al dan niet in combinatie met andere functies in het gebied, tot stand kunnen komen.
- Voor de MFA Oude Tol speelt een ruimtevraagstuk waardoor mogelijk enige investeringen noodzakelijk zullen zijn. Dit vraagstuk wordt eerst nader verkend alvorens hiervoor financiële middelen te reserveren.
- De leerlingenprognoses zijn recent geüpdatet, zodat een nieuwe actuele basis beschikbaar is voor de meest actuele vraagstukken: Da Costaschool, Willibrordschool en MFA Oude Tol. Voor deze vraagstukken zijn in voorliggende begroting voorbereidingskredieten van beperkte omvang opgenomen om de voorverkenningen vorm te kunnen geven. Bij het samenstellen van de leerlingenprognoses houden we rekening met nieuwbouwplannen.
- Tot slot is er een wens om het voortgezet onderwijs in onze gemeente te organiseren. Deze ontwikkeling verkeert nog in een dusdanig vroeg stadium dat

een inschatting van kosten nog niet gemaakt kan worden.

Wens integrale kindcentra

Eventuele aanvullende investeringen voor kinderopvang zijn nog niet voorzien in het Integrale Huisvestingsplan Onderwijs. Deze zouden komen bovenop de investeringen voor onderwijshuisvesting en zijn gericht op de totstandkoming van integrale kindcentra. Hierover zijn dan ook nog geen financiële en juridische beleidsafspraken gemaakt.

Omdat dit op diverse, hiervoor genoemde locaties speelt en kan gaan spelen (De Brug, Da Costaschool, Junis e.o. Dronenplein, scholencluster Broekvelden), zijn we begonnen met formulering van en afstemming over dit aanvullende beleid. Wat betreft de financiering hebben we een aanzet voor dit beleid gevonden in het stapsgewijs onderzoeken of en op welke wijze andere partijen in staat zijn te investeren in (delen van) IKC's, zoals private partijen (beleggers, kinderopvangorganisaties) of schoolbesturen. Deze investering zou eventueel kunnen plaatsvinden met achtervang door de gemeente in de vorm van een garantie. Wij verkennen de mogelijkheden van deze financieringsvorm bij de BNG en bij Stichting Waarborgfonds Kinderopvang. Wat betreft basisschool De Brug zijn we concreet in overleg met het schoolbestuur en de kinderopvangorganisatie over deze constructie. We onderzoeken samen of en zo ja hoe deze zijn beslag kan krijgen.

Startblokgelijkheid

Gezien de huidige financiële situatie van de gemeente wordt het gehele subsidieprogramma kritisch bekeken. De voorkeur van het college gaat uit naar de bezuinigingsvariant, waarbij alle niet-wettelijke taken worden afgebouwd. Startblokgelijkheid valt in het geheel onder het subsidieprogramma en is niet gestoeld op wettelijke verplichtingen. De aankomende tijd zullen gesprekken over de bezuinigingen hier definitief uitsluitsel over geven.

Bibliotheekwerk

In het raadsprogramma 'Samen Duurzaam Gezond' zijn taal- en leesvaardigheid als speerpunt benoemd. De bibliotheek heeft hierin een belangrijke rol, onder andere via het openen van schoolbibliotheken. De afgelopen jaren zijn in de gemeente op zeven basisscholen schoolbibliotheken geopend. De ervaringen zijn zeer positief. Het aantal jeugdleden en uitleningen is fors gestegen in scholen met een eigen bibliotheek. Het openen van nieuwe schoolbibliotheken leidt echter wel tot stijgende kosten voor de bibliotheek.

Op dit moment is er geen financiële ruimte nieuwe schoolbibliotheken te openen of andere grote investeringen te doen. Dit komt doordat de financiële positie van de bibliotheek in Bodegraven-Reeuwijk zeer kwetsbaar is. De belangrijkste reden (los van eerdere bezuinigingen) is een stijging van het inwoneraantal in de afgelopen jaren. Sinds 2011 is het inwoneraantal van de gemeente gestegen van ruim 32.700 naar ruim 35.000 op dit moment. In 2020 een toename van 7,5%. Diverse kosten worden door het Rijk en ProBiblio doorbelast op inwoneraantal aan de bibliotheek. De subsidie is sinds 2011 echter gedaald waardoor de investeringsruimte voor de bibliotheek dubbel wordt geraakt. Op dit moment behoort Bodegraven-Reeuwijk met € 10,75 subsidie per inwoner (incl. huisvesting) tot de gemeenten in Nederland met de laagste subsidie per inwoner. Door het Rijk zijn wij zelfs aangemerkt als risicogebied voor het geheel verdwijnen van bibliotheekvoorzieningen.

Met het terugverhuizen van de jeugdcollectie in Reeuwijk-Brug naar de vestiging op de Van Staverenstraat wordt op termijn een kleine besparing gerealiseerd.

Ook het voorlopig stoppen met de verdere uitrol van schoolbibliotheken geeft enige ruimte. De ambitie is om in 2021 de huidige dienstverlening te kunnen continueren waardoor de huidige schoolbibliotheken en het sterk groeiende bibliotheekpunt in Waarder opengehouden kunnen worden. Hierdoor kan de focus blijven liggen op de doelgroepen jeugd, inwoners met een taal- en leesachterstand en ouderen.

Sport

Inmiddels beschikken we over een brede Sport- en beweegvisie met bijbehorend uitvoeringsprogramma. Daarin maken we de verbinding met andere domeinen zoals zorg, welzijn, gezondheid en openbare ruimte. Hierop gebaseerd is voor de zomer van 2020 een Lokaal Sportakkoord tot stand gekomen, dat ook aansluiting heeft bij het Nationaal Preventieakkoord en het Nationaal Sportakkoord.

Daarnaast willen we komen tot een nieuw beleid en een passende organisatie van de buitensport. Hieraan wordt met veel enthousiasme gewerkt door de betrokken verenigingen en stichtingen, onder leiding van een onafhankelijk procesbegeleider. Dit najaar presenteert de procesbegeleider het plan van de verenigingen/stichtingen aan college en raad en leggen wij u een raadsvoorstel voor. Daarna richten wij samen met de verenigingen een nieuwe buitensportorganisatie in. Deze kan idealiter per 1 januari 2021 van start gaan.

De eerste stap om te komen tot uitvoering van de visie op de Bodegraafse sportveldenzone krijgt in 2021 haar beslag. We beginnen dan met het ombouwen van het hockeyveld tot kunstgrasvoetbalveld. Daarnaast bouwen we het kunstgrasveld van VV Bodegraven om tot hockeyveld. Dit plan, waarmee we meer verbinding willen organiseren tussen de drie Bodegraafse voetbalverenigingen, past in de financiële kaders. Het vraagt dan ook geen aanpassing van de begroting.

Ook spelen er op dit moment renovaties van diverse sportvelden/accommodaties (twee hockeyvelden, atletiekbaan incl. grasveld, veld 1 en 2 en kleedkamers van RVC) en doen diverse sportclubs duurzaamheidsinvesteringen. Deze zijn mede gefaciliteerd door de Klimaatcoöperatie.

In sporthal Vromade is dit jaar alle verlichting vervangen door ledlampen met bewegingsmelders. Na 42 jaar trouwe dienst zijn de oude verwarmingsketels vervangen door HR+-ketels. In de loop van 2020 worden in de Vromade alle kleedruimtes voorzien van waterbesparende douchekoppen. Verder is daar de bouwkundige brandveiligheid op orde gebracht en is de sporthal voorzien van een nieuwe en gecertificeerde brandmeldinstallatie. In samenwerking met Zon op Bodegraven worden de schuine daken voorzien van zonnepanelen.

Recentelijk is de dakbedekking van sporthal De Meerkoet vervangen. Dit biedt kansen voor het plaatsen van zonnepanelen. In samenwerking met Zon op Bodegraven zal gekeken en berekend worden hoeveel dat er kunnen zijn, met als doelstelling deze in 2021 operationeel te hebben. Verder wordt in sporthal De Meerkoet de traditionele verlichting tussen 2020 en 2025 vervangen door ledlampen met bewegingsmelders.

Ook in de gymzaal in Reeuwijk-Dorp wordt in 2020 de traditionele verlichting volledig vervangen door ledverlichting met bewegingsmelders. Hier is tevens de oude cv-ketel vervangen voor een moderne HR+-uitvoering.

Zwembad De Kuil

Nieuwbouw

In november 2017 heeft de gemeenteraad unaniem besloten tot nieuwbouw van het zwembad. Na een succesvolle aanbesteding voor de bouw en het ontwerp van het zwembad, is de opdracht eind augustus 2018 gegund. Het nieuwe binnenbad is op 17 juli 2020 opgeleverd en is op 31 augustus 2020 in gebruik genomen. In september 2020 wordt gestart met de sloop van het oude zwembad. Op deze plek zal daarna het buitenterrein vormkrijgen. In mei 2021 worden het vernieuwde buitenbad en het buitenterrein in gebruik genomen.

Beheer en exploitatie

De nieuwe exploitant Optisport is via een aanbestedingsprocedure geselecteerd. Optisport draagt actief bij aan het faciliteren van bezoekers in hun behoefte aan sportieve uitdagingen, plezier maken en ontspanning. De komende periode zal Optisport daartoe diverse nieuwe activiteiten ontplooiën in zwembad De Kuil.

Cultuur

Ten tijde van corona is het culturele leven tot stilstand gekomen. Juist nu blijkt hoe groot de behoefte is aan cultureel vermaak, en hoe belangrijk het voor de samenleving is. Vele vrijwilligers zetten zich dagelijks in om door middel van cultuur mensen bij elkaar te brengen. Een groot goed waar we zuinig op moeten zijn. De gemeente besteedt ongeveer € 13 per persoon aan cultuur. Landelijk is het gemiddelde € 20 per persoon. Vanuit het Evertshuis wordt een groot deel van het cultuuraanbod gefaciliteerd, zowel in de diverse dorpen als in het Evertshuis zelf. De bijdrage van cultuur aan onze samenleving is niet meetbaar en ook niet in geld uit te drukken. Wat hebben we er samen voor over om cultuur in onze dorpen toegankelijk te houden voor de inwoners van Bodegraven-Reeuwijk en wat gaan we ervoor doen? We pleiten ervoor om niet te bezuinigen op de kosten voor cultuur, maar te zorgen voor laagdrempelige cultuur in de dorpen. De Stichting Evertshuis is deze weg inmiddels al ingeslagen.

Gemeentelijk vastgoed

Gemeentelijk vastgoed is een middel om diverse gemeentelijke doelen te faciliteren. Binnen de gemeentelijke vastgoedportefeuille streven we naar duurzame gebouwen, met een toekomstbestendige gebruiksfunctie binnen een duurzame exploitatie. Hiervoor is in 2019 de eerste aanzet gedaan om de gebouwen in 2035 duurzaam en energetisch neutraal te exploiteren. Om deze doelstelling te bereiken is in 2019 een groen meerjarenonderhoudsplan (GMJOP) opgesteld. Het GMJOP heeft betrekking op alle gebouwen die in eigendom zijn van de gemeente. Hieronder vallen onder meer gebouwen met een binnen- en buitensportfunctie, gebouwen met een sociale, culturele en maatschappelijke functie, maar ook het gemeentehuis en de gemeentelijke buitenlocaties.

Participatiewet

De uitvoering van de Participatiewet is bij de Gemeenschappelijke Regeling Ferm Werk ondergebracht.

In de conceptbegroting 2021 van Ferm Werk die voor de zomer werd aangereikt is een fors hogere bijdrage voorzien. Het betreft circa € 650.000. Dit bedrag is overgenomen in de kadernota maar is ook direct als taakstelling opgenomen. Er ligt immers een forse taakstelling op de organisatie en onverkort deze claim honoreren vraagt om ingrepen elders in de begroting. De hogere bijdrage was aanleiding voor de gemeente om tegen de conceptbegroting van Ferm Werk te stemmen.

Strategische heroriëntatie op Ferm Werk

Deze heroriëntatie komt voort uit de noodzaak om te bezuinigen en vanuit de overtuiging dat het anders kan / beter moet. De evaluatie naar de samenwerking met Ferm Werk wijst dit ook uit. Omdat wij niet de enige gemeente zijn die met ombuigingen te maken heeft zijn wij in gesprek met de andere deelnemers van Ferm Werk om samenloop te vinden in de zaken die vanuit ons perspectief anders moeten. Vanuit gemeenschappelijkheid is een efficiënte uitvoering het beste gediend.

In de kern komt deze heroriëntatie neer op een focus op uitstroom, eigen verantwoordelijkheid van de cliënt, onze eigen gemeentelijke ambities en wat wij hierin zelf moeten doen en dus meer regie. Maar ook het eigenaarschap dat Ferm Werk zelf moet laten zien. Niet in de minste plaats op een efficiënte en effectieve uitvoeringsorganisatie.

Verbonden partijen

Ferm Werk

Ferm Werk voert namens de gemeente Bodegraven-Reeuwijk de participatiewet uit. Ten behoeve van deze uitvoering is verordenende bevoegdheid op het gebied van de participatiewet gemandateerd aan Ferm Werk.

De Regionale Dienst Openbare Gezondheidszorg (RDOG)

De RDOG voert namens de gemeente de opgedragen taken als gevolg van de Wet Collectieve Preventie Volksgezondheid en de aan de gemeente opgedragen taken als gevolg van de Wet Kinderopvang uit. Ook draagt de RDOG zorg voor het ambulancevervoer.

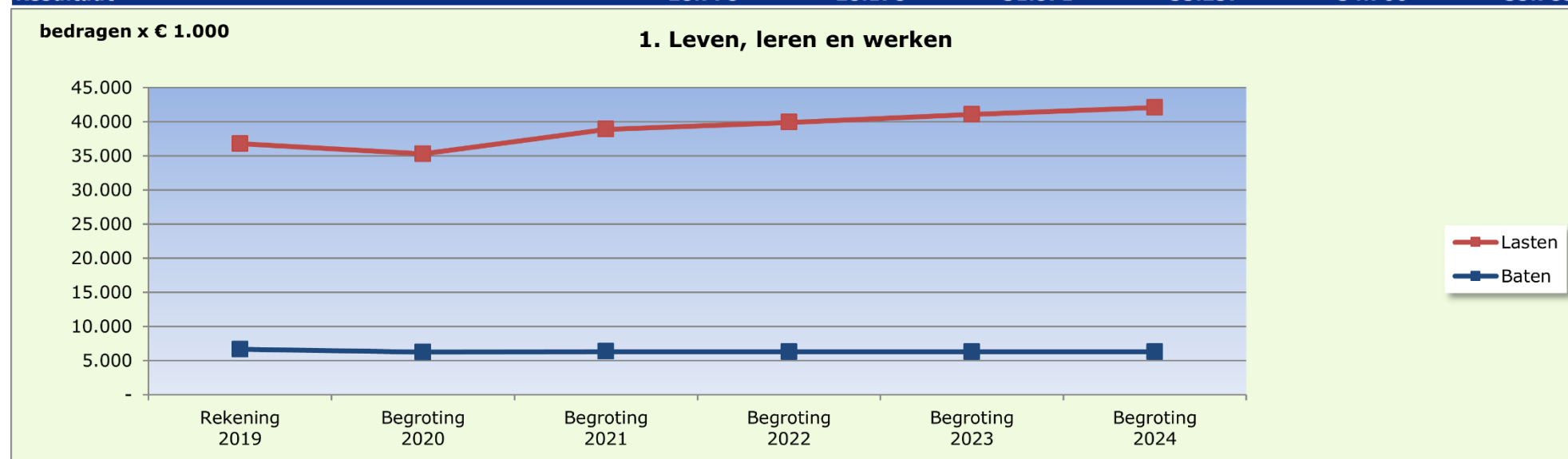
De laatste jaren zien we dat de rijksmiddelen voor de RDOG niet langer toereikend zijn. Dit heeft geresulteerd in een financieel ongezonde organisatie. Om weer te komen tot een wendbare, moderne en klantgerichte organisatie is het programma RDOG 2024 gestart. Hiervoor wordt in 2021 van de gemeente Bodegraven-Reeuwijk een bijdrage verlangd van € 51.000,-.

De afgelopen jaren is er een flinke toename van het aantal meldingen bij Veilig Thuis, met een gemiddelde stijging van 20 tot 30% per jaar. Om deze meldingen op te kunnen blijven vangen heeft de RDOG van de regio Hollands Midden steeds meer budget nodig. Voor Bodegraven-Reeuwijk gaat het in 2021 om een extra bijdrage van bijna € 50.000 euro. Door nieuwe samenwerkingsafspraken tussen Veilig Thuis en de Sociale Teams zien we dat naast de extra financiële bijdrage aan de RDOG ook extra inzet wordt gevraagd in werkuren van de Sociale Teams.

Het financiële kader

bedragen x € 1.000

Wat mag het kosten?	Rekening 2019	Begroting 2020	Begroting 2021	Begroting 2022	Begroting 2023	Begroting 2024
Saldo van baten en lasten						
Lasten	- 36.793	- 35.279	- 38.892	- 39.903	- 41.062	- 42.080
Baten	6.636	6.251	6.330	6.296	6.296	6.296
Totaal Saldo van baten en lasten	- 30.157	- 29.028	- 32.561	- 33.607	- 34.766	- 35.785
Mutatie reserves						
Lasten	-	-	-	-	-	-
Baten	1.379	850	690	350	-	-
Totaal Mutatie reserves	1.379	850	690	350	-	-
Resultaat	- 28.778	- 28.178	- 31.871	- 33.257	- 34.766	- 35.785



Programma 2. Wonen en Leefomgeving



Onderwerpen

Programma 2 van deze begroting bevat de thema's wonen en leefomgeving. Binnen deze thema's zijn de volgende onderwerpen opgenomen:

- Woningbouwprojecten
- Bestemmingsplannen
- Volkshuisvesting
- Duurzaamheid
- Openbare ruimte en riolering
- Verkeer en vervoer

In dit programma worden eerst kort de doelstellingen van de gemeente benoemd. Deze doelstellingen zijn uitgewerkt in de projecten, programma's en opdrachten.

Doelstellingen

Binnen het programma 2 zijn de volgende doelstellingen geformuleerd. Deze vallen uiteen in diverse programma's opdrachten en projecten:

- Reguleren van de woningmarkt in onze gemeente
- Regeldruk van de gemeente minimaliseren
- Veilige woon- en leefomgeving in onze gemeente waarborgen
- Meer participatie in het onderhoud van de openbare ruimte
- Mobiliteit en bereikbaarheid bevorderen
- Duurzaam afval inzamelen in onze gemeente
- Inzetten op 'slimme' duurzame investeringen

Projecten, opdrachten en processen

Omschrijving
<p>Wonen</p> <p>Volgens planning wordt voor het einde van 2020 de Woonvisie Bodegraven-Reeuwijk 2020 door de gemeenteraad vastgesteld. In de woonvisie staan de hoofdlijnen van het nieuwe woonbeleid. Deze hoofdlijnen gaan onder meer uit van meer gemeentelijke regie op het woningbouwprogramma en een betere aansluiting op de behoefte vanuit de dorpen zelf. Met deze hoofdlijnen proberen we een antwoord te geven op de huidige situatie, waarin de woningmarkt in Nederland en ook in onze gemeente aan het vastlopen is. De woonvisie is tot stand gekomen door zes bijeenkomsten over wonen in de dorpen, twee themabijeenkomsten en twee discussiebijeenkomsten met de gemeenteraad.</p>
<p>Gebiedsontwikkeling, grondbeleid</p> <p>De gebiedsontwikkeling in onze gemeente kent drie sporen:</p> <ol style="list-style-type: none">1. Lopende grondexploitatieprojecten en particuliere ontwikkelingen;2. Strategische grondvoorraad die nog niet in voorbereiding is genomen, gericht op gebiedsontwikkeling;

3. Traject van de dorpsvisies en toekomstvisie, inclusief o.a. update woonvisie, regionale agenda wonen, bedrijventerreinstrategie en energiestrategie.

Deze thema's kennen zowel lokaal als regionaal hun behoefte- en ruimtevragen.

De drie sporen hebben een samenhang met het gemeentelijk grondbeleid. Het grondbeleid heeft als doel om ruimtelijke ontwikkelingen (zoals woningbouw en bedrijventerreinen) actief of passief (faciliterend) tot stand te brengen. In het geval van actief grondbeleid willen we daarmee ook financiële middelen genereren, gericht op de realisatie en instandhouding van onder meer maatschappelijke voorzieningen. Actief grondbeleid kent evenwel ook tal van risico's. Door de sterke ambitie op het realiseren van verkopen van grond voor woningbouw raakt de voorraad grond die de gemeente in bezit heeft langzaam op. Om te zorgen dat we ook na 2024/2025 kunnen blijven voorzien in de verwachte vraag naar woningen is het belangrijk dat we hier nu al op inspelen. We vinden het essentieel om voldoende woningen te bieden voor de natuurlijke bevolkingsgroei. Eind 2019 is daarom gestart met het proces om te komen tot een toekomstvisie (omgevingsvisie 1.0 - Wat voor gemeente willen we zijn?) en dorpsvisies.

We willen een aantrekkelijke woon- en werkgemeente zijn en blijven. Dat draagt immers ook bij aan de gemeentelijke en particuliere verkoop van woon- en bedrijfskavels. Blijvende promotie van onze gemeente en de diverse dorpen, zoals sinds enkele jaren met diverse aansprekende dorpspromotieactiviteiten gebeurt, is daarvoor erg belangrijk.

Investeringsfonds gebiedsontwikkeling

Het in gang gezette traject voor de dorpsvisies en de toekomstvisie (omgevingsvisie 1.0) resulteert onder meer in een visie op de toekomstige gebiedsontwikkelingen. Op het gebied van wonen (discussienotitie woonvisie), bedrijventerrein (onder meer regionale bedrijventerreinstrategie) en energietransitie (RES), is bekend dat er extra ruimtevragen op onze gemeente afkomen. Ook de klimaatadaptatiestrategie legt druk op de ruimte. Dat zal in versterkte mate het geval zijn als er extra verstedelijking plaatsvindt in de vorm van inbreiding of uitbreiding.

Dit alles kent m.b.t. eventuele uitbreiding nog grote onzekerheden. Zo zijn er op regionaal en provinciaal niveau nog afstemmingen, overeenstemming en goedkeuringen benodigd. Bouwen in het Groene Hart is, gezien de positie die de provincie inneemt, niet vanzelfsprekend. De woningnood waar inmiddels sprake van is, noopt het Rijk tot het nemen van meer regie op dit vraagstuk.

Het college heeft recent besloten om vooruitlopend op, maar in samenhang met de dorpsvisies/toekomstvisie, ons grondbeleid uit 2012 te updaten. Het college wil een strategie bepalen hoe we als gemeente willen omgaan met gronden die – in het kader van de visievormig in de toekomst – in aanmerking zouden kunnen komen voor eventuele uitbreiding.

In deze begroting is een investeringsfonds gebiedsontwikkeling ingericht dat zich richt op toekomstige gebiedsontwikkelingen. Vergelijkbaar met de eerder gebezigde term 'dorpsontwikkelingsmaatschappij/makelaardij'. Uit dit ontwikkelingsfonds zijn zowel investeringen denkbaar voor toekomstige mogelijke uitbreidingen, als voor complexere binnendorpse transformatie- en herstructureringsopgaven. Ook is denkbaar om uit dit investeringsfonds bijdragen te doen aan grondexploitaties die financieel negatief uitpakken als gevolg van een verhoogd aandeel goedkope en sociale woningbouw. In deze begroting wordt voorgesteld € 2,5 miljoen uit de reserve grondexploitaties toe te voegen aan het investeringsfonds gebiedsontwikkeling.

Onduidelijkheid impact coronacrisis

De coronacrisis kan gevolgen hebben voor de grondexploitaties. In maart 2020 zijn door het Centraal Planbureau (CPB) scenario's gepresenteerd over de gevolgen voor de economie. Uitkomsten variëren van slecht tot extreem slecht, afhankelijk van de duur van de crisis. Meer helderheid over de reële verwachtingen is mogelijk pas in het najaar aan de orde. Nadelige gevolgen van de coronacrisis voor de gronduitgifte zijn niet ondenkbaar. Bij een aanhoudende crisis zal volgens het CPB ook de woningmarkt met een terugval te maken krijgen, zowel m.b.t. het aantal transacties als de woningprijzen. Er zijn echter ook deskundigen (bijvoorbeeld van de Rabobank) die nog geen prijsdalingen op de woningmarkt verwachten omdat er nog altijd sprake is van een grote krapte en de hypotheekrente historisch laag is. Deze twee zaken zorgen juist allebei voor hogere prijzen. Daarmee is het mogelijk dat de coronacrisis minder nadelig effect op de woningmarkt heeft in regio's waar de druk op de woningmarkt hoog is, zoals in onze regio. Omdat er nog veel onduidelijk is over de impact van de coronacrisis op de woningmarkt in onze regio, hebben we de onzekerheden daarover vooralsnog buiten beschouwing gelaten in dit programma. Vooral bij verschuivingen in de woningbouwprogramma's naar meer sociale woningbouw, middeldure huur en goedkopere segmenten, zal een eventuele impact van de coronacrisis mogelijk minder voelbaar zijn.

Huisvesting arbeidsmigranten

In het voorjaar van 2019 is een nieuwe start gemaakt met het thema huisvesting arbeidsmigranten. Uitgangspunt hierbij is om open en transparant met de inwoners en de raad te komen tot een integrale oplossing. Om dit proces in goede banen te leiden is een externe, onafhankelijke procesbegeleider gevonden. Onder aansturing van deze procesbegeleider is het proces opnieuw opgepakt. In maart 2020 heeft de procesbegeleider zijn eerste bevindingen neergelegd. Door de coronasituatie hebben de geplande inwonersbijeenkomsten pas net voor de zomer van 2020 plaatsgevonden. Na deze bijeenkomsten is de procesbegeleider samen met een kleine werkgroep kaders voor de huisvesting van arbeidsmigranten gaan opstellen. Naar verwachting worden deze kaders eind 2020 of begin 2021 aan de raad voorgelegd. Vervolgstappen zijn afhankelijk van de inhoud van de vastgestelde kaders. Ondertussen wordt door intensivering van de handhaving toezicht gehouden op de leefbaarheid.

Woningbouwprojecten

Weideveld – Bodegraven

In 2020 zijn de laatste van 73 woningen in woonveld 9 opgeleverd aan de bewoners. Ook het woonrijp maken van dit deelplan is afgerond. Voor 112 kavels (31 vrijesectorhuurwoningen en 81 koopwoningen) in woonvelden 2 en 3 alsmede 49 sociale huurwoningen in woonveld 6 zijn koop- en realisatieovereenkomsten door het college vastgesteld. De koopwoningen worden in 2 fases aangeboden. Daarmee resteert in Weideveld nog ruimte voor circa 50 woningen in het noordelijke deel van woonveld 6. Verwacht wordt dat omstreeks de jaarwisseling de contractbesprekingen voor dit plandeel afgerond kunnen worden. Indien voor de koopwoningen voldoende voorverkoop wordt gerealiseerd, start het bouwrijp maken van woonveld 3 in het vierde kwartaal van 2020. Het zuidelijk deel van woonveld 6 sluit hierop aan. In 2021 wordt de openbare ruimte ingericht rondom de in woonveld 2, 3 en 6 opgeleverde woningen. Twee resterende bruggen in Weideveld worden eveneens in 2021 aangelegd.

De Groendijck Oost – Driebruggen

De ontwikkelaar heeft inmiddels de sloop en sanering binnen het plangebied voltooid. Ook is de voorbelasting aangebracht. Samen met de ontwikkelaar onderzoeken we de mogelijkheden van een beperkte wijziging/uitbreiding van het exploitatiegebied ten behoeve van een andere verkaveling (uitbreiding zuidwaarts en opheffen enkele kavels aan de westelijke zijde van het plan). Het bestemmingsplan om deze uitbreiding mogelijk te maken is in ontwerp gereed.

Mogelijk gaat dit leiden tot een allonge op de overeenkomst en een gewijzigde grondexploitatie. Gemeente en ontwikkelaar verwachten hier eind 2020 uitsluitsel over te kunnen geven. In 2021 zal dan de wijziging van het bestemmingsplan in procedure gaan; deze procedure kan vervolgens in de tweede helft van 2021 worden afgerond. Aansluitend kan worden gestart met de verkoop en realisatie.

De verkoop van de woningen van de eerste fase is voorspoedig gegaan. De ontwikkelaar is in 2019 gestart met de bouw van de eerste woningen behorende tot fase 1. Onderdeel van deze eerste fase zijn ook enkele sociale en middeldure huurwoningen voor Woningbouwvereniging Reeuwijk. Inmiddels is de realisatie van fase 1 afgerond en gestart met de verkoop van fase 2. Al naar gelang de verkoop voorspoedig verloopt, zal in de eerste helft van 2021 gestart worden met de bouw van fase 2.

Achter de Boerderij – Reeuwijk-Dorp

Het betreft een ontwikkeling waarbij de marktpartij – op basis van een contract uit 2018 – de woningen vermarkt en ook de openbare ruimte aanlegt. In 2019 is met name gewerkt aan planontwikkeling. Eind 2019 heeft de ontwikkelaar echter wensen kenbaar gemaakt die buiten de scope van de overeenkomst vallen. Als gemeente zijn we hierover het gesprek aangegaan; de overeenkomst dient heronderhandeld te worden. Deze onderhandelingen zijn gaande, waardoor de realisatie van deze locatie vertraging oploopt.

Aldi-locatie e.o. – Reeuwijk-Dorp

De eigenaar van de Aldi-locatie heeft zich bij de gemeente gemeld met de wens deze locatie te ontwikkelen. Er grenzen twee percelen aan de locatie; voor deze percelen bestaat al langer de wens tot ontwikkeling. Als gemeente onderschrijven we het belang om deze voor het dorp belangrijke plek te ontwikkelen. Wij zien graag dat de drie percelen in samenhang (integraal) worden ontwikkeld. Daartoe hebben we de drie eigenaren aangezet tot onderling overleg. Daarnaast hebben we een Nota van Uitgangspunten opgesteld. In deze Nota hebben we de inhoudelijke belangen van de gemeente opgenomen. Daarmee kan de ontwikkelaar zijn planvorming nu opstarten en daarin ook de omgeving betrekken. We zetten in op behoud van een supermarktvoorziening voor dit dorp.

De Steupel – Reeuwijk-Brug

Voor deze locatie staat 2020 met name in het teken van planvoorbereiding. Enerzijds met kandidaat-kopers, om via het proces van bouwplanontwikkeling te komen tot kaveluitgifte. Anderzijds is de aanbesteding van het bouwrijp maken van het gebied en de aanleg van twee openbare verkeersbruggen voorbereid. Als gevolg van afstemming met omwonenden resulteert een andere, langere uitgifte- en realisatiefasering. We schatten dat de eerste kavels in 2021 kunnen worden uitgegeven. Het bouwrijp maken en de aanleg van de bruggen zal naar verwachting kort voorafgaand aan uitgifte en derhalve ook in 2021 plaatsvinden.

De Wijde Wiericke – Nieuwerbrug

Deze nieuwbouwwijk wordt gefaseerd ontwikkeld. Fase 1 (40 woningen) is gerealiseerd en in gebruik. De naastgelegen fase 2 omvat 28 kavels voor (collectief) particulier opdrachtgeverschap. In juli 2020 is het merendeel verkocht of onder optie. De eerste woningen zijn opgeleverd. Voor de resterende fasen aan de westzijde van de wijk is een stedenbouwkundig plan op hoofdlijnen vastgesteld. Dit wordt in 2020 nader uitgewerkt. In dit deel van wijk komt ook de nieuwe basisschool met gymzaal te staan. Voor de meest oostelijke kavel, in bezit bij Boer Nieuwerbrug, zal eveneens in 2020 een plan worden vastgesteld.

Molenzicht – Bodegraven

De eerste fase van het plan is opgeleverd en bewoond. Het tweede deel wordt eind 2020 opgeleverd. Alle woningen zijn al enige tijd verkocht. Ook het appartementengebouw, bestemd voor sociale huur, is in aanbouw. De openbare inrichting is daar waar mogelijk gereed. De gemeente is met NS Vastgoed in gesprek over verwerving van een naastgelegen perceel waar een wandelpad is voorzien.

Reesvelt II – Reeuwijk-Dorp

De gehele woningbouwlocatie is medio 2020 bouwrijp. In de eerste helft van 2020 zijn de woningen van het plandeel Vergeer verkocht. De bouw hiervan start na de bouwvak. Voor het gemeentelijk plandeel is het plan aangepast met toevoeging van seniorenwoningen en een alternatief voor het vervallen van de sociale huur. Tevens is met ontwikkelaar Vosplan principeovereenstemming bereikt over de grondprijzen. Daarmee is er een basis voor een overeenkomst. De verkoop van dit plan start in het najaar 2020.

De Oude Tol – Reeuwijk-Brug

De CPO-woningen zijn opgeleverd. Binnenkort volgt de oplevering van de twintig havenwoningen aan de Hooiweide. Het uitwerkingsplan voor de Breevaartzone is onherroepelijk en het volgende wooneiland is in de verkoop. Eind 2020/begin 2021 start de bouw van dit eiland en gaat het volgende eiland in de verkoop. Met de ontwikkelaar zijn vaste afspraken gemaakt over de afname van de resterende te ontwikkelen gronden.

Transformatie naar wonen bedrijventerrein Zoutman – Reeuwijk-Brug

Om in de komende jaren voldoende ruimte voor bedrijven te creëren zetten we in op uitbreiding ten westen van Zoutman. Deze ontwikkeling biedt ruimte om het oostelijk deel van Zoutman te transformeren naar wonen. In 2020 is daarnaar een onderzoek gestart. Om scherper te krijgen hoe een woongebied op Zoutman-Oost eruit kan zien, zijn begin 2020 vier gebiedsbijeenkomsten met alle betrokkenen georganiseerd. Doel is om gezamenlijk tot een gedragen visie voor het gebied te komen. Daarin krijgen thema's als wonen, bereikbaarheid en parkeren, kwaliteit van de leefomgeving en duurzaamheid een plek. Eind 2020 worden de resultaten van deze verkenningsfase aan de gemeenteraad voorgelegd. Bij positieve besluitvorming kunnen we beginnen met het voorbereiden van een bestemmingsplan dat de transformatie naar wonen mogelijk gaat maken. Dat bestemmingsplan kan in 2021 in procedure worden gebracht. Uiteindelijk kan dit proces een significant aantal betaalbare woningen aan Reeuwijk-Brug toevoegen.

Dronenwijk – Bodegraven

Voor de Dronenhoek is een plan gepresenteerd met circa 250 woningen. Het programma bedient diverse doelgroepen, van sociale huur tot vrije sector en van appartementen tot grondgebonden woningen. Het stedenbouwkundig plan voor Hofjes van Dronen wordt nu uitgewerkt, mede in overleg met omwonenden en belanghebbenden. Naar verwachting kan eind 2020 het plan ter besluitvorming worden aangeboden aan de raad. Daarna wordt de planologische procedure in gang gezet. Start bouw is dan medio 2022 mogelijk.

Overige projecten/initiatieven

Naast de hiervoor genoemde gemeentelijke woningbouwprojecten, lopen er tal van particuliere initiatieven voor woningbouw. Daarnaast proberen we als gemeente toekomstige particuliere initiatieven op gang te krijgen. Een succesvol voorbeeld is de achterlaatlocatie Francken in Nieuwerbrug. Momenteel werken we ook aan de locatie Van Tolstraat in Bodegraven en de locaties Van den Oudenrijn en Versluys dichtbij het centrum van Bodegraven.

Voormalige timmerfabriek Van den Oudenrijn (Wilhelminastraat/Rijnkade) – Bodegraven

Voor deze complexe binnenstedelijke herstructurering is in 2020 het bestemmingsplan ter inzage gelegd. Het plan voorziet in 26 woningen en bestaat grotendeels uit grondgebonden woningen. Daarnaast is een aantal sociale huurwoningen in het plan opgenomen. Vanaf de Wilhelminastraat wordt een doorsteek gecreëerd richting de Oude Rijn. Ook wordt extra groene verblijfsruimte en/of parkeerplaatsen voor de omgeving toegevoegd. Tot slot biedt de locatie plek aan een nieuw trafohuis van Stedin. Door de omzetting naar een woonbestemming kan de huidige bedrijfsbestemming eindelijk worden beëindigd.

Doortocht 1 – Bodegraven

Eind 2017 is er een overeenkomst getekend tussen de gemeente en Looye Projecten b.v./Vabo Ontwikkeling b.v. voor de ontwikkeling en realisatie van het plan. In totaal worden 28 woningen gerealiseerd. Het plan omvat merendeels huurwoningen in de middeldure sector, ook zijn er enkele koopwoningen in opgenomen. Er is een informatiebijeenkomst georganiseerd. Bij de ter visielegging van het ontwerpbestemmingsplan is vertraging opgetreden bij de initiatiefnemer. De gemeente en de ontwikkelaar moeten nog afspraken maken over de inrichting van het terrein. Naar verwachting zal het ontwerpbestemmingsplan in het 3e kwartaal van 2020 ter visie worden gelegd. Uitgaande van een bouwtijd van driekwart jaar kunnen de woningen nog in 2021 worden opgeleverd.

Willem de Zwijgerstraat tussen nummers 10 en 18 (tegenover het zwembad) – Bodegraven

Eind 2017 hebben de gemeente en Looye Projecten b.v./Vabo Ontwikkeling b.v. een overeenkomst getekend voor de ontwikkeling en realisatie van een appartementengebouw. In totaal gaat het om 27 huurappartementen, waarvan zes sociale huurappartementen. De omgevingsvergunning is verleend en de bouw is gestart. Oplevering van de woningen vindt waarschijnlijk nog in 2020 plaats.

Rijngaarde/Het Ouden Huis – Bodegraven

In het najaar van 2019 heeft de grondoverdracht aan Mozaïek Wonen plaatsgevonden. Ook zijn toen de omwonenden geïnformeerd over dit project met 23 sociale huurwoningen. Het [zorgconcept Het Ouden Huis](#) gaat het gebouw huren van Mozaïek Wonen en zal zorgdragen voor een gemengde groep bewoners, van senioren zonder zorgvraag tot bewoners die licht- of zwaargeïndiceerde zorg ontvangen. De bouw is in het voorjaar van 2020 gestart. De oplevering van de woningen is medio 2021 voorzien.

Van Tolstraat – Bodegraven

Het betreft een kansrijke locatie waar ooit plannen waren voor de vestiging van de Blokker. De gemeente is in overleg met de eigenaren om tot een gedragen en financieel uitvoerbaar woningbouwplan te komen. Er zijn verschillende scenario's uitgewerkt voor de ruimtelijke en financiële kaders. Het is nog te vroeg om iets te kunnen zeggen over het woningbouwprogramma.

Versluysterrein (Overtocht 64) - Bodegraven

De eigenaar van dit voormalige gasfabriekterrein wenst het gebied te transformeren tot woningbouw. Gemeente en eigenaar hebben in juli 2020 een intentieovereenkomst afgesloten. Er zal een participatietraject plaatsvinden waarna het plan verder wordt uitgewerkt. Een en ander moet leiden tot een anterieure overeenkomst en een door de gemeenteraad vastgesteld stedenbouwkundig plan. Om dit plan te faciliteren zal een bestemmingsplanprocedure moeten worden doorlopen. Een eerste schets van het plangebied omvat circa 65 woningen (gevarieerd programma) en extra parkeerplaatsen om de

parkeerdruk in de omgeving te verlichten.

Voormalige Bunniklocatie (Van Doorn Groep, Weijpoort) – Nieuwerbrug

Met behulp van subsidie vanuit de gemeenschappelijke regeling Oude Rijnzone wordt dit gebied getransformeerd naar een locatie voor wonen. Inmiddels is Bunnik vertrokken, zijn alle opstallen gesloopt, is er gesaneerd en is het perceel verder bouwrijp gemaakt. De eerste woningen zijn inmiddels verkocht.

Markthof – Bodegraven

Het plan voor de realisatie van appartementen is in uitvoering. De woningen worden naar verwachting dit jaar opgeleverd. Het achtergelegen hofje met elf woningen is reeds opgeleverd.

Willem de Zwijgerstraat (Noordhoek) – Bodegraven

Voor deze locatie bestaat de intentie om tot herontwikkeling van het voormalige kaaspakhuis te komen. De wens is om appartementen in het oude pand te realiseren. Het nog prille initiatief zal eerst met de omgeving worden gedeeld.

Groendijck 20, voormalig gemeentehuis (brandweer?) – Driebruggen

Voor deze locatie wordt gewerkt aan een plan voor de realisatie van circa 26 woningen (appartementen, seniorenwoningen en vrijstaande woningen). Hiervoor wordt het voormalige gemeentehuis van Driebruggen gesloopt. De brandweerkazerne zal voor deze ontwikkeling verplaatst moeten worden. Hierover vindt momenteel overleg plaats met de Veiligheidsregio. In samenhang met deze ontwikkeling worden de percelen Westeinde 69 en 73 herontwikkeld. Het gaat dan om de sloop van meer dan 2.000 m² voormalige (agrarische) bedrijfsbebouwing. Hiervoor in de plaats wordt één burgerwoning (Westeinde 69) en één bedrijfsgebouw voor een klein aannemersbedrijf (Westeinde 73) mogelijk gemaakt. Dit bestemmingsplan is in juli 2020 in procedure gebracht.

Westeinde 81, locatie Bolk – Driebruggen

De verplaatsing van een bedrijf dat hardsteen bewerkt biedt ruimte voor een transformatie van deze locatie. Momenteel wordt een plan opgesteld voor de ontwikkeling van twee-onder-een-kapwoningen en boven-benedenwoningen voor starters en senioren, aansluitend aan de locatie De Groendijck-Oost. Het plan bevindt zich in de intentie-/onderzoeksfase.

Bunderhof 3 – Reeuwijk-Brug

Op een voormalige kwekerijlocatie wordt een plan van zo'n 27 woningen voorzien, inclusief sociaal programma. Het bestemmingsplan hiervoor is na de zomer van 2020 ter inzage gelegd. Het betreft één van de laatste locaties in Reeuwijk-Brug waar nog een omvangrijk grondgebonden woonprogramma kan worden gerealiseerd.

Herontwikkeling achterlaatlocatie Francken – Nieuwerbrug

Begin 2020 heeft het langdurige proces om overeenstemming te bereiken over de achterlaatlocatie Francken geresulteerd in een raadsbesluit. Daarmee is de financiële inzet van de gemeente voor deze locatie vastgelegd. Er is sprake van hoge kosten als gevolg van bodemsanering en van relatief geringe opbrengsten als gevolg van de wens om naast woningbouw ook in openbare parkeergelegenheid te voorzien. Afgelopen zomer zijn omwonenden en andere

belangstellenden over het plan geïnformeerd. De bestemmingsplanprocedure is in de zomer van 2020 voorbereid en vangt naar verwachting vroeg in het najaar aan.

Herontwikkeling achterlaatlocatie Millenaar & Van Schaik – Nieuwerbrug

Voor deze locatie, gelegen aan de Hoge Rijndijk, is een particuliere planontwikkeling in voorbereiding. Het plan bestaat uit een aantal woningen.

Maxima (fase 3) – Waarder

Ontwikkeling van zeven grondgebonden eengezinswoningen. Daarnaast wordt deze locatie (her)ontwikkeld t.b.v. een woonzorgvoorziening met 32 wooneenheden (onzelfstandige woningen), inclusief zes wooneenheden in het sociale huursegment. Het bestemmingsplan voor deze locatie is onlangs vastgesteld. De aanvragen omgevingsvergunning zijn voor beide plannen in voorbereiding.

Verder wordt in Waarder ingezet op het in ontwikkeling kunnen nemen van een locatie aan de Kromme Kamp en is een transformatie van intensieve veehouderij naar woningbouw aan de orde.

Sociale woningbouw

Op basis van de nieuwe woonvisie maken we eind 2020 of begin 2021 nieuwe prestatieafspraken met de woningcorporaties en huurdersverenigingen. Deze afspraken gaan onder meer over nieuwbouw, duurzaamheid en leefbaarheid. In de nieuwe woonvisie wordt het voorstel opgenomen om bij nieuwe woningbouwprojecten het aandeel sociale huurwoningen te verhogen van 20% naar 25%.

Naast het nieuwste appartementengebouw Nieuw Rijngaarde is een kleiner gebouw met sociale huurwoningen in aanbouw. Daar wordt voor de eerste keer in Nederland het vernieuwende zorgconcept Het Ouden Huis gerealiseerd. Dit project wordt in 2021 opgeleverd. Verder wordt de komende tijd de oplevering verwacht van sociale huurwoningen in de volgende projecten:

- Molenzicht, Bodegraven: 29 appartementen (2021)
- Reesvelt 2/Vergeer, Reeuwijk-Dorp: 9 eengezinswoningen (2021)
- Van den Oudenrijn, Bodegraven: 4 appartementen (2021)
- Weideveld, Bodegraven: 17 eengezinswoningen en 32 appartementen (2021)
- Willem de Zwijgerstraat, Bodegraven: 6 appartementen (2021)
- Raadhuisweg, Reeuwijk-Brug: 30 appartementen (2022)
- Zoutmansweg 68-70/Nautique, Reeuwijk-Brug: 15 appartementen (2022)
- Dronenhoek, Bodegraven: 29 appartementen (2023)
- Dammekant/Kremerweg, Bodegraven: 20 appartementen (2023)
- Noordhoek/Willem de Zwijgerstraat 10: 12 appartementen (2023)
- Versluysterrein, Bodegraven: 24 appartementen (2023)

Ook zijn we met partijen in gesprek om te komen tot een ontwikkeling nabij de Crolesbrug. Ter uitvoering van het initiatief van de VVD-fractie wordt daar de mogelijkheden onderzocht van een mix van sociale koop- en huurwoningen met jongeren en starters als doelgroep.

Omgevingswet

In 2021 bereiden we ons verder voor op de komst van de Omgevingswet, die op 1 januari 2022 in werking treedt. We gaan in 2021 diverse voorbereidende besluiten, uitvoeringskaders en verordeningen uitwerken; daar waar nodig worden deze voorgelegd aan de gemeenteraad. Denk hierbij aan de Verordening op de Leefomgeving, een aangepaste Legesverordening, maar ook de vaststelling van de Omgevingsvisie maakt hier onderdeel van uit. Met de Omgevingsdienst Midden-Holland maken we verdere afspraken over de wijze waarop we gaan samenwerken op basis van de Omgevingswet. Daarnaast zetten we in op een intern en extern communicatietraject om de komst van de Omgevingswet kenbaar te maken (bewustwording en kennisdeling). In 2021 wordt duidelijk wat de structurele effecten van de implementatie van de Omgevingswet zijn voor de ambtelijke organisatie en de gemeentelijke financiën.

Actualiseren bestemmingsplannen

In 2020 zijn we gestart met de samenvoeging van diverse bestemmingsplannen voor het buitengebied, waaronder de bestemmingsplannen Buitengebied West, Buitengebied Noord en Lange Ruige Weide, rondom Waarder en Driebruggen. De plandelen van het laatstgenoemde plan worden bij de samenvoeging op een vergelijkbare manier geactualiseerd als de plandelen West en Noord. Onvoorziene vertragingen daargelaten kan dit plan in de tweede helft van 2021 worden vastgesteld. Dit geldt ook voor de herziening van de bestemmingsplannen voor het Plassengebied, het Sierteeltgebied en een deel van Rijnhoek. Voor het centrum van Bodegraven is, conform de uitvoeringsagenda van de Centrumvisie, in 2020 een bestemmingsplan opgesteld. Het is een bestemmingsplan met verbrede reikwijdte, waardoor er geëxperimenteerd kan worden met de mogelijkheden die de Omgevingswet biedt. Dit bestemmingsplan zal mogelijk in het eerste kwartaal van 2021 ter vaststelling worden aangeboden. Ook zetten we in 2021 in op het faciliteren van gewenste en belangrijke projecten en ontwikkelingen die onder meer woningbouw mogelijk maken. Tot slot bereiden we ons voor op de inwerkingtreding van de Omgevingswet op 1 januari 2022, waarbij het Omgevingsplan een belangrijk instrument wordt. We verdiepen ons daarvoor in de nieuwe procedures, zodat we kunnen blijven inspelen op initiatieven uit de samenleving.

Duurzaamheid

De Routekaart Klimaatneutraal 2035 vormt het uitgangspunt voor het thema duurzaamheid. In 2021 leggen we de nadruk op de volgende onderdelen van de routekaart:

Energieopwekking

In het raadsprogramma Samen Duurzaam Gezond is een zeer concrete doelstelling opgenomen wat betreft zonnepanelen. De doelstelling is om in 2022 150.000 zonnepanelen op bedrijfsdaken te plaatsen; op of ten behoeve van woningen moeten in totaal 50.000 geplaatst worden. De gemeente werkt samen met verschillende partijen om zonnepanelen op bedrijfsdaken te stimuleren. Ook bieden we financiële ondersteuning aan maatschappelijke organisaties door middel van de Klimaatcoöperatie. Met de duurzaamheidsleningen stimuleren we inwoners om zonnepanelen op daken aan te leggen en energiebesparende maatregelen door te voeren.

Zonnepanelen op bedrijfsdaken

Om de doelstelling in het raadsakkoord te behalen, geven we invulling aan de wens de daken op bedrijventerrein Grote Wetering met zonnepanelen te bedekken. Het gaat om een mogelijk beschikbaar dakoppervlakte van 170.000 m². In 2020 is hiertoe samengewerkt met Ondernemersplatform Bodegraven-Reeuwijk Duurzaam (OPBR) aan de hand van de actie 'Zon op Bedrijfsdaken'. Ook werken we samen met LTO Noord om agrariërs te stimuleren hun daken te benutten. Na een evaluatie zullen in 2021 vergelijkbare acties worden georganiseerd.

Maatschappelijk vastgoed

Via de Klimaatcoöperatie kunnen maatschappelijke organisaties een gunstige lening aangaan om energiebesparende maatregelen en zonnepanelen te kunnen toepassen. Met deze organisaties maken we afspraken voor een terugbetaling in termijnen, gebaseerd op hun verwachte lagere energielasten. Hiermee houden we de gedachte van een *revolving fund* levend. Een aantal sportorganisaties is nog aan het onderzoeken om hier in 2021 gebruik van te maken. In 2020 en 2021 wordt de Klimaatcoöperatie geëvalueerd en waar nodig verbeterd.

Monitoring

Jaarlijks wordt een scan gemaakt van het aantal zonnepanelen op daken in Bodegraven-Reeuwijk.

Regionale Energiestrategie

Volgens de huidige planning wordt in juni 2021 de Regionale Energie Strategie 1.0 (RES) opgeleverd. De RES geeft uitvoering aan de nationale en internationale klimaatdoelen en draagt bij aan het behalen van onze lokale doelstelling om in 2035 klimaatneutraal te zijn. Van oktober 2020 tot en met april 2021 worden hiervoor op regionaal niveau ruimtelijk onderzoek en participatieprocessen uitgevoerd met inwoners, gemeenteraad en andere stakeholders. In mei en juni 2021 zal de RES 1.0 ter vaststelling worden voorgelegd aan de gemeenteraad en het college van B en W.

Transitievisie Warmte

Gemeenten zijn verplicht in 2021 een Transitievisie Warmte op te leveren. Dit houdt concreet in dat we een planning moeten maken welke wijken in onze dorpen op welk moment van het gas afgekoppeld kunnen worden en welke alternatieve warmtebronnen wij daarvoor identificeren. De startnotitie voor de Transitievisie Warmte is op 7 juli 2020 besproken in de commissie Ruimte en daar positief ontvangen.

Energie besparen

Energie die we niet verbruiken hoeven we ook niet op te wekken. In 2021 voeren we daarom weer aan de slag met twee wijkaanpakken. In 2020 is bovendien een aantal energiecoaches opgeleid. Zij zullen ook in 2021 individueel advies geven over de verduurzaming van woningen. Daarnaast gaat in 2020 een energiebesparingscampagne van start zal doorlopen in 2021.

Duurzame economie

Om de verduurzaming van de economie te stimuleren blijft de gemeente verbonden aan de Werkgroep Fairtrade Bodegraven Reeuwijk. Ook werken we verder aan maatschappelijk verantwoord inkopen (MVI). Hiertoe stellen we in 2020 een plan op; de uitvoering gaat in 2021 van start. Daarnaast werken we samen met de ODMH en OPBR Duurzaam op lokaal én regionaal niveau aan de verduurzaming van bedrijven en de circulaire economie. Zo houden in februari 2021 de week van de circulaire economie, organiseren we kennissessies voor bedrijven en stimuleren we duurzame maatregelen bij nieuwbouw of grootschalige renovatie.

Klimaatadaptatie

In het Deltaplan Ruimtelijke Adaptatie (onderdeel van het Nationale Deltaprogramma) hebben het Rijk, provincies, gemeenten en waterschappen afspraken gemaakt over hoe klimaatadaptatie versneld kan worden opgepakt. Dit heeft geleid tot een Deltabeslissing Ruimtelijke Adaptatie, waarin dezelfde gezamenlijke

overheden onder meer hebben afgesproken:

- Dat Nederland in 2050 zo goed mogelijk klimaatbestendig en waterrobuust is ingericht en bij (her)ontwikkelingen geen extra risico op schade en slachtoffers ontstaat voor zover dat redelijkerwijs haalbaar is;
- Dat klimaatbestendig en waterrobuust inrichten uiterlijk in 2020 onderdeel is van het beleid en handelen.

In 2019 zijn de stresstesten uitgevoerd en hebben we de risicodialoog gevoerd. Begin 2020 is door de gemeenteraad de gemeentelijke ambitie klimaatadaptatie vastgelegd, inclusief het bijbehorende scenario om hier verder invulling aan te geven. Dit betekent dat er een klimaatadviseur wordt aangesteld (0,5 fte) en er middelen zijn om mee te koppelen en stimuleringssubsidies mee te verstrekken. De financiële gevolgen hiervan zijn opgenomen in de kadernota 2021. Eind 2020 wordt ook de uitvoeringsagenda vastgesteld. In 2021 gaan we aan de slag met de maatregelen die zijn opgenomen in de uitvoeringsagenda. Verder is besloten om in het – nog op te stellen – onderhoudsplan Leefomgeving 2022-2025 en Rioleringsplan 2022-2025 middelen op te nemen voor de uitvoering van klimaatadaptatieve maatregelen uit de uitvoeringsagenda. Ook in ruimtelijke ontwikkelingsplannen worden hiervoor middelen opgenomen.

Duurzaam en kostenbewust: ecologisch beheer

Het ingezette ecologisch bermbeheerbestek begint zijn vruchten af te werpen. De algehele kwaliteit van de bermen neemt toe. De duur van dit bestek loopt nog tot 2022 en kan daarna nog drie keer twee jaar worden verlengd. Continuïteit in het beheer is uitermate belangrijk en is op deze wijze geborgd. In het verlengde van dit bermbeheerbestek zijn er in 2020 ook wat kleinere stukjes bloemrijke bermen ingezaaid. De gedachte hierachter is om bewoners enthousiast te maken voor meer bloemen in de bermen en daarmee ook zelf aan de gang te gaan. Bewoners die dat willen kunnen een zakje bloemrijke zaden van de gemeente krijgen. Ook zijn er mooie initiatieven van bewoners te melden wat betreft de plaatsing van bijenhôtels. Begraafplaats Vredehof is fors uitgebreid. Bij de inrichting van deze uitbreiding is veel aandacht geweest voor het vergroten van de biodiversiteit op en rondom de begraafplaats. Zo is er onderlangs een wandelpad aangelegd waar je kunt genieten van het mooie uitzicht over de polders en je midden in bloemrijke bermen van de begraafplaats loopt. Ook hier zijn enkele bijenhôtels gemaakt. Het vergroten van de biodiversiteit en het meer natuurlijk beheren van het openbare groen wordt ook de komende jaren voortgezet en moet zich verder ontwikkelen. Daarbij zal ook veel meer rekening gehouden moeten worden met de gevolgen van de klimaatveranderingen. Het gaat dan bijvoorbeeld om de keuze voor soorten die beter tegen droogte en hitte kunnen en het nemen van maatregelen om meer water vast te houden, bijvoorbeeld bij de aanplant van nieuwe bomen. Het beheer van het openbare groen zal naar verwachting de komende jaren langzaam maar zeker veranderen en zich moeten aanpassen aan de veranderende omstandigheden.

Stikstof

Nieuwe, landelijke regelgeving moet zorgen voor reductie van stikstofemissies in Nederland. We proberen ons een beeld te vormen van de effecten van deze regelgeving, maar ondanks herhaaldelijke pogingen daartoe is dit beeld nog verre van compleet. Omvang en snelheid van de beleidsactualisatie laten zich op grond van de grote complexiteit en economische consequenties van de nieuwe beleidsregels amper voorspellen. Een en ander heeft tot gevolg dat op lokaal niveau vaak met maatwerk gereageerd moet worden. Daarbij wordt per project of planherziening een specifieke effectanalyse met betrekking tot de stikstofdepositie in Natura 2000-gebieden uitgevoerd. Dit geldt voor zowel woningbouwplannen of bedrijfsterreinen in de bebouwde kom als in het landelijke gebied. Waar mogelijk passen we een combinatie toe van individuele en collectieve effectanalyses of referentieanalyses. Zo kunnen we planvormingskosten besparen.

Een nieuw bijkomend vraagstuk is de verwachte aanwijzing van extra instandhoudingsdoelen voor het Natura 2000-gebied Broekvelden, Vettenbroek & Polder Stein (ten oosten en ten zuiden van de Reeuwijkse Plassen). Hier kan door de aanwijzing van het stikstofgevoelige habitatype 'Glanshaver- en Vossenstarthooiland' een nieuw formeel beleidskader ontstaan. Dit kan bij latere planvorming extra plantoetsing en planmotivatie noodzakelijk maken. Hoe ver dit zal reiken kunnen we pas na publicatie van het ontwerp-aanwijzingsbesluit inschatten.

Een vergelijkbare redenering geldt voor de effecten van nieuw beleid ter reductie van stikstofdepositie in Natura 2000-gebied Nieuwkoopse Plassen & De Haeck. De verwachting bestaat dat het Rijk en de provincie voor dit beschermde gebied een nieuw programma ontwikkelen: Gebiedsgerichte Aanpak Nieuwkoopse Plassen. Op basis van dit programma moet duidelijk worden hoe de vermindering van de stikstofemissies vorm gaat krijgen, waar mogelijk in combinatie met andere doelen zoals de reductie van CO₂-emissies en een vertraging van de bodemdaling in veengebieden. Een en ander vergt van de gemeente een alerte houding en mogelijk ook aanvullende onderzoeken ter borging van planrealisatie die in de afgelopen jaren is voorbereid.

Afval / Grondstof

Als gemeente hebben we ons, in lijn met de landelijke ambities, gecommitteerd aan een afvalscheidingspercentage van tenminste 85% in 2025 en maximaal 30 kg restafval per inwoner per jaar. Daartoe zal het gedrag van de inwoners verder beïnvloed moeten worden. De voornaamste gedragsinstrumenten waar we op inzetten zijn:

1. Voorlichting
2. Kwaliteitscontrole & coaching (we zijn hiervoor een pilot gestart met Cyclus)
3. Handhaving
4. Kosten dumpingen en vervuiling grondstoffen neerleggen bij de veroorzakers.

Daarnaast kijken we naar de optimalisatie van het areaal, inclusief het afvalbrengstation. We willen het aanbieden van grondstoffen betaalbaar houden en toch servicegericht blijven. Dat kan onder meer door de juiste mix aan inzamelmiddelen aan te bieden, die weer aansluit bij het huidige afvalaanbod.

Met betrekking tot het afvalbrengstation worden één of beide scenario's uitgewerkt: afnemen van deze dienstverlening bij de gemeente Alphen aan den Rijn/Woerden en/of toekomstbestendig maken van het eigen afvalbrengstation (à 2 miljoen euro).

Tot slot is de wens om de vermenging van bedrijfs- en particulier afval te beëindigen. Het scheiden van deze stromen geeft een beperkte lastenverlichting voor de inwoners en draagt bij aan het terugdringen van de hoeveelheid restafval zoals gedefinieerd in de VANG-ambitie.

Openbare ruimte

Onderhoudsplan Leefomgeving en Rioleringsplan

In de tweede helft van 2020 zijn we gestart met het proces om tot actualisatie van het onderhoudsplan Leefomgeving 2022-2025 te komen. Gelijktijdig wordt het gemeentelijk Rioleringsplan 2022-2025 geactualiseerd. De planning is dat deze plannen voor de kadernota 2022 ter vaststelling aan de raad worden aangeboden. Bij het actualiseren van deze plannen vindt participatie met bewoners plaats, rekening houdend met de dan geldende RIVM-regels met betrekking tot corona. Verder vindt er zoveel mogelijk afstemming plaats, zowel procesmatig als inhoudelijk, met de op te stellen dorpsvisies.

In 2017 is een duidelijke lijn ingezet wat betreft de opgaven in de openbare ruimte. In dit kader zijn werkzaamheden uitgevoerd. Hebben deze voldoende bijgedragen aan de beoogde effecten? Welke vraagstukken komen er nu op ons af en hoe anticiperen we daarop? Hoe vertaalt dit zich in beheer, maar ook in inrichting, dienstverlening en bedrijfsvoering? Dit zijn onder meer de vraagstukken die we met inwoners, wijkteams en de gemeenteraad willen beantwoorden om zo een volgende stap zetten. Beheren is vooruitzien.

Begraven

In onze gemeente bevinden zich drie gemeentelijke begraafplaatsen. Op deze begraafplaatsen zijn de afgelopen jaren een groot aantal werkzaamheden uitgevoerd en afgerond.

Begraafplaats Vredehof

De uitbreiding en de inrichting van de begraafplaats met circa 3.000 graven is in 2020 afgerond. Gelijktijdig is in 2020 de gehele begraafplaats aangepakt. Zo zijn de buxushagen vervangen, hebben we extra beplantingen aangebracht en paden vernieuwd, is het columbarium opgeknapt en hebben we een natuurlijke urnentuin aangelegd. De komende jaren ligt de nadruk op het vergroenen van de begraafplaats. We werken aan een zo groen mogelijk aanzicht met natuurlijk groenbeheer en het verder vergroten van de mogelijkheden voor bloemen, kruiden, insecten en vlinders. Vanaf de begraafplaats heb je op verschillende plekken prachtig zicht op de polder en onderlangs bij de begraafplaats is een graswandelpad gemaakt om je gedachten te kunnen verzetten en de stilte op te zoeken.

Begraafplaats Waarder

Ook op begraafplaats Waarder zijn de werkzaamheden afgerond en ligt het accent op het zo natuurlijk mogelijk beheren van de begraafplaats.

Begraafplaats Tempel

Op de begraafplaats Tempel zijn problemen geweest met het afbouwen van de aula en de verdere afwerking van het buitenterrein. In de tweede helft 2020 konden deze werkzaamheden worden hervat. De verwachting en inzet is dat deze werkzaamheden eind 2020 zijn afgerond. Dit houdt in dat de aula is afgebouwd en in gebruik is, de herinrichting van de begraafplaats is afgerond en het nieuwe parkeerterrein in gebruik is. Het maken van ruimte voor algemene graven is doorgeschoven naar 2024. Dit betekent dat ook bij begraafplaats Tempel de nadruk komt te liggen op het beheer.

Mobiliteit

Verkeer, mobiliteit en verkeersveiligheid zijn belangrijke en urgente thema's binnen onze gemeente. Als gemeente willen we veilig bereikbaar zijn voor onze inwoners, onze schoolgaande kinderen, onze toeristen en onze bedrijven en hun werknemers. Mobiliteit behelst in deze begroting zowel de thema's (auto)verkeer, fietsen als openbaar vervoer. Deze thema's zien wij in sterke samenhang met elkaar. Het kenmerk van verkeer is dat het altijd op weg is naar iets. Dit betekent dat wij naast de inhoudelijke samenhang ook een sterke samenhang zien met de ontwikkeling van onze dorpsvisies, onze woningbouwprojecten en natuurlijk onze bedrijventerreinen.

Verkeer

Raadhuisweg / Zoutmansweg

De dorpsroute van Reeuwijk-Dorp wordt veiliger en overzichtelijker. De gemeenteraad heeft het college opgedragen om in te zetten op het verder reduceren van het aantal motorvoertuigen op de Raadhuisweg/Zoutmansweg. Daarbij is ook de snelheid van het verkeer een aandachtspunt. We zetten hierop in door wijzigingen in de inrichting, handhaving en bewustwording. De metingen die voor de uitbraak van het coronavirus zijn uitgevoerd wijzen uit dat de Raadhuisweg de vastgestelde intensiteit sterk benadert. De Zoutmansweg blijft nog drukker. Inmiddels zijn we tot een ontwerpinrichting gekomen die bijdraagt aan een zo veilig mogelijke situatie voor alle weggebruikers. Daarbij hebben we tevens invulling kunnen geven aan een van de beleidsspeerpunten van de raad: de uitvoering van een deeltraject van de 'doorfietsroute' Gouda-Bodegraven via Reeuwijk. Het werk wordt in 2021 uitgevoerd.

Herinrichting Notaris d'Aumerielaan

In 2020 zijn alle benodigde onderzoeken voor de herinrichting Notaris d'Aumerielaan uitgevoerd. In september 2020 is de eerste bewonersavond over dit project gehouden. De intentie is om nog in 2020 tot een definitief ontwerp te komen, samen met een werkgroep van bewoners. Bij het ontwerpen van de weg wordt rekening gehouden met de kaders die de gemeenteraad heeft meegegeven wat betreft verkeersveiligheid, toegankelijkheid en aantal openbare parkeerplaatsen. Daartoe onderzoeken we of de aanleg van een keerlus en een inrichting tot fietsstraat mogelijk en wenselijk is. De planning van de daadwerkelijke uitvoering van het project is nog onzeker, omdat eerst de bouwwerkzaamheden voor het plan Elfhoeven moeten worden uitgevoerd.

De bestemmingsplanprocedure voor plan Elfhoeven loopt. Twee ontwerpbestemmingsplannen hebben inmiddels ter inzage gelegen. Als de hierop ingediende zienswijzen niet zorgen voor grote aanpassingen van de plannen, worden deze in het laatste kwartaal van 2020 aan de gemeenteraad ter vaststelling voorgelegd.

Molendijk

Het centrum van Waarder wordt in 2022 opnieuw ingericht. De verkeerskundige situatie vormt hierbij een belangrijk onderdeel. Het dorpssteam Waarder maakt zich er al jaren hard voor om de Molendijk (en de verlengde weg, Dorp) van een weg met een toegestane snelheid van 50 km per uur terug te brengen naar een 30km-weg. Om de wegcategorie van de Molendijk te wijzigen is een raadsbesluit nodig. We willen echter al op korte termijn invulling geven aan de wens van het dorpssteam. In samenspraak is daarom besloten nog in 2020 sobere aanpassingen uit te voeren om de snelheid te verminderen. In 2022 staat een volledige reconstructie van Dorp en Molendijk gepland. Dan wordt de definitieve inrichting uitgevoerd. Hiertoe zullen eerst een analyse, verkeersonderzoek, herziening wegcategorie, inventarisatie van wensen en participatie plaatsvinden.

Lobby Bodegravenboog

De onvolledige aansluiting tussen de N11 en de A12 is een in ernst toenemend knelpunt. Twee jaar geleden is een lobby ingezet voor de realisatie van de Bodegravenboog, die voor een oplossing moet zorgen. De provincie Zuid-Holland, de regio en ondernemersorganisaties maken zich hier op uitnodiging van de gemeente Bodegraven-Reeuwijk sterk voor. Inmiddels wordt er op basis van een in 2018 getekende intentieverklaring overleg gevoerd met de minister van Infrastructuur en Waterstaat. Hierin staat een verbetering van de verkeerssituatie op de A12 centraal, met de Bodegravenboog als een mogelijk onderdeel daarvan. Eind 2020 wordt besloten of de Bodegravenboog ook onderdeel gaat uitmaken van een verkenning in het Meerjarenprogramma Infrastructuur, Ruimte en Transport (MIRT).

Beter Bereikbaar Gouwe

De gemeente Bodegraven-Reeuwijk werkt met de provincie Zuid-Holland, Regio Midden-Holland en de gemeenten Alphen aan den Rijn en Waddinxveen aan de verbetering van de bereikbaarheid van het Gouwegebied. Ook binnen dit project neemt de oplossing voor de onvolledige aansluiting van de N11 op de A12 een zeer belangrijke positie in. De Bodegravenboog maakt onderdeel uit van verschillende opties om de bereikbaarheid in het gebied te verbeteren. Realisatie is echter onderwerp van overleg met de Rijksoverheid. Hiervoor wordt door de provincie aangedrongen de oplossing van het knelpunt mee te nemen in de MIRT-verkenning A12 Gouda-Utrecht.

C-wegen/ kwetsbare wegen

In ons bijzondere landschap vormt de bescherming van de kwetsbare gebruikers en wegen in het Plassen- en buitengebied een specifiek aandachtspunt. In 2021 gaan we samen met de vele betrokkenen verder aan de slag met maatregelen om het gebied duurzaam in te richten. We ontmoedigen de vestiging van nieuwe bedrijven die qua functie niet passen in deze gebieden. Verder zetten we in op handhaving, gedragsbeïnvloeding (onder meer flyers), inrichting en beheer en stimuleren we ideeën en initiatieven van inwoners (bijvoorbeeld de bezorging van pakketten op centrale punten). Hierbij geldt als uitgangspunt wat is vastgesteld in het raadsakkoord: "De wegen in het Plassen- en buitengebied richten we veilig in (met goede wisselplaatsen en signalering) en stemmen we af op het huidige bestemmingsverkeer. We houden daarbij rekening met de agrarische bedrijvigheid. Met het aanbrengen van overslaglocaties en in werking stellen van de BFB's (poortjes) komen we in een periode van het uitvoeren van en toezien op een duidelijke lijn aangaande het gebruik van het gebied."

Fietsen

De uitvoering van het fietsplan wordt in 2021 verder opgepakt. Belangrijk speerpunt is het oplossen van het bestaande knelpunt bij de N11/N459 (kluifrotonde) in Bodegraven. De aanpak van dit knelpunt wordt nog eens bemoeilijkt doordat de eigendomssituatie van de rotonde drievoudig is: een deel is eigendom van de gemeente, een deel van Rijkswaterstaat en een laatste deel van de provincie Zuid-Holland. Dit betekent dat we de aanpak van deze rotonde in samenhang met de reeds ingezette lobby rondom de Bodegravenboog oppakken. In aanvulling op de kortetermijnmaatregelen voor deze locatie voert de gemeente gesprekken met de provincie Zuid-Holland over de inpassing van een fietstunnel. De provincie is inmiddels een onderzoek gestart naar de inpassing van een fietstunnel ter hoogte van de kluifrotonde.

De verkenning voor de snelfietsroute Gouda-Woerden is in maart 2020 afgerond. Een deel van deze route loopt over de Zoutmansweg/Raadhuisweg. De ontwerp-uitgangspunten van de snelfietsroute zijn opgenomen in de ontwerp-inrichting van de reconstructie Zoutmansweg/Raadhuisweg.

Openbaar vervoer

De baanstabieleit op de spoorverbinding Leiden-Utrecht is onvoldoende om de versnelde intercity hier te laten rijden. Nu wordt ingezet op het zo spoedig mogelijk realiseren van de doorgetrokken spitspendel op deze spoorverbinding. Dit houdt in dat gedurende de brede spits (van circa 5 tot 10 uur en van circa 15 tot 20 uur) op het traject Leiden-Utrecht vier treinen per uur gaan rijden. Deze treinen stoppen op het station Bodegraven. Voor de invoering van deze spitspendel zijn op het grondgebied van Bodegraven-Reeuwijk maatregelen nodig. Deze maatregelen zijn het realiseren van een extra onderstation bij Nieuwerbrug en maatregelen bij de spoorwegovergangen waarmee de overwegveiligheid wordt verbeterd. In dit project nemen we de minimalisatie van de dichtligtijden van de overwegen in Bodegraven mee. Met de invoering van de doorgetrokken spitspendel wordt de bereikbaarheid met het openbaar vervoer van Bodegraven aanzienlijk verbeterd.

We werken ook aan de uitbreiding van de fietsenstalling bij het station Bodegraven. Onderdeel hiervan is de wens voor de plaatsing van extra OV-fietsen.

De gemeente heeft een voorstel voor een snelle busverbinding tijdens de spitsuren ingediend bij de concessiehouder Arriva. In overleg met Arriva bekijken we of dit haalbaar is.

Duurzame mobiliteit

In 2021 nemen we ons laadpalenbeleid onder de loep en zullen we dat waar nodig herzien. Daarnaast gaan we aan de slag met de uitkomsten van het onderzoek dat de Verkeersonderneming heeft uitgevoerd in opdracht van de gemeente Bodegraven-Reeuwijk. Dit onderzoek staat in het teken van slimmer gebruik van verschillende mobiliteitsvormen door werknemers van bedrijven in Bodegraven-Reeuwijk.

Verbonden partijen

Omgevingsdienst Midden Holland (ODMH)

De ODMH is ingesteld ter ondersteuning van de Provincie Zuid-Holland en de regiogemeenten bij de uitvoering van hun taken op het gebied van het omgevingsrecht in het algemeen en de Wet algemene bepalingen omgevingsrecht (Wabo) in het bijzonder.

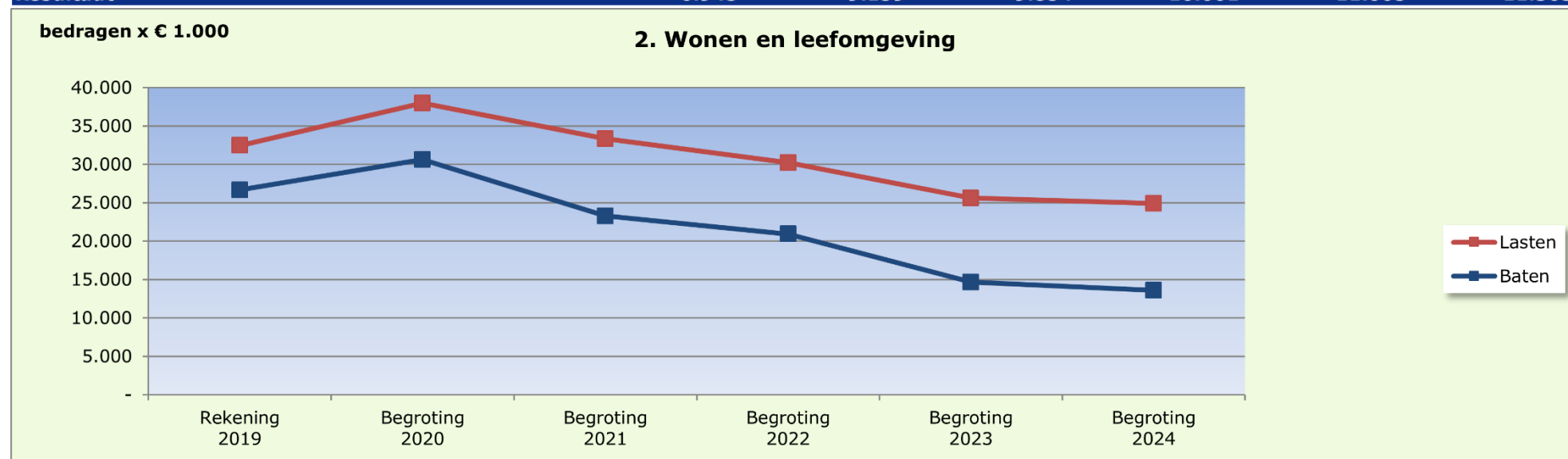
Groenalliantie

De groenalliantie is ingesteld voor de behartiging van de bovengemeentelijke belangen inzake het beheer en de ontwikkeling van de groengebieden in de regio Midden-Holland en omstreken. De opgave voor de komende tijd is de verbinding tussen de gebieden (verder) te versterken en de kwaliteitsimpuls van de gebieden af te ronden.

Het financiële kader

bedragen x € 1.000

Wat mag het kosten?	Rekening 2019	Begroting 2020	Begroting 2021	Begroting 2022	Begroting 2023	Begroting 2024
Saldo van baten en lasten						
Lasten	- 32.461	- 37.998	- 33.317	- 30.206	- 25.607	- 24.891
Baten	26.658	30.613	23.293	20.923	14.644	13.580
Totaal Saldo van baten en lasten	- 5.803	- 7.385	- 10.024	- 9.283	- 10.963	- 11.311
Mutatie reserves						
Lasten	- 1.937	- 2.197	- 311	- 1.318	- 568	- 42
Baten	794	424	481	-	526	50
Totaal Mutatie reserves	- 1.143	- 1.773	170	- 1.318	- 42	8
Resultaat	- 6.945	- 9.159	- 9.854	- 10.601	- 11.005	- 11.303



Programma 3. Samenwerken, ondernemen en dorpspromotie



Onderwerpen

Programma 3 in deze begroting bevat de thema's samenwerken, ondernemen en dorpspromotie. Onderwerpen die hier onder vallen zijn regionale samenwerking, economie, bedrijventerreinen en dorpspromotie.

Doelstellingen

Binnen dit programma zijn de volgende doelstellingen opgesteld.

- Regionale samenwerking in een geografisch brede en sterke regio
- Vervullen van een actieve rol in het regionaal economisch beleid
- Samen met lokale bedrijfsleven werken aan een vitale sterke economische gemeente door middel van het actieprogramma Economie
- De naamsbekendheid van onze gemeente vergroten en uitdragen door middel van dorpspromotie
- Kansen benutten op het gebied van recreatie en toerisme

Een belangrijk instrument dat leidt tot realisatie van de doelstellingen is het actieprogramma Economie. Dit actieprogramma biedt verschillende thema's die aansluiten op de doelstellingen. Ook recreatie en toerisme wordt tot onderdeel gemaakt van het actieprogramma Economie.

Projecten, opdrachten en processen

Omschrijving

Dorpsvisies

Het proces om te komen tot dorpsvisies is opgestart, en hangt samen met de toekomstvisie (omgevingsvisie 1.0; zie ook *Democratic Challenge* in programma 4). De dorpen worden hierin ondersteund door de gemeente. De totstandkoming van de dorpsvisies kent geen vaste structuur: de dorpen mogen bij de totstandkoming van dorpsvisies de hoofdrol pakken als zij dat willen. Dit is een continue zoektocht met veel tussentijdse afstemmomenten. Er is immers op meerdere schaalniveaus sprake van relevante partijen/stakeholders en van relevant beleid. Denk bijvoorbeeld aan het Rijk, provincie/regio, gemeente en dorpen. De gemeente is met alle dorpsoverleggen samenwerkingen gestart. Hierin zoeken we nadrukkelijk ook de verbreding naar meerdere partijen/stakeholders:

- Reeuwijk-Brug: Hier is een enthousiaste initiatiefgroep opgestaan, deels bestaande uit enkele leden van het dorpssteam. De initiatiefgroep trekt samen met andere partijen op om eind 2020 een eigen dorpsvisie op te leveren. De gemeentelijke organisatie neemt in deze een faciliterende rol op zich. De wijze van samenwerking met onze organisatie en het bestuur is een dynamisch proces.
- Nieuwerbrug: Dorpsoverleg WIN wenst de in 2016 opgeleverde dorpsvisie te actualiseren en te voorzien van nieuwe en actuele toekomstthema's. De WIN wil hierover in het najaar in overleg te gaan met de dorpsinwoners en met andere relevante organisaties/partijen uit Nieuwerbrug.
- Bodegraven: De dorpsoverleggen Bodegraven-Noord en Centrum en Bodegraven-Zuid willen intensief samenwerken met gemeente (zowel ambtelijk, bestuurlijk als politiek) en andere relevante organisaties en partijen. De twee dorpsoverleggen zien het proces als een kans om een gezamenlijk vertrekpunt te creëren voor de lopende en komende ontwikkelingen.
- Reeuwijk-Dorp: Vanuit het Dorpssteam is een commissie gevormd die het proces wil trekken om te komen tot een thematisch brede dorpsvisie. De commissie ziet zich daarin graag ondersteund door de gemeente. De jaarvergadering van het dorp, op 8 oktober 2020, zal volledig in het teken staan

van de Dorpsvisie. In Reeuwijk-Dorp wordt op dit moment al intensief samengewerkt tussen het Dorpsteam en diverse andere relevante partijen als het gaat om het bereikbaarheidsvraagstuk in de omgeving Alphen aan de Rijn/Bodegraven-Reeuwijk/Boskoop/Gouda. Daarmee bestaat er al een stevige overlegbasis met diverse stakeholders.

- Driebruggen: Het dorpsoverleg Driebruggen wil een praktische en realistische dorpsvisie opstellen, waarin de kijk van het dorp op de toekomst en het belang van het dorp goed worden benoemd. Zaken die al vaststaan of reeds duidelijk zijn worden hierin niet opnieuw opgenomen. Het dorpsoverleg doet een voorzet voor de onderwerpen die een plek moeten krijgen in de dorpsvisie. Daarna wordt in overleg met de gemeente bekeken hoe het dorp hierbij betrokken kan worden en hoe dit vertaald kan worden in een visie.
- Waarder: We werken aan een aanpak waarbij het dorp betrokken wordt bij het opstellen van de dorpsvisie. Dat zou bijvoorbeeld kunnen door middel van een bijeenkomst. Het thema verkeer krijgt in de visie de nodige aandacht.
- De Meije: Hier zet een aantal enthousiaste wijkteamleden de eerste stappen naar een enquête en een gesprek met inwoners. Uitdagend is het gegeven dat de Meije onder drie gemeentes valt. Er spelen grote vraagstukken over het gebruik van het gebied (agrarisch/natuur), mogelijkheden tot bewoning en verjonging van de gemeenschap.
- Sluipwijk: Een bestaande samenwerking met het team verder doorgezet. De inwoners nemen zelf veel initiatief door bijvoorbeeld zelf een enquête uit te zetten. De vraag hoe Sluipwijk en het Plassengebied een prettig en waardevol woon- en verblijfsgebied blijven is zeer actueel.

Uitvoering actieprogramma economie

Het Ondernemersplatform Bodegraven-Reeuwijk (OPBR) en de gemeente Bodegraven-Reeuwijk werken in gezamenlijkheid aan het versterken van de lokale economie. Hiervoor zijn ambities geformuleerd die met elkaar worden verwezenlijkt. Alle ambities zijn beschreven in het Actieprogramma Economie 2019-2022. De gemeente en het OPBR hebben periodiek overleg om acties te formuleren en evalueren. Het Actieprogramma bestaat uit de volgende zes hoofdthema's waarbinnen de acties worden geformuleerd:

1. Bedrijventerreinen
2. Winkels, horeca, recreatie & toerisme
3. Werkgelegenheid & arbeidsmarkt
4. Organisatie & samenwerking
5. Duurzaamheid
6. Bereikbaarheid

Duurzaamheid bedrijventerreinen

Bedrijventerreinen kunnen nog een verdere duurzaamheidsslag maken. Het gaat dan in het bijzonder om de benutting van daken van bedrijfsgebouwen voor de opwekking van energie met zonnepanelen. Daarnaast willen we de kwaliteit van de terreinen versterken en deelnemen aan de bereikbaarheidsagenda. Daarom heeft de gemeente besloten om – voor een eerste periode van twee jaar – deel te nemen aan het project A12-corridor. Binnen dit project wordt onder meer gewerkt aan de ontwikkeling van een waterstofinfrastructuur voor de transportsector. In de begroting is een bijdrage opgenomen voor deelname aan het project in 2021. Ook is een bedrag opgenomen voor de cofinanciering van circulaire economie-initiatieven op de bedrijventerreinen.

Bedrijventerreinenstrategie

Bodegraven-Reeuwijk heeft goed bezette bedrijventerreinen, die intensief worden gebruikt en van een goede kwaliteit zijn. Er is behoefte aan meer ruimte voor bedrijfshuisvesting, zowel in Bodegraven als in Reeuwijk. Adviesbureau Buck Consultants heeft berekend dat er voldoende animo is bij vooral Reeuwijkse bedrijven voor bedrijfskavels op Zoutman-West. Bovendien bestaat er onder bedrijven in Boderaven een grote vraag naar nieuw terrein voor bedrijfshuisvesting nabij het centrum van Bodegraven. Dit wordt mede ingegeven door de volledige uitgifte van Rijnhoek. In de Regionale bedrijventerreinenstrategie is voor zowel Zoutman-West als Bodegraven een ruimteclaim opgenomen in de analyse van de ruimteverdeling. Voor een locatie in Bodegraven vraagt die claim wel een nadere precisering, zodat ook daadwerkelijk aanspraak gemaakt kan worden op de ruimteverdeling.

Uitbreiding bedrijventerrein Zoutman

Bedrijven in Reeuwijk-Brug zitten krap in hun jasje en zoeken uitbreidingsruimte. Om in de komende jaren voldoende ruimte te creëren zetten we in op uitbreiding ten westen van Zoutman. Deze ontwikkeling biedt ruimte om het oostelijk deel van Zoutman te transformeren naar wonen. In 2020 is een onderzoek gestart naar beide kansen. Zo onderzoeken we de haalbaarheid van de uitbreiding. Onderdeel daarvan zijn onder meer het gewenste bedrijvenprofiel, ontsluiting, bouwmogelijkheden en duurzaamheid. Eind 2020 worden de resultaten van de onderzoeksfase aan de gemeenteraad voorgelegd. Bij positieve besluitvorming kan worden gestart met het voorbereiden van een bestemmingsplan dat de uitbreiding mogelijk gaat maken. Het bestemmingsplan kan in 2021 in procedure worden gebracht. Uiteindelijk kan dit proces significant ruimte bieden aan met name lokale bedrijvigheid.

Dorpshart Nieuwerbrug

Het hart van Nieuwerbrug ziet er veel aantrekkelijker uit nu diverse wegen opnieuw zijn ingericht. Ook de plannen voor nieuwbouw op de voormalige Francken-locatie zal hieraan bijdragen, evenals de gestage ontwikkeling van woonwijk De Wijde Wiericke. De genoemde veranderingen gaan mogelijk werken als vliegwiel voor meerdere herontwikkelingen in het dorp. Al met al bieden zij kansen voor het relatief zeer beperkte aantal winkels/horecaondernemingen alsook voor recreatie en toerisme. De dagwinkel Nieuwerbrug wordt met inzet van dagbesteding gerund door een enthousiaste, lokaal verbonden ondernemer.

Regionale economische samenwerking

Als onderdeel van de Strategische Agenda Regio Midden-Holland heeft de economische samenwerking verder invulling gekregen. Dit heeft geleid tot een voorstel dat in het najaar van 2020 aan de gemeenteraden wordt voorgelegd. In het regionaal overleg Economie, Arbeidsmarkt en Onderwijs Midden-Holland werken gemeenten, onderwijsinstellingen en het georganiseerd bedrijfsleven in de regio samen. Op basis van een nieuwe regionale economische visie Midden-Holland is een plan ontwikkeld om de regio economisch beter op de kaart te zetten met een gezamenlijk programmabureau. De visie en het uitwerkingsvoorstel worden aan de gemeenteraden gepresenteerd in het najaar van 2020. Voor de intensivering van de triple helixsamenwerking is een verhoging van het budget regionale samenwerking in de begroting opgenomen.

Detailhandel en horeca

Vitale winkelgebieden en goede horecavoorzieningen zijn essentieel voor de gemeenschap. De revitalisatie van Bodegraven-Centrum wordt steeds beter zichtbaar met diverse verhuizingen van winkels en horeca naar het kernwinkelgebied. Daarnaast zorgen de gevelverbetering in diverse straten en de herinrichting van de openbare ruimte voor een aantrekkelijk straatbeeld. In 2021 wordt ingezet op een verdere uitvoering van de centrumaanpak. Het burgerinitiatief Hart in Bodegraven wordt uitgevoerd door een herinrichting van het Raadhuisplein, de Marktstraat en de stegen. Ook de Rijnkade wordt

opgefleurd met aankleding.

Daarnaast geven we in samenwerking met diverse partners uitvoering aan maatregelen om de parkeercapaciteit in en rondom het centrum te verbeteren. We werken aan oplossingen waarbij de belangen van zowel bewoners als winkelbezoekers in balans zijn. Ook maken we ruimte voor de gewenste transformaties van voormalige winkelpanden zonder dat de parkeerdruk voor bewoners te hoog wordt.

Voor Winkelcentrum Broekvelden (Vromade) in Bodegraven zetten we naar aanleiding van het raadsbesluit diverse stappen. We beginnen in 2021 met de verbetering van de openbare ruimte rond het winkelcentrum. Samen met ondernemers knappen we het gebied op. Zo geven we het ondernemersklimaat een impuls. Vervolgens gaan we aan de slag met de gebiedsontwikkeling. Als eerste stap daarvoor is in 2020 een voorbereidingskrediet verleend om te starten met de visie- en planvorming voor de integrale gebiedsontwikkeling Vromade/Broekvelden. In 2021 zetten we dit proces van planvorming voort. De uitvoering is gepland vanaf 2026.

Recreatie en toerisme

De toeristische en recreatieve sector ontwikkelt zich zowel provinciaal als regionaal als kansrijke groeisector. Ook binnen onze gemeente leveren recreatie en toerisme een belangrijke bijdrage aan het economisch klimaat. In dit kader maken we altijd de afweging tussen het beschermen van de kernwaarden en de unieke elementen van ons Plassengebied en buitengebied, de rust van onze inwoners en het aanbod dat we met elkaar aan onze toeristen bieden.

In 2019 is de visie op recreatie en toerisme vastgesteld door de gemeenteraad. Door inzet van gerichte promotie en productontwikkeling zetten we in op een verhoging van het aantal overnachtingen naar 400.000 in 2024. Door de komst van het coronavirus wordt het steeds duidelijker dat deze sector hard geraakt is. We zullen inzetten op herstel van het economisch klimaat, samen met onze lokale partners. Promotie zal sterker ontwikkeld worden vanuit een regionaal of zelfs landelijk oogpunt. Vanuit stichting Groene Hart Verbinders wordt gewerkt aan een monitor die tot op gemeenteniveau afpelbaar is. Dat zal ons inzicht verschaffen in werkgelegenheid, inkomsten en aantallen bezoekers van het Groene Hart. Als gemeente stimuleren en faciliteren we deze bewegingen.

Streekmuseum

In tijden van bezuinigingen is kunst, cultuur en historie een lichtpuntje in ons leven en legt dit verbinding tussen mensen. Uit een deskundigenadvies blijkt dat renovatie van het houten noodgebouw van het Streekmuseum het Groene Hart technisch en financieel niet zinvol is. Het college wil daarom voor 2021 een voorbereidingskrediet van 85.000 euro ter beschikking stellen om samen met het bestuur van het Streekmuseum te komen tot een stappenplan en noodzakelijke voorbereidingen om tot de eerste fase van nieuwbouw te komen van het Streekmuseum het Groene Hart. Gezien de staat van het noodgebouw zou in 2022 gestart moeten worden met de eerste fase van nieuwbouw.

Agrarische zaken

De agrariërs zijn een belangrijke sector in onze Groene Hart gemeente. Waar mogelijk enthousiasmeren en stimuleren wij hen het Groene Hart ook daadwerkelijk Groen te houden. Omdat hun bedrijfsvoering in toenemende mate onder druk komt te staan zoeken zij ook naar alternatieven. Waar mogelijk en passend binnen onze doelstellingen werken wij hier aan mee.

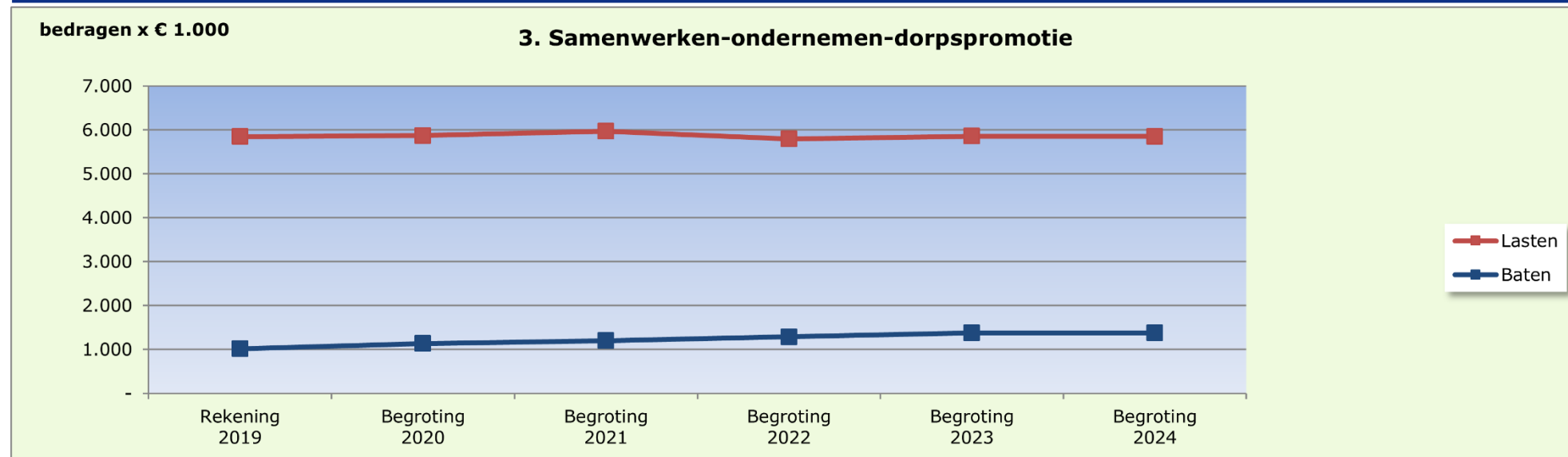
Cheese Valley

Het doel van de stichting Cheese Valley is de ontwikkeling en verduurzaming van het economisch profiel van het Groene Hart door de groei van de vrijetijdseconomie. Ook voor 2021 is de inzet het versterken van het icoon kaas voor onze regio.

Het financiële kader

bedragen x € 1.000

Wat mag het kosten?	Rekening 2019	Begroting 2020	Begroting 2021	Begroting 2022	Begroting 2023	Begroting 2024
Saldo van baten en lasten						
Lasten	- 5.848	- 5.873	- 5.969	- 5.791	- 5.857	- 5.853
Baten	1.018	1.135	1.198	1.287	1.382	1.382
Totaal Saldo van baten en lasten	- 4.829	- 4.738	- 4.771	- 4.504	- 4.475	- 4.472
Mutatie reserves						
Lasten	-	-	-	-	-	-
Baten	484	125	50	-	-	-
Totaal Mutatie reserves	484	125	50	-	-	-
Resultaat	- 4.346	- 4.613	- 4.721	- 4.504	- 4.475	- 4.472



Programma 4. Bestuur en dienstverlening



Onderdelen

Programma 4 bevat de onderdelen dienstverlening, burgerparticipatie, verbonden partijen en organisatieontwikkeling.

Doelstelling

Dit programma kent de volgende doelstellingen:

- Optimale dienstverlening aan onze inwoners
- 'Van Buiten naar Binnen' verder ontwikkelen in onze organisatie
- Helder en transparant bestuur

Projecten, opdrachten en processen

Omschrijving
<p>Organisatie</p> <p>Het team Organisatie en Ontwikkeling (O&O) werkt voortdurend aan het proces van samen organiseren in de gemeente Bodegraven-Reeuwijk. De inzetbaarheid van medewerkers in wisselende rollen, die uitvoering geven aan de bestuurlijke opgaven en werkzaamheden, is daarbij een belangrijk speerpunt. Om dit te realiseren is de aandacht van O&O ook voor 2021 gericht op:</p> <ol style="list-style-type: none">1. Medewerkers- en teamgesprekken <p>De focus ligt op het voeren van medewerkersgesprekken over bewustwording van wat zij willen en kunnen, waar hun kracht ligt en hoe deze het beste in verschillende rollen ingezet kan worden. Persoonlijk leiderschap is daarin de rode draad. De aandacht is tevens gericht op de doorontwikkeling van samenwerking en inzetbaarheid binnen de teams. Opleidings- en ontwikkelingstrajecten worden hierop afgestemd. De doelstelling is om een ontwikkelgesprek te voeren met medewerkers die dat wensen. Het is afhankelijk van de behoefte of dit in 2021 volledig gerealiseerd kan worden.</p> <ol style="list-style-type: none">2. Beheersing verzuim <p>Langdurig en niet-werkgerelateerd verzuim heeft specifieke aandacht. Ook in 2021 is hiervoor gerichte en persoonlijke aandacht. Met zieke medewerkers is, afhankelijk van de aard van het verzuim, wekelijks of om de week contact met een O&O-adviseur. Deze gesprekken zijn gericht op het herstel en het vergroten van de belastbaarheid van de medewerker. Ook kijken we naar andere interventies, zoals de inzet van bedrijfsmaatschappelijk werk, een coach of een loopbaantraject.</p>
<p>Dienstverlening</p> <p>Het verbeteren van onze dienstverlening is een continu proces.</p> <ul style="list-style-type: none">• We meten de klanttevredenheid direct na klantcontact. Deze resultaten vullen we aan met kleine onderzoeken en peilingen op onze communicatiekanalen. Daarnaast vragen we inwoners om een reactie op onze dienstverlening in onze uitgaande brieven. Zo krijgen we meer inzicht in de dienstverlening van de gemeente en dat geeft ons de mogelijkheid onze dienstverlening en processen te verbeteren.• Samen met de burgerzaken- en telefoniemedewerkers werken we aan de teamontwikkeling en aan het landelijke project 'Burgerzaken gereed voor 2024'. Belangrijke onderwerpen zijn: digitalisering, de inwoner in regie en samenwerking in brede zin. Ook onderzoeken we de mogelijkheden om burgerzaken opnieuw in het gemeentehuis te vestigen.

- Sinds 23 december 2018 zijn alle Europese overheidsorganisaties, waaronder ook de Nederlandse gemeenten, verplicht hun digitale informatie voor iedereen toegankelijk te presenteren. Hieronder worden websites en pdf's verstaan. Met een speciaal team werken we hard om de toegankelijkheid te verbeteren. We zijn gestart met de diverse websites van onze gemeente.

ICT

De vervanging van de ICT-infrastructuur is in 2019 in gang gezet en wordt in 2021 volledig afgerond. Hiervoor wordt het al ingeplande investeringsbudget in de meerjareninvesteringsraming ingezet. Daarnaast wordt in 2021 het applicatielandschap verder naar de cloud gebracht met onder meer de overgang van het zaakstelsel naar een cloudvariant. Het tempo van deze migratie is afgestemd op de beschikbare budgetruimte in de exploitatie. In 2021 volgt een verdere financiële uitwerking van de overgang van de laatste applicaties naar de cloud. Daarbij is een duidelijke verschuiving te zien van een CAPEX- naar een OPEX-benadering voor software-implementaties. (Betalen voor gebruik i.p.v. betalen voor bezit.)

Vanwege de overgang naar de cloud en de toenemende noodzaak onze gegevens tegen toenemende cyberrisico's te beschermen is er bijzondere aandacht voor informatiebeveiliging. In 2021 werken alle medewerkers die deze voorziening nodig hebben met een laptop ter vervanging van de Thin Client. Hiermee kunnen zij volledig plaats- en tijdonafhankelijk werken. Deze laptop is op het gebied van informatiebeveiliging volledig beveiligd, tevens wordt actief bewaakt of de beveiliging op orde is en blijft. Op smartphones en tablets wordt een specifiek beveiligd gedeelte geïmplementeerd, waardoor de data van de gemeente volledig onder controle komt. Deze maatregelen gaan verder dan wat in 2020 technisch is geïmplementeerd. Het maakt voor de bescherming van de data van de gemeente niet uit of het mobiele apparaat door de gemeente is uitgeleverd of dat deze van een medewerker/raadslid zelf is. Ook op eigen apparatuur komt de data van de gemeente volledig onder het afgesproken beveiligingsbeleid te vallen. Daarmee wordt deze afgescheiden van privé-informatie op mobiele apparatuur. De kosten voor licenties die het mogelijk maken de gemeentelijke informatie te beschermen en inzicht te houden in eventuele risico's vormen een steeds groter gedeelte van de basiskosten voor ICT-voorzieningen.

Verder wordt er in 2021 een concrete start gemaakt met het thema datagedreven werken. Een nieuwe kwartiermaker zal een uitvoeringsplan opstellen waarmee voor de verschillende domeinen stuurinformatie inzichtelijk kan worden gemaakt. We besteden specifieke aandacht aan de privacyaspecten van de gebruikte persoonsgegevens, zodat de gemeente blijft voldoen aan de zogenaamde doelbinding van data.

2021 staat ook in het teken van de thema's voortvloeiend uit de praktische uitwerking van de wet Digitale Overheid. In dat kader vormen digitale toegankelijkheid en inclusie een structureel thema. Daarnaast werken we eraan om volledig te voldoen aan de betrouwbaarheidseisen die vanuit de wet worden gesteld wat betreft het beschikbaar stellen van data. Dit betekent onder meer dat bestaande software blijvend up-to-date moet worden gehouden. Hiervoor is een aanzienlijk deel van de begroting voor (bedrijfs)software gereserveerd.

Op financieel en beleidsmatig vlak maken we in 2021 steeds vaker een onderscheid tussen financiering voor de ICT-basisvoorziening en financiering voor informatiemiddelen, zoals software die nodig is om de gemeentelijke taken op niveau uit te voeren. Zo wordt het nog duidelijker waartoe de financiële middelen dienen die worden aangevraagd en gebruikt.

Veiligheid

In 2021 zijn de thema's drugs, inbraken, ondermijning, toezicht & handhaving en verwarde personen prioritair in de aanpak op veiligheid. We zetten daarnaast blijvend in op jeugdoverlast & -criminaliteit, openbare orde & crisisbeheersing, horeca & evenementen, nazorg (ex) gedetineerden en geweld.

Wij streven naar een gemeente waarin onze inwoners, bezoekers en ondernemers een sociaal en fysiek veilige leefomgeving ervaren. Veiligheid is een verantwoordelijkheid van veel partijen. De balans krijgen in oorzaak, gevolg én juiste inspanning zorgt voor een veilige en weerbare samenleving. Die gezamenlijke inspanningen bepalen hoe veilig een gemeente is en hoe veilig inwoners zich voelen. Dat vraagt om een goede en nauwe samenwerking met inwoners, organisaties en bedrijven.

Democratic Challenge

In 2021 richt een nieuw opgerichte raadscommissie zich op het onderwerp Participatie. Er wordt toegewerkt naar een verordening Participatie waarbij het Right to Challenge-principe een plek krijgt. Het onderwerp participatie is ook gekoppeld aan de nieuwe Omgevingswet. Daarnaast voeren we in nauwe samenspraak met de griffie verdere experimenten door (al dan niet in samenwerking van de VNG) over de wijze van inspraak en de verbetering van actieve openbaarheid van raadsinformatie. Ook blijven we op locatie vergaderen en/of organiseren we werkbezoeken voor de gemeenteraad. Zo vergroten we de zichtbaarheid van raadsleden onder onze inwoners en bedrijven.

Verbonden partijen

Veiligheidsregio Hollands Midden (VRHM)

De gemeente Bodegraven-Reeuwijk maakt onderdeel uit van de Gemeenschappelijke Regeling van de Veiligheidsregio Hollands Midden. De Veiligheidsregio zorgt voor een adequate brandweer en ambulancezorg, tevens draagt de Veiligheidsregio zorg voor een goede samenwerking tussen de veiligheidsdiensten. Daarnaast treedt zij op bij rampen en zorgt zij dat de gestelde normen op het gebied van veiligheid worden behaald.

Belastingsamenwerking Gouwe Rijnland (BSGR)

De BSGR is in 2009 opgericht als samenwerkingsverband tussen het Hoogheemraadschap van Rijnland en de gemeenten Leiden, Gouda, Oegstgeest, Voorschoten, Wassenaar en Zoeterwoude. In 2013 zijn de gemeenten Bodegraven-Reeuwijk en Katwijk toegetreten en later ook nog de gemeenten Waddinxveen en Leiderdorp. Per 1 januari 2021 treedt ook de gemeente Velsen toe.

De activiteiten van de BSGR richten zich op beleidsadviesing, heffing en invordering van gemeentelijke en waterschapsbelastingen en op de uitvoering van de Wet WOZ. Tussen de BSGR en haar deelnemers is afgesproken dat onderzoek naar de mogelijkheden van uitbreiding van dat takenpakket voortdurend aandacht heeft. Daarbij moet echter wel sprake zijn van taken gerelateerd aan belastingen en/of WOZ.

De gemeente Bodegraven-Reeuwijk heeft naast de uitvoering van de Wet WOZ (taxatie, versturen WOZ-beschikkingen en bezwaarafhandeling) ook de heffing en invordering van de ozb, de rioolheffing, de reinigingsheffingen, de toeristenbelasting, de forensenbelasting, de precariobelasting en de bouwleges aan de BSGR overgedragen. Jaarlijks gaat het daarbij om een bedrag van bijna € 22 miljoen. Daarnaast verzorgt de BSGR ook de afhandeling van de kwijtscheldingsverzoeken.

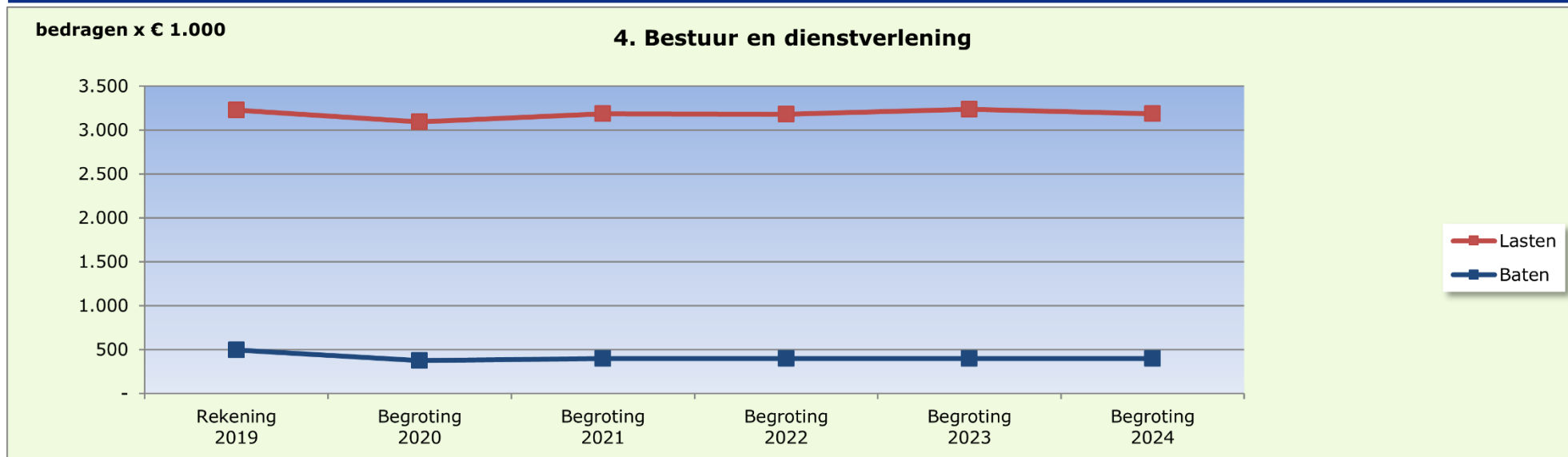
De gemeente Bodegraven-Reeuwijk betaalt jaarlijks een deelnemersbijdrage aan de BSGR, die voor 2021 is begroot op iets meer dan € 618.000,-. Dit bedrag is gebaseerd op een prognose van de door de gemeente bij de BSGR in 2021 af te nemen producten. De kosten daarvan worden berekend aan de hand van een kostprijscalculatiemodel dat in 2018 is ingevoerd als basis voor de kostenverdeling tussen de deelnemers.

2021 staat voor de BSGR vooral in het teken van de ontwikkeling van de software richting de cloud, de verdere ontwikkeling en het beheer van de basisregistraties en de ontwikkelingen rondom een samenhangende objectenregistratie, het maatschappelijk verantwoord invorderen, de afronding van het project 'Waarderen op gebruiksoppervlakte' en het behoud van de ISAE-certificering. De BSGR is ook nu nog steeds de eerste en enige belastingorganisatie die al zes jaar dit internationaal erkende kwaliteitspredicaat in haar bezit heeft.

Het financiële kader

bedragen x € 1.000

Wat mag het kosten?	Rekening 2019	Begroting 2020	Begroting 2021	Begroting 2022	Begroting 2023	Begroting 2024
Saldo van baten en lasten						
Lasten	- 3.225	- 3.093	- 3.185	- 3.182	- 3.237	- 3.185
Baten	492	376	399	399	399	399
Totaal Saldo van baten en lasten	- 2.733	- 2.716	- 2.786	- 2.783	- 2.838	- 2.786
Mutatie reserves						
Lasten	-	-	-	-	-	-
Baten	-	-	-	-	-	-
Totaal Mutatie reserves	-	-	-	-	-	-
Resultaat	- 2.733	- 2.716	- 2.786	- 2.783	- 2.838	- 2.786



Algemene dekkingsmiddelen, overhead en onvoorzien



Onze visie

De doelstelling is een in alle jaren sluitende begroting. Op basis van de thans voorliggende meerjarenramingen moet worden vastgesteld dat deze doelstelling de komende jaren niet haalbaar zal zijn. Wij zien ons geconfronteerd met oplopende tekorten in het sociaal domein. Natuurlijk zetten wij alles op alles die tekorten zoveel mogelijk te beperken en terug te dringen, maar duidelijk is dat ook een hogere Rijksbijdrage voor een meerjarig sluitende begroting noodzakelijk is.

Een andere doelstelling van het college is een niet meer dan trendmatige verhoging van de belastingen. Ook deze doelstelling is in deze begroting gerealiseerd. De belastingen (O.Z.B., toeristen- en forensenbelasting) stijging niet meer dan trendmatig, namelijk met 1,4%, zijnde het inflatiepercentage zoals dat door het Centraal Planbureau voor de Eurolanden is afgegeven in de korte termijnramingen van maart 2020.

Projecten, opdrachten en processen

Omschrijving

Algemene uitkering

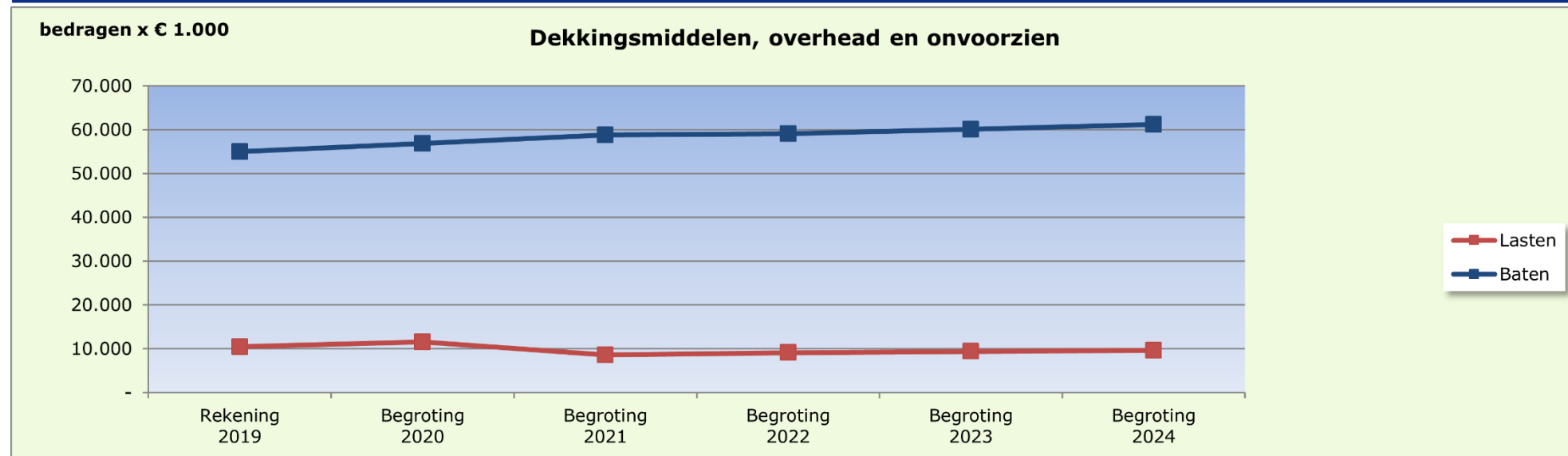
Een belangrijk deel van de gemeentelijke inkomsten (circa 50%) wordt gevormd door de algemene uitkering uit het gemeentefonds. Tot en met 2018 viel deze nog in twee componenten uiteen, te weten de reguliere algemene uitkering de integratie-uitkering Sociaal Domein. Met ingang van 2019 is deze integratie-uitkering ondergebracht in de reguliere algemene uitkering.

Deze begroting is gebaseerd op de meicirculaire 2020.

Het financiële kader

bedragen x € 1.000

Wat mag het kosten?	Rekening 2019	Begroting 2020	Begroting 2021	Begroting 2022	Begroting 2023	Begroting 2024
Saldo van baten en lasten						
Lasten	- 10.445	- 11.573	- 8.603	- 9.124	- 9.381	- 9.625
Baten	54.988	56.876	58.794	59.060	60.053	61.186
Totaal Saldo van baten en lasten	44.543	45.304	50.192	49.936	50.672	51.560
Mutatie reserves						
Lasten	- 2.563	- 638	- 958	- 500	- 1.000	- 1.000
Baten	100	-	-	1.708	3.411	3.785
Totaal Mutatie reserves	- 2.463	- 638	- 958	1.208	2.411	2.785
Resultaat	42.079	44.666	49.233	51.144	53.083	54.346



Het hierboven gepresenteerde saldo van baten en lasten kan als volgt gespecificeerd worden opgenomen.

bedragen x € 1.000

Algemene dekkingsmiddelen, onvoorzien en overhead	Begroting 2021	Begroting 2022	Begroting 2023	Begroting 2024
0.7 Algemene uitkeringen en overige uitkeringen gemeentefonds	44.798	45.935	46.705	47.705
Uitkeringen gemeentefonds	44.798	45.935	46.705	47.705
0.61 OZB woningen	6.096	6.096	6.096	6.096
0.62 OZB niet-woningen	2.807	2.807	2.807	2.807
0.64 Belastingen overig	931	22	22	22
Hondenbelasting	-	-	-	-
Precariobelasting	931	22	22	22
0.5 Treasury	857	857	874	823
0.4 Overhead	- 8.049	- 8.531	- 8.582	- 8.642
0.9 Vennootschapsbelasting (VpB)	-	-	-	-
0.8 Overige baten en lasten	2.750	2.750	2.750	2.750
Algemene baten en lasten	2.750	2.750	2.750	2.750
Totaal	50.192	49.936	50.672	51.560

Voor de vennootschapsbelasting is geen raming opgenomen. De gedachte hierachter is dat eventueel te betalen vennootschapsbelasting wordt veroorzaakt door winsten in de grondexploitaties. Een in enig jaar te betalen bedrag aan vennootschapsbelasting wordt in datzelfde jaar direct gedekt door een beschikking over de reserve grondexploitatie. Daarmee is er voor de begroting geen budgettair effect.

Op basis van het Besluit Begroten en Verantwoorden (BBV) dient inzicht te worden verstrekt hoe het bedrag van de overhead tot stand is gekomen. In onderstaande tabel is dat inzichtelijk gemaakt.

Specificatie 0.4 Overhead	bedragen x € 1.000			
	Begroting 2021	Begroting 2022	Begroting 2023	Begroting 2024
Totaal van de lasten	- 8.092	- 8.575	- 8.625	- 8.686
Totaal van de baten	44	44	44	44
Per saldo lasten	- 8.049	- 8.531	- 8.582	- 8.642
Toegerekend aan:				
Investerings	1.630	1.376	1.335	1.335
Grondexploitatie	235	235	235	235
Voorzieningen	430	430	430	430
Totaal toegerekend	2.295	2.041	2.000	2.000
Netto lasten 0.4 overhead	- 5.754	- 6.490	- 6.582	- 6.642

Hierbij wordt opgemerkt dat netto lasten van de overhead niet per programma worden toegerekend, maar in één bedrag in dit programma worden opgenomen.

Deel C: Paragrafen

Paragraaf 1 – Lokale heffingen

Wat is het doel van deze paragraaf?

Activiteiten in 2021 om deze doelstellingen te bereiken

Doelstelling 1:

- 1.1 Voor alle heffingen wordt aan de Raad voorgesteld om een nieuwe verordening voor 2021 vast te stellen.
- 1.2 De uitvoering van de taken in het kader van de heffing en invordering van de onroerende-zaakbelastingen, de afvalstoffenheffing, de reinigingsrechten, de rioolheffing, de toeristenbelasting, de forensenbelasting, de precariobelasting en de leges omgevingsvergunningen is overgedragen aan de Belasting Samenwerking Gouwe-Rijnland (BSGR) uit Leiden.
- 1.3 Ook de afhandeling van de bezwaren tegen de diverse aanslagen gemeentelijke belastingen wordt door de BSGR uitgevoerd. Afhandeling moet geschieden binnen de daarvoor geldende wettelijke termijn. Zowel de Wet WOZ (artikel 30 lid 9) als de gemeentewet (artikel 236 lid 2) geven, in afwijking van artikel 7:10 van de Awb, aan dat uitspraak moet worden gedaan in het kalenderjaar waarin het bezwaarschrift is ontvangen. Dit betekent dus uitspraak doen vóór 31 december 2021. Uiteraard wordt in de meeste gevallen eerder uitspraak gedaan en niet tot de uiterste datum gewacht.

Doelstelling 2:

- 2.1 Uitgangspunt is dat de tarieven voor de belastingen en rechten de voor 2021 verwachte koopkrachtontwikkeling volgen en daarom met 1,4% worden verhoogd. Deze verhoging geldt uiteraard niet voor die tarieven die kostendekkend moeten zijn. Deze worden afzonderlijk berekend.

Doelstelling 3:

- 3.1 Ook de uitvoering van de kwijtschelding van de onder doelstelling 1.2 genoemde heffingen wordt door de BSGR verzorgd. Uiteraard mag de gemeente wel de daarbij te hanteren kwijtscheldingsnorm bepalen. De Gemeente Bodegraven-Reeuwijk hanteert een kwijtscheldingsnorm van 100% van het bijstandsniveau. Dit is het maximale percentage dat de gemeente volgens de wet mag hanteren.
- 3.2 Bij personen met een bijstandsuitkering worden de gebruikersheffingen automatisch kwijtgescholden. Niet bijstandsgerechtigden (waaronder ondernemers) met een inkomen op bijstandsniveau kunnen op verzoek voor kwijtschelding in aanmerking komen.

Doelstelling 4:

- 4.1 De uitvoering van de taken in het kader van de Wet waardering onroerende zaken (WOZ) is overgedragen aan de Belasting Samenwerking Gouwe-Rijnland (BSGR) uit Leiden.
- 4.2 In het kader van de Wet WOZ wordt het complete onroerende zaken bestand door de BSGR opnieuw gewaardeerd naar het prijspeelniveau 1 januari 2020.

- 4.3 De beschikkingen worden door de BSGR begin 2021 verstuurd. De nieuw vast te stellen waardes, die o.a. als grondslag dienen voor de gemeentelijke onroerende-zaakbelastingen, zullen voor een periode van één jaar gelden. Al sinds 2007 worden de WOZ-waardes namelijk jaarlijks vastgesteld.
- 4.4 Ook de afhandeling van de bezwaren tegen de WOZ-beschikkingen wordt door de BSGR uitgevoerd. Ook hier geldt weer dat afhandeling moet geschieden binnen de daarvoor geldende wettelijke termijn en dus uiterlijk vóór 31 december 2021.

Overzicht tarieven per belasting/heffing/recht

Onroerende-zaakbelastingen

Uitgangspunt bij de OZB is een stijging van de opbrengst met de algemene correctie van 1,4%. Dat betekent echter niet dat de voor 2020 vastgestelde tarieven zonder meer met 1,4% kunnen worden verhoogd. Om tot een goede tariefberekening te komen zullen er eerst 2 tussenstappen genomen moeten worden:

1. herberekening van de tarieven voor 2020 aan de hand van de definitieve cijfers omtrent de waardeontwikkeling tussen 1 januari 2018 en 1 januari 2019: een verordening OZB moet altijd vóór 1 januari van het belastingjaar worden vastgesteld. Op dat moment zijn de definitieve cijfers omtrent de WOZ-waardeontwikkeling echter nog niet bekend. Daarom wordt bij het berekenen van de tarieven uitgegaan van een prognose. Dat kan dus betekenen dat de tarieven, als de definitieve cijfers omtrent de waardeontwikkeling afwijken van de prognose, iets te laag of te hoog worden vastgesteld. En als deze te hoog of te laag vastgestelde tarieven dan weer als basis dienen voor de tarieven van het jaar daarop, dan blijft die te hoge of te lage tariefstelling bestaan. Aan de raad is daarom toegezegd om eenmaal vastgestelde tarieven eerst te herberekenen aan de hand van de definitieve cijfers omtrent de waardeontwikkeling en deze herberekende tarieven dan als basis te laten dienen voor het jaar daarop.
2. correctie van de voor 2020 herberekende tarieven aan de hand van de waardeontwikkeling tussen 1 januari 2019 en 1 januari 2020. Begin 2021 zullen door de BSGR nieuwe WOZ-waardes worden vastgesteld, die als grondslag zullen dienen voor de OZB. Deze nieuwe WOZ-waardes worden vastgesteld naar het prijspeilniveau van 1 januari 2020. Voor 2020 golden als grondslag voor de OZB nog WOZ-waardes die waren vastgesteld naar het prijspeilniveau 1 januari 2019. De voor 2020 vastgestelde of herberekende tarieven moeten daarom worden gecorrigeerd voor de gemiddeld opgetreden waardeverandering (of -daling) die tussen 1 januari 2019 en 1 januari 2020 heeft plaatsgevonden. Wanneer een dergelijke correctie niet zou worden toegepast en het voor 2020 vastgestelde of herberekende tarief met 1,4% zou worden opgehoogd, zou bij een stijging van de WOZ-waarde een te hoog tarief worden vastgesteld en zou de opbrengst van de OZB dus met meer dan 1,4% stijgen.

Vergelijking van de tarieven voor 2021 met die van 2020, uitgaande van een verhoging met 1,4%, geeft dan het volgende beeld:

Onroerende zaak belasting - tarieven	Begroting 2020 (vastgesteld)	Begroting 2020 (gecorrigeerd)	Begroting 2021
Woningen - eigenaar	0,1296%	0,1297%	0,1252%
Niet woningen - eigenaar	0,2663%	0,2660%	0,2684%
Niet-woningen - gebruiker	0,2057%	0,2055%	0,2074%
Niet-woningen - totaal	0,4720%	0,4715%	0,4758%

Deze berekeningen zijn gebaseerd op een indicatie met betrekking tot de waardeontwikkeling. De kans is daardoor aanwezig dat de tarieven voor 2021 in verband met de definitieve cijfers omtrent de ontwikkeling van de WOZ-waardes moeten worden bijgesteld. Verder is er nu uitgegaan van een verhoging van de tarieven met alleen de algemene inflatiecorrectie van 1,4%, omdat op het moment van schrijven van deze paragraaf de uitkomsten van de Keuzenotie nog niet bekend waren. Ook naar aanleiding daarvan zouden de tarieven wellicht nog moeten worden aangepast. In het kader van de vaststelling van de Verordening OZB in december 2020 wordt u hierover nader geïnformeerd.

Hondenbelasting

In 2019 is de hondenbelasting afgeschaft. In de Keuzenotie wordt overwogen om de hondenbelasting in 2021 opnieuw in te voeren. Indien dat inderdaad aan de orde is zult u daarover in het kader van de belastingverordeningen 2021 nader worden geïnformeerd.

Toeristenbelasting

De toeristenbelasting is een algemene heffing waarbij normaal gesproken de algemene inflatiecorrectie wordt toegepast. Uit praktische overwegingen en om de administratieve afhandeling eenvoudig te houden is vorig jaar besloten om de tarieven af te ronden op logische bedragen. De inflatie wordt echter wel bijgehouden en om de paar jaar zal dat dan leiden tot bijstelling van de tarieven. Ook voor 2021 is dat aan de orde, waardoor het algemene tarief met € 0,05 stijgt. Verder is vorig jaar bij de invoering van het aparte tarief voor een overnachting op een vakantiepark afgesproken om dit tarief in 2021 te verhogen naar € 1,80, in 2022 naar € 1,90 en in 2023 naar € 2,00. Daarnaast is besloten om het tarief voor een overnachting in een hotel of pension in 2021 te verhogen naar € 2,35. Alleen het tarief voor een overnachting op een camping of in een B&B blijft gelijk. Vergelijking van de tarieven voor 2021 met die van de twee voorgaande jaren, geeft het volgende beeld.

Toeristenbelasting - tarieven	Rekening 2019	Begroting 2020	Begroting 2021
Algemeen tarief	€ 3,00	€ 3,05	€ 3,10
Hotels en pensions	€ 2,00	€ 2,05	€ 2,35
Vakantieparken	€ 1,50	€ 1,75	€ 1,80
Campings en b&b's	€ 1,50	€ 1,55	€ 1,55

Precariobelasting

Precariobelasting is een algemene heffing waarbij de algemene inflatiecorrectie van 1,4% wordt toegepast. Opmerking verdient echter wel dat het Rijk heeft besloten om de precario op kabels en leidingen met ingang van 2022 af te schaffen. Gemeenten mogen deze belasting dus nog tot en met 2021 heffen, met dien verstande dat maximaal het tarief, zoals dat voor 2016 gold, mag worden toegepast. Vergelijking van de tarieven voor 2021 met die van de twee voorgaande jaren, geeft het volgende beeld:

Precariobelasting - tarieven	Rekening 2019	Begroting 2020	Begroting 2021
Precario op kabels en leidingen - tarief per meter	€ 1,26	€ 1,26	€ 1,26
Precario op terrassen - tarief per meter ²			
- per week	€ 1,02	€ 1,03	€ 1,04
- per maand	€ 3,08	€ 3,12	€ 3,16
- per jaar	€ 25,73	€ 26,09	€ 26,45
Precario op bouwmaterialen - tarief per meter ²			
- per week	€ 1,02	€ 1,03	€ 1,04
- per maand	€ 3,08	€ 3,12	€ 3,16
- per jaar	€ 25,73	€ 26,09	€ 26,45
Precario op uitstallingen - tarief per meter ²			
- per week	€ 1,02	€ 1,03	€ 1,04
- per maand	€ 3,08	€ 3,12	€ 3,16
- per jaar	€ 25,73	€ 26,09	€ 26,45

Forensenbelasting

De forensenbelasting is een algemene heffing waarbij een algemene inflatiecorrectie van 1,4% wordt toegepast. Vergelijking van de tarieven voor 2021 met die van de twee voorgaande jaren, geeft dan het volgende beeld:

Forensenbelasting - tarieven	Rekening 2019	Begroting 2020	Begroting 2021
Forensenbelasting	1% van de WOZ-waarde met een maximum van € 2.312,--	1% van de WOZ-waarde met een maximum van € 2.344,--	1% van de WOZ-waarde met een maximum van € 2,376,--

Hierbij wordt opgemerkt dat voorgesteld wordt om alleen het maximumbedrag te verhogen en niet het percentage, omdat vrijwel alle objecten die in aanmerking komen voor de forensenbelasting een WOZ-waarde hebben die ruim hoger is dan de maximumgrondslag en derhalve, bij een gemiddelde stijging van de WOZ-waardes, in 2021 het maximumbedrag blijven betalen.

Reinigingsheffingen

In 2017 is in het kader van Bewust Afval Scheiden (BAS) definitief een nieuwe tariefstructuur voor de reinigingsheffingen ingevoerd. Betaalde men in 2016 nog geen aparte tarieven voor het vaste en variabele deel (voor het variabele deel werd namelijk uitgegaan van een gemiddelde), vanaf 2017 is dat wel het geval. Ook in 2021 zal deze tariefstructuur worden doorgezet, waarbij dan ook voor het variabele deel weer gebruik gemaakt zal worden van de verbruiksgegevens van het voorgaande kalender jaar, in dit geval dus 2020.

De tarieven voor de afvalstoffenheffing en de reinigingsrechten moeten in principe volledig kostendekkend zijn. In de Kadernota is aangegeven dat de kosten van afvalinzameling en verwerking toenemen met een bedrag van € 163.000 en wordt voorgesteld om deze toename voor het grootste deel op te vangen door met ingang van 2021 een tarief te gaan heffen voor het gebruik van het afvalbrengrstation. Dat gebruik was tot nu toe namelijk gratis. De stijging van de overige tarieven kan dan worden beperkt tot de inflatiecorrectie. Voorgesteld wordt om voor het gebruik van het afvalbrengrstation 3 "tikken" te gaan heffen, dus 3 maal het bedrag voor een inworp in een ondergrondse container. Vergelijking van de tarieven voor 2021 met die van de twee voorgaande jaren, geeft dan het volgende beeld:

Afvalstoffenheffing - tarieven	Rekening 2019		Begroting 2020		Begroting 2021	
	vast	variabel	vast	variabel	vast	variabel
Vastrecht éénpersoonshuishouden	€ 194,04		€ 213,00		€ 216,00	
Vastrecht meerpersoonshuishouden	€ 238,44		€ 261,60		€ 265,32	
Inworp ondergrondse container		€ 1,25		€ 1,75		€ 1,77
Lediging 140 liter minicontainer restafval		€ 2,93		€ 4,08		€ 4,13
Lediging 240 liter minicontainer restafval		€ 5,00		€ 7,00		€ 7,08
Gebruik afvalbrengrstation		n.v.t.		n.v.t.		€ 5,31

Reinigingsrechten - tarieven (excl. BTW)	Rekening 2019		Begroting 2020		Begroting 2021	
	vast	variabel	vast	variabel	vast	variabel
Vastrecht	€ 238,44		€ 261,60		€ 265,32	
Inworp ondergrondse container		€ 1,25		€ 1,75		€ 1,77
Lediging 140 liter minicontainer restafval		€ 2,93		€ 4,08		€ 4,13
Lediging 240 liter minicontainer restafval		€ 5,00		€ 7,00		€ 7,08
Gebruik afvalbrengrstation		n.v.t.		n.v.t.		€ 5,31

Rioolheffing

Rioolheffing kan worden geheven van de eigenaar of de gebruiker van een perceel dat direct of indirect is aangesloten op de gemeentelijke riolering. In Bodegraven-Reeuwijk geldt sinds 2013 een combinatie van een heffing van de eigenaar op basis van een vast bedrag en een heffing van de gebruiker die afhankelijk is van het waterverbruik.

De tarieven voor de rioolheffing mogen in principe niet meer dan 100% kostendekkend zijn. Gelet op het feit dat in 2019 en naar verwachting ook in 2020 een hogere opbrengst wordt gerealiseerd dan begroot, wordt voorgesteld om de tarieven met 1,5% te verlagen. Vergelijking van de tarieven voor 2021 met die van de twee voorgaande jaren, geeft dan het volgende beeld:

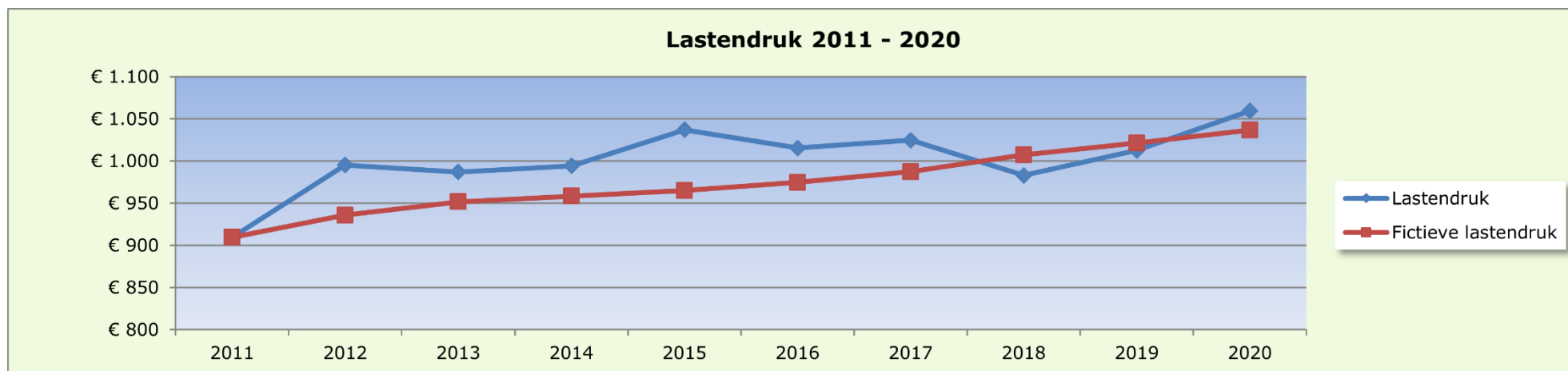
Rioolheffing - tarieven	Rekening 2019	Begroting 2020	Begroting 2021
Eigenarenheffing			
- bij afvoer van huishoudelijk of bedrijfsafvalwater	€ 128,40	€ 132,36	€ 130,44
- bij afvoer van alleen hemelwater	€ 14,16	€ 14,64	€ 14,40
Gebruikersheffing bij een waterverbruik van:			
- 50 m3 of minder	€ 110,52	€ 113,88	€ 112,20
- meer dan 50 m3, maar niet meer dan 100 m3	€ 144,12	€ 148,68	€ 146,40
- meer dan 100 m3, maar niet meer dan 150 m3	€ 183,00	€ 188,64	€ 185,88
- meer dan 150 m3, maar niet meer dan 200 m3	€ 228,00	€ 235,08	€ 231,48
- meer dan 200 m3, maar niet meer dan 300 m3	€ 279,72	€ 288,36	€ 284,04
- meer dan 300 m3, maar niet meer dan 600 m3	€ 400,68	€ 413,16	€ 406,92
- meer dan 600 m3, maar niet meer dan 1.500 m3	€ 863,76	€ 890,52	€ 877,20
- meer dan 1.500 m3, maar niet meer dan 3.000 m3	€ 1.295,64	€ 1.335,84	€ 1.315,80
- meer dan 3.000 m3, maar niet meer dan 6.000 m3	€ 2.591,52	€ 2.671,92	€ 2.631,84
- meer dan 6.000 m3, maar niet meer dan 15.000 m3	€ 4.319,28	€ 4.453,20	€ 4.386,36
- meer dan 15.000 m3, maar niet meer dan 30.000 m3	€ 8.638,68	€ 8.906,52	€ 8.772,96
- meer dan 30.000 m3, maar niet meer dan 100.000 m3	€ 17.277,48	€ 17.813,04	€ 17.545,90
- meer dan 100.000 m3	€ 25.916,40	€ 26.719,80	€ 26.319,00

Overige tarieven en heffingen

De overige tarieven en heffingen (waaronder bijvoorbeeld de leges en de lijkbezorgingsrechten) worden aangepast op grond van de nominale ontwikkelingen. Zoals aangegeven bedraagt de stijging voor 2020 1,4%.

Lokale belastingdruk huishoudens

In onderstaande tabel en grafiek wordt inzicht gegeven in de ontwikkeling van de lokale lastendruk sinds het ontstaan van de gemeente Bodegraven-Reeuwijk. Op basis van de thans voorgestelde tarieven zal de gemiddelde lastendruk met 5,7% stijgen. De gemiddelde stijging over de afgelopen jaren bedroeg 2,0%. In de tabel en de grafiek is ook het beeld geschetst als in alle jaren de ontwikkeling van de prijsindexatie (CPI) was gevolgd.



Kwijtschelding

Kwijtschelding van gemeentelijke belastingen is mogelijk, indien is vastgesteld dat er onvoldoende financiële middelen om te betalen aanwezig zijn. Verder is kwijtschelding afhankelijk van de betalingscapaciteit van de belastingplichtige. De betalingscapaciteit wordt vastgesteld door van het netto besteedbare inkomen, bepaalde vaste lasten - zoals de kosten van bestaan - af te trekken. Deze kosten van bestaan (ook wel de kwijtscheldingsnorm genoemd) zijn voor decentrale overheden vastgesteld op maximaal 100% van de bijstandsnorm. Net als de meeste andere gemeenten hanteert Bodegraven-Reeuwijk een normpercentage van 100%.

Kwijtscheldingen	Rekening 2019		Begroting 2020		Begroting 2021	
	Aantal	Bedrag	Aantal	Bedrag	Aantal	Bedrag
Afvalstoffenheffing	428	€ 109.559	400	€ 118.000	400	€ 120.000
OZB	3	€ 826	5	€ 3.000	5	€ 3.000
Rioolheffing	431	€ 69.032	400	€ 82.000	400	€ 83.000
Diverse heffingen voorgaande jaren	61	€ 8.396				
Totaal	923	187.813	805	203.000	805	206.000

Wat zijn de opbrengsten?

bedragen x € 1.000

Lokale heffingen	Rekening 2019	Begroting 2020	Begroting 2021	Begroting 2022	Begroting 2023	Begroting 2024
Forensenbelasting	325	299	303	303	303	303
Hondenbelasting	- 0	-	-	-	-	-
Toeristenbelasting	426	636	710	799	894	894
Afvalstoffenheffing	3.861	4.271	4.501	4.539	4.539	4.539
Reinigingsrechten	89	81	82	82	82	82
Rioolheffing	4.645	4.741	4.814	4.834	4.834	4.834
Precariobelasting	941	917	932	22	22	22
Onroerende Zaak Belasting	9.143	9.199	9.404	9.404	9.404	9.404
Totaal lokale heffingen	19.429	20.144	20.746	19.984	20.078	20.078

bedragen x € 1.000

Leges	Rekening 2019	Begroting 2020	Begroting 2021	Begroting 2022	Begroting 2023	Begroting 2024
Leges burgerlijke stand	49	37	38	38	38	38
Leges GBA	22	34	34	34	34	34
Leges naturalisaties	27	8	8	8	8	8
Leges omgevingsvergunningen	1.839	1.835	1.864	1.871	1.871	1.868
Leges reisdocumenten	184	101	138	138	138	138
Leges rijbewijzen	195	178	163	163	163	163
Begrafenisrechten	353	399	455	455	455	455
Marktgeden	64	65	66	66	66	66
Totaal leges	2.733	2.658	2.767	2.774	2.774	2.771

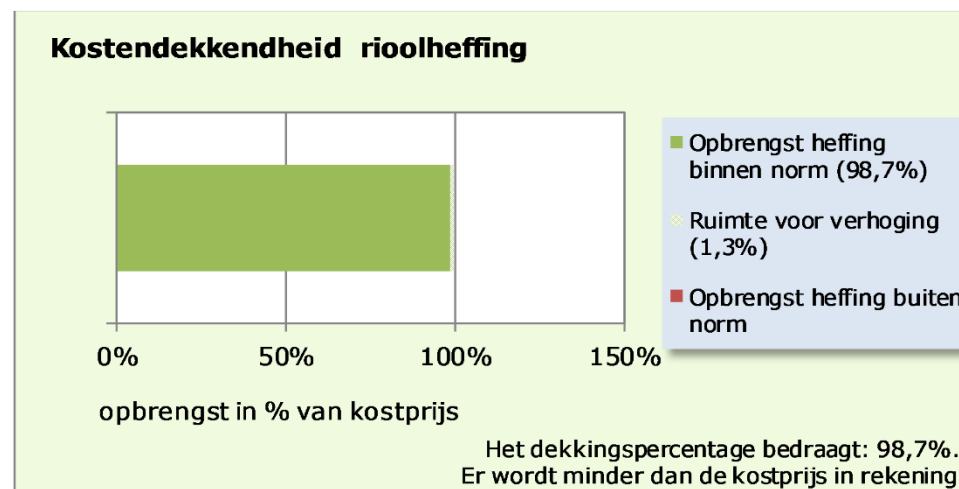
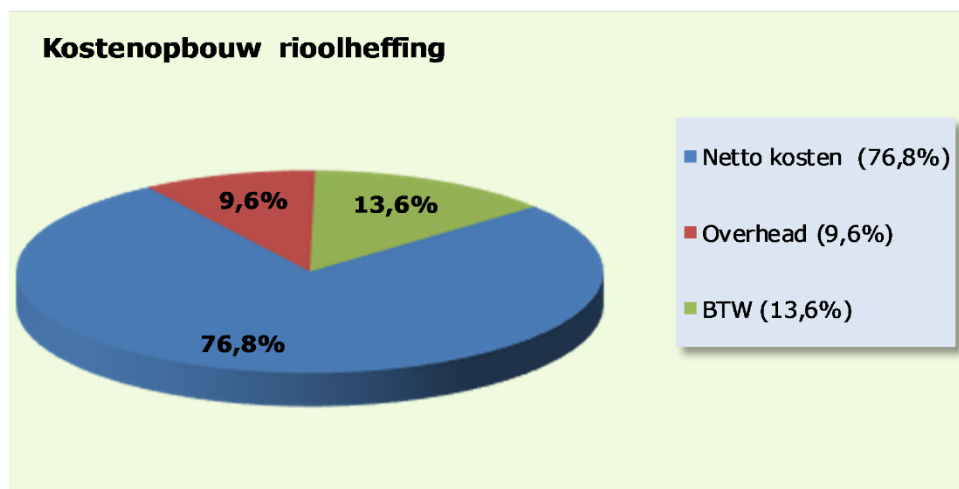
Kostendekkendheid

In deze paragraaf wordt tevens inzicht gegeven in de mate van kostendekkendheid van de verschillende heffingen en hoe de berekening van deze kostendekkendheid tot stand is gekomen. In de hierna volgende tabellen en grafieken wordt de berekening en de mate van kostendekkendheid weergegeven.

bedragen x € 1.000

Berekening kostendekkendheid rioolheffing	Begroting 2020		Begroting 2021	
	Bedrag	%	Bedrag	%
Kosten heffing				
Netto kosten				
Kosten, incl. (omslag)rente	3.671	77,8%	3.780	77,6%
Inkomsten, excl. heffingen	- 32	-0,7%	- 37	-0,8%
Netto kosten	3.639	77,2%	3.743	76,8%
Toe te rekenen kosten				
Overhead incl. (omslag)rente	450	9,5%	467	9,6%
BTW *1)	627	13,3%	663	13,6%
Toe te rekenen kosten	1.077	22,8%	1.130	23,2%
Totale kosten heffing	4.716	100,0%	4.873	100,0%
Totale opbrengsten heffing	4.711		4.810	
Dekkingspercentage rioolheffing		99,9%		98,7%

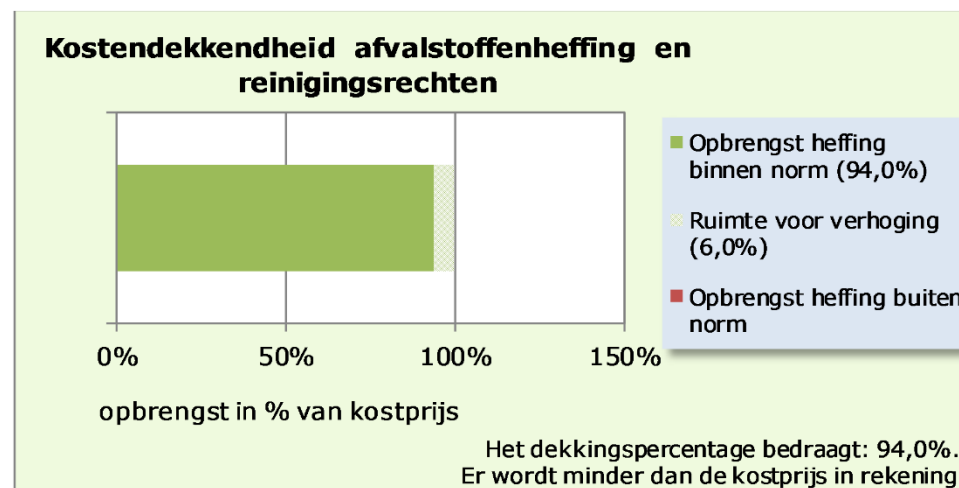
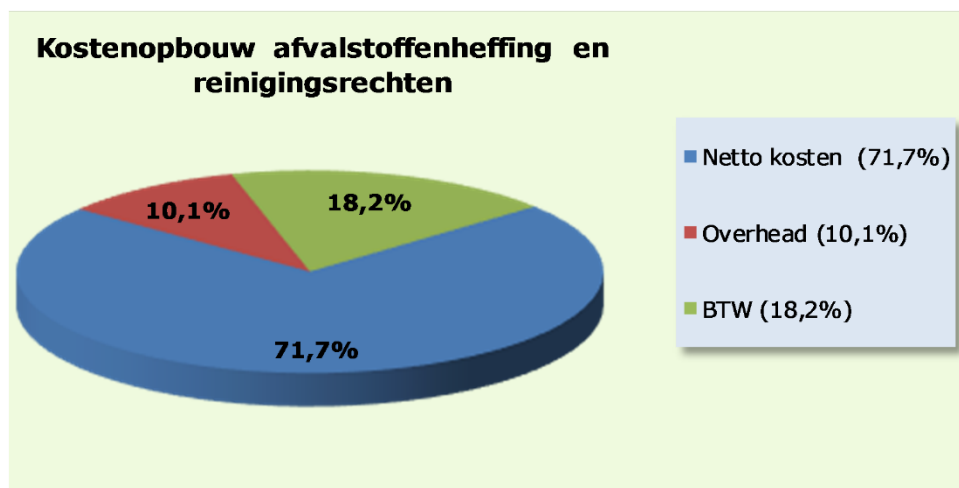
*1) De BTW zoals opgenomen in de tabel betreft (via BCF compensabele) BTW over gemaakte kosten in het kader van heffingen.



bedragen x € 1.000

Berekening kostendekkendheid afvalstoffenheffing en reinigingsrechten	Begroting 2020		Begroting 2021	
	Bedrag	%	Bedrag	%
Kosten heffing				
Netto kosten				
Kosten, incl. (omslag)rente	3.751	86,2%	3.978	81,7%
Inkomsten, excl. heffingen	- 671	-15,4%	- 486	-10,0%
Netto kosten	3.080	70,8%	3.491	71,7%
Toe te rekenen kosten				
Overhead, incl. (omslag)rente	451	10,4%	491	10,1%
BTW *1)	822	18,9%	886	18,2%
Toe te rekenen kosten	1.273	29,2%	1.377	28,3%
Totale kosten heffing	4.353	100,0%	4.869	100,0%
Totale opbrengsten heffing	4.349		4.579	
Dekkingspercentage afvalstoffenheffing en reinigingsrechten		99,9%		94,0%

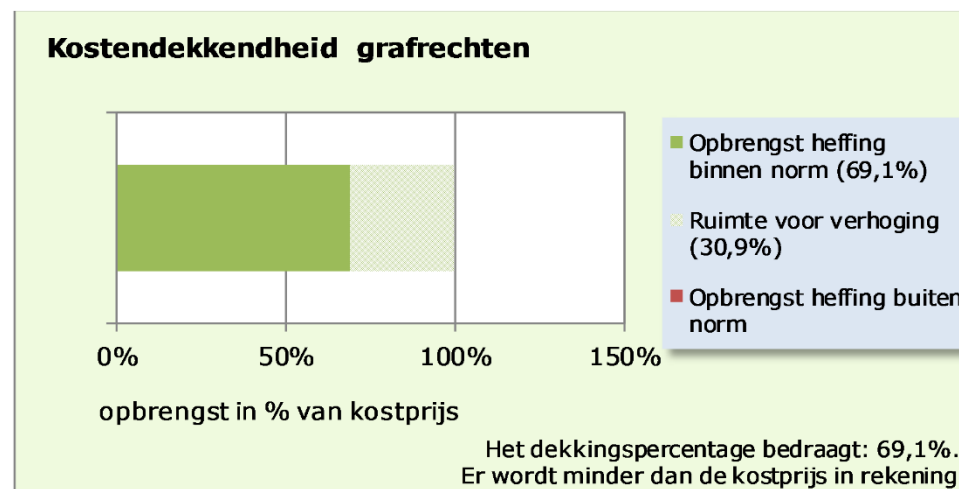
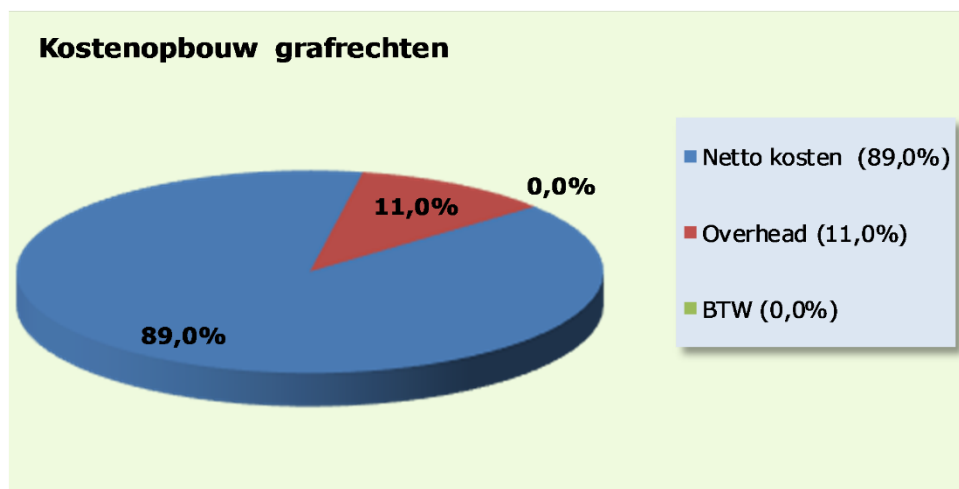
*1) De BTW zoals opgenomen in de tabel betreft (via BCF compensabele) BTW over gemaakte kosten in het kader van heffingen.



bedragen x € 1.000

Berekening kostendekkendheid grafrechten	Begroting 2020		Begroting 2021	
	Bedrag	%	Bedrag	%
Kosten heffing				
Netto kosten				
Kosten, incl. (omslag)rente	593	89,0%	586	89,0%
Inkomsten, excl. heffingen	-	0,0%	-	0,0%
Netto kosten	593	89,0%	586	89,0%
Toe te rekenen kosten				
Overhead, incl. (omslag)rente	73	11,0%	72	11,0%
BTW *1)	-	0,0%	-	0,0%
Toe te rekenen kosten	73	11,0%	72	11,0%
Totale kosten heffing	666	100,0%	658	100,0%
Totale opbrengsten heffing	399		455	
Dekkingspercentage grafrechten		59,9%		69,1%

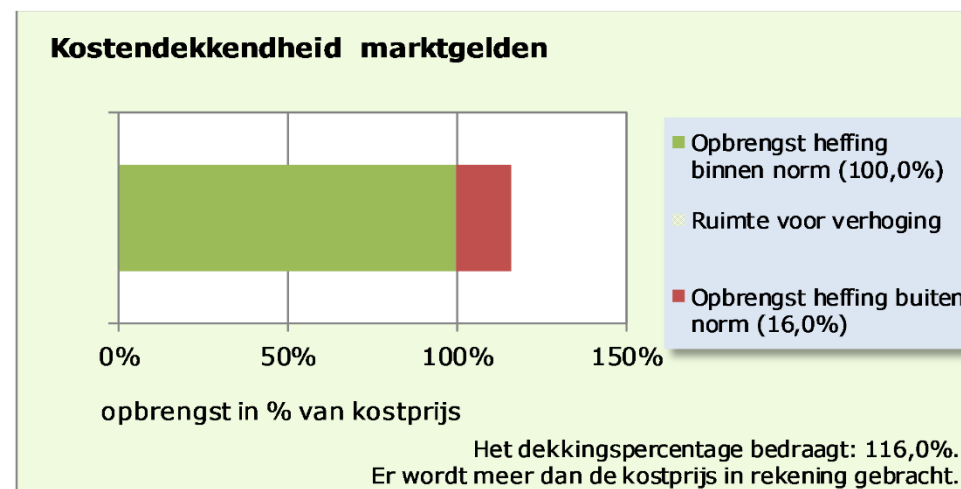
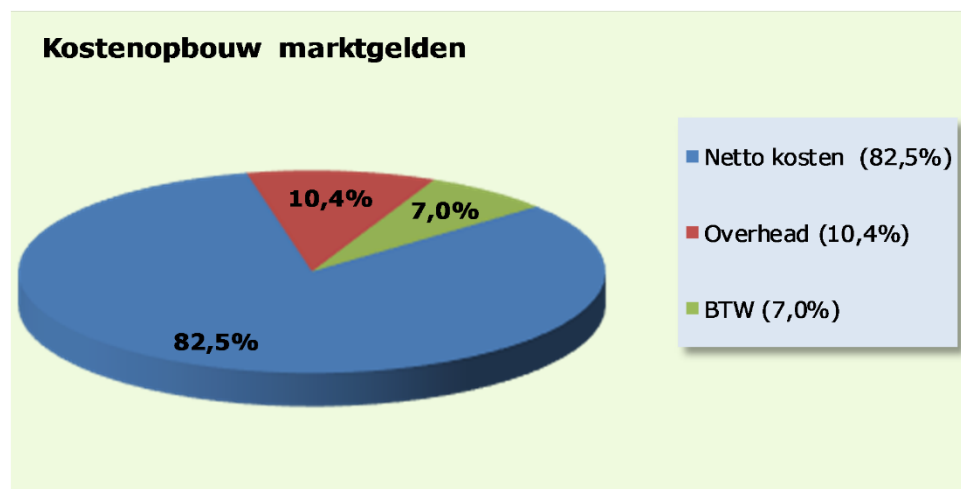
*1) De BTW zoals opgenomen in de tabel betreft (via BCF compensabele) BTW over gemaakte kosten in het kader van heffingen.



bedragen x € 1.000

Berekening kostendekkendheid marktgeden	Begroting 2020		Begroting 2021	
	Bedrag	%	Bedrag	%
Kosten heffing				
Netto kosten				
Kosten, incl. (omslag)rente	59	82,9%	48	84,4%
Inkomsten, excl. heffingen	- 1	-1,4%	- 1	-1,9%
Netto kosten	58	81,5%	47	82,5%
Toe te rekenen kosten				
Overhead, incl. (omslag)rente	7	9,8%	6	10,4%
BTW *1)	6	8,7%	4	7,0%
Toe te rekenen kosten	13	18,5%	10	17,5%
Totale kosten heffing	71	100,0%	57	100,0%
Totale opbrengsten heffing	65		66	
Dekkingspercentage marktgeden		91,3%		116,0%

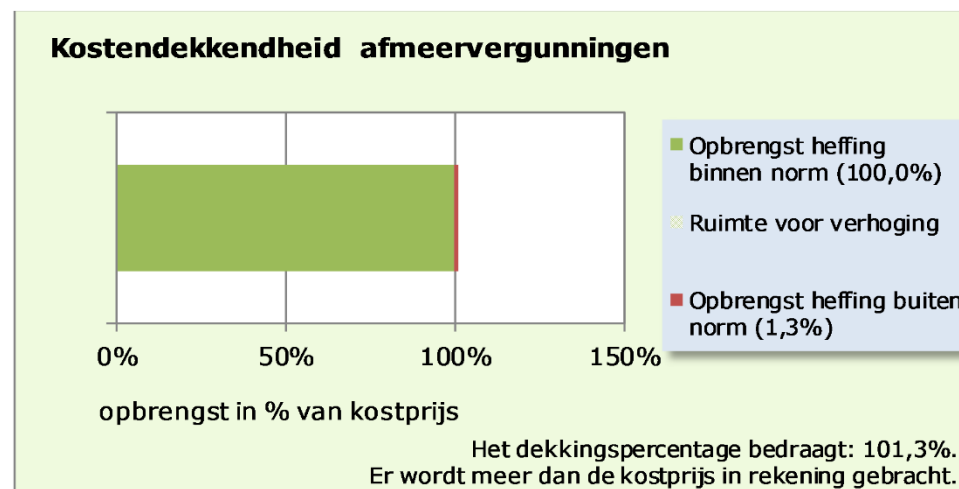
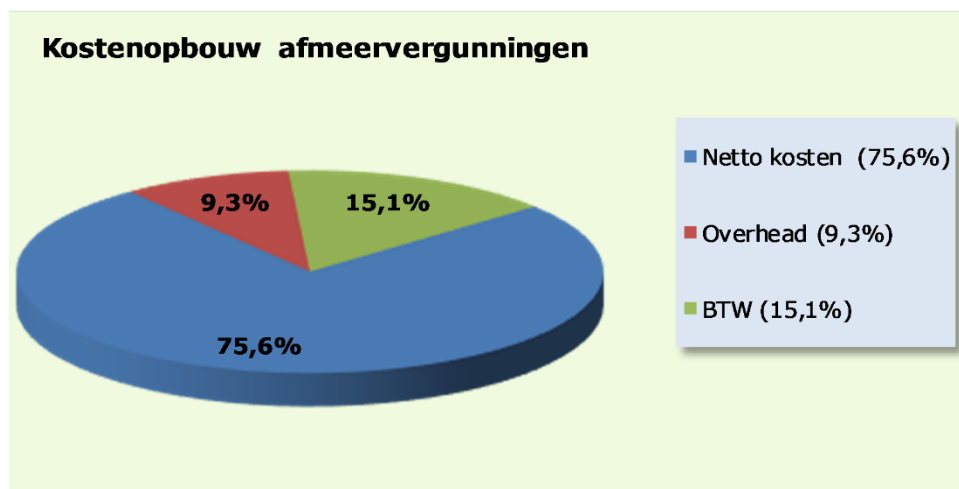
*1) De BTW zoals opgenomen in de tabel betreft (via BCF compensabele) BTW over gemaakte kosten in het kader van heffingen.



bedragen x € 1.000

Berekening kostendekkendheid afmeervergunningen	Begroting 2020		Begroting 2021	
	Bedrag	%	Bedrag	%
Kosten heffing				
Netto kosten				
Kosten, incl. (omslag)rente	2	73,3%	2	75,6%
Inkomsten, excl. heffingen	-	0,0%	-	0,0%
Netto kosten	2	73,3%	2	75,6%
Toe te rekenen kosten				
Overhead, incl. (omslag)rente	0	10,0%	0	9,3%
BTW *1)	1	16,7%	0	15,1%
Toe te rekenen kosten	1	26,7%	1	24,4%
Totale kosten heffing	3	100,0%	2	100,0%
Totale opbrengsten heffing	2		2	
Dekkingspercentage afmeervergunningen		73,3%		101,3%

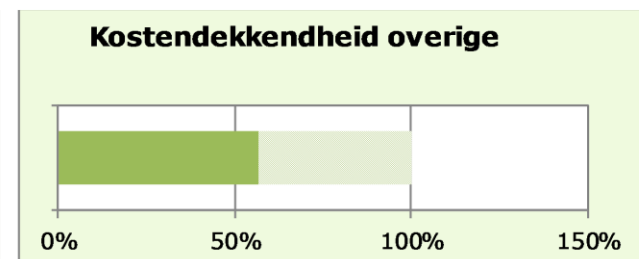
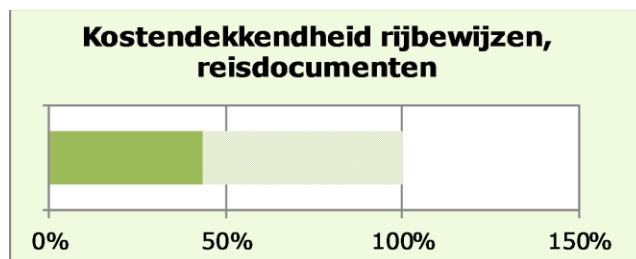
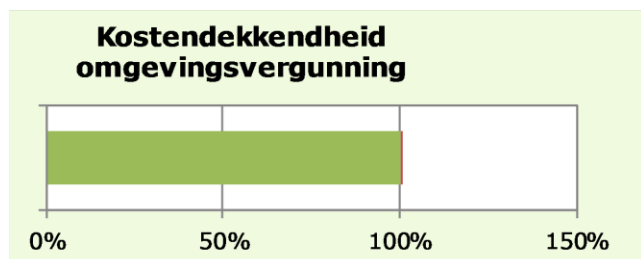
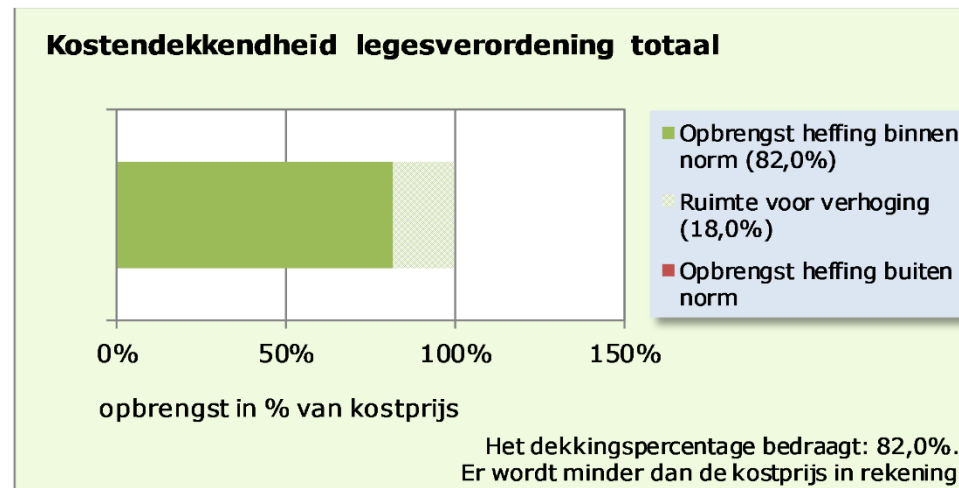
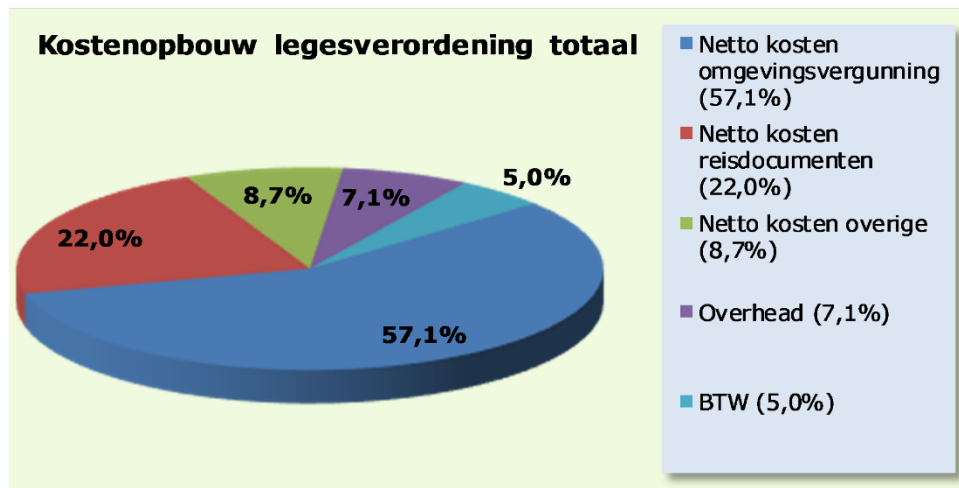
*1) De BTW zoals opgenomen in de tabel betreft (via BCF compensabele) BTW over gemaakte kosten in het kader van heffingen.



bedragen x € 1.000

Berekening kostendekkendheid legesverordening	Begroting 2020		Begroting 2021	
	Bedrag	%	Bedrag	%
Kosten heffing				
Netto kosten				
Kosten omgevingsvergunning, incl. (omslag)rente	1.517	52,9%	1.535	54,0%
Kosten rijbewijzen, reisdocumenten, incl. (omslag)rente	614	21,4%	592	20,8%
Kosten overige, incl. (omslag)rente	256	8,9%	235	8,3%
Inkomsten omgevingsvergunning, excl. heffingen	-	0,0%	- 0	0,0%
Inkomsten rijbewijzen, reisdocumenten, excl. heffingen	-	0,0%	-	0,0%
Inkomsten overige, excl. heffingen	-	0,0%	-	0,0%
Netto kosten	2.386	83,2%	2.362	83,1%
Toe te rekenen kosten				
Overhead omgevingsvergunning, incl. (omslag)rente	186	6,5%	190	6,7%
Overhead rijbewijzen, reisdocumenten, incl. (omslag)rente	73	2,6%	71	2,5%
Overhead overige, incl. (omslag)rente	31	1,1%	28	1,0%
BTW omgevingsvergunning *1)	134	4,7%	135	4,7%
BTW rijbewijzen, reisdocumenten *1)	38	1,3%	37	1,3%
BTW overige *1)	19	0,7%	19	0,7%
Toe te rekenen kosten	480	16,8%	479	16,9%
Totale kosten heffing	2.867	100,0%	2.842	100,0%
Opbrengsten heffing				
Opbrengsten omgevingsvergunning	1.835		1.864	
Opbrengsten rijbewijzen, reisdocumenten	282		305	
Opbrengsten overige	148		161	
Totale opbrengsten heffing	2.265		2.330	
Dekkingspercentage omgevingsvergunning		99,9%		100,2%
Dekkingspercentage rijbewijzen, reisdocumenten		38,9%		43,6%
Dekkingspercentage overige		48,4%		57,0%
Dekkingspercentage legesverordening totaal		79,0%		82,0%

*1) De BTW zoals opgenomen in de tabel betreft (via BCF compensabele) BTW over gemaakte kosten in het kader van heffingen.



Overhead

Voor wat betreft de overhead wordt opgemerkt dat deze niet aan de verschillende taakvelden wordt toegerekend maar in één totaal in het programma "algemene dekkingsmiddelen, overhead en onvoorzien" tot uitdrukking wordt gebracht. In het kader van de berekening van de kostendeckendheid van de tarieven wordt de overhead "extra-comptabel" berekend. Hierbij wordt de verhouding van de kosten per taakveld versus het totaal van de kosten van alle taakvelden als basis gehanteerd.

BTW

Bestudering van bovenstaande tabellen en grafieken zal opleveren dat er grote verschillen in het aandeel van de BTW vast te stellen zijn. Zo komt in de tabel op deze pagina de BTW op 4,6%. Dat is het gevolg van het feit dat niet in alle meegerekende kosten (bijvoorbeeld rente) ook daadwerkelijk BTW begrepen is. Daarnaast nog het gegeven dat, afhankelijk van het product of de dienst 6% of 21% wordt betaald. Daarmee is de berekende BTW als het ware een gewogen gemiddelde geworden van de mix van 0%, 6% en 21% BTW.

Paragraaf 2 – Weerstandsvermogen en risicobeheersing

Wat is het doel van deze paragraaf?

De begroting geeft inzicht in de financiële positie van de gemeente. De paragraaf *weerstandsvermogen* geeft aan in welke mate financiële tegenvallers (risico's) opgevangen kunnen worden. Daarmee geeft de paragraaf weerstandsvermogen aan hoe robuust de financiële positie is.

Voor het beoordelen van de financiële positie is daarom inzicht nodig in de omvang en achtergronden van de risico's en de aanwezige weerstandscapaciteit. De paragraaf weerstandsvermogen bevat volgens artikel 11 van het Besluit begroting en Verantwoording (BBV) een inventarisatie van de weerstandscapaciteit, een inventarisatie van de risico's en het beleid omtrent de weerstandscapaciteit en de risico's.

Beschikbare weerstandscapaciteit

De *weerstandscapaciteit* bestaat uit de middelen en mogelijkheden waarover de gemeente beschikt om niet begrote kosten, die onverwachts en substantieel zijn, te dekken.

Tot de weerstandscapaciteit worden gerekend:

- het vrij besteedbaar eigen vermogen
- de ruimte binnen de begroting
- de onbenutte belastingcapaciteit

Het eigen vermogen bestaat uit de algemene reserve, bestemmingsreserves en eventuele stille reserves. Voor de beoordeling van het weerstandsvermogen is de stand van de reserves per 1 januari 2021 bepalend. Van deze reserves wordt alleen de algemene reserve tot het vrij besteedbaar eigen vermogen gerekend.

Ruimte binnen de begroting bestaat uit de mogelijkheden tot ombuigingen en de raming voor onvoorziene uitgaven. De begroting sluit meerjarig met batige resultaten. Bij de berekening van de hoogte van de algemene reserve is het toevoegen van deze batige resultaten in de hoogte van de algemene reserve verwerkt. Behalve de raming voor onvoorziene uitgaven is geen ruimte in de begroting aanwezig die gebruikt kan worden als weerstandscapaciteit.

De *onbenutte belastingcapaciteit* geeft een indicatie van de mogelijkheden om de eigen inkomsten te verhogen. De belangrijkste belastinginkomsten zijn de onroerend zaakbelasting (OZB), de afvalstoffenheffing en het rioolrecht. De afvalstoffenheffing en het rioolrecht zijn al volledig kostendekkend. Onbenutte belastingcapaciteit kan daarmee alleen gevonden worden in de OZB. De berekening van de onbenutte belastingcapaciteit OZB wordt afgeleid van de norm voor artikel 12 van de financiële verhoudingswet. Op basis van de thans geldende normen wordt berekend dat de gemeente voor 2021 naar verwachting geen onbenutte belastingcapaciteit kent.

Voor de risico's vanuit de grondexploitaties wordt als weerstandscapaciteit een algemene reserve bouwgrondexploitatie aangehouden. De geprognosticeerde resultaten – verliezen en winsten – van de (grondexploitatie)projecten, voor zover nog niet verrekend met de reserves, maken onderdeel uit van de weerstandscapaciteit voor de projecten.

De weerstandscapaciteit is als volgt weer te geven:

bedragen x € 1.000			
Beschikbare weerstandscapaciteit	Rekening 2019	Begroting 2020	Begroting 2021
Beschikbare weerstandscapaciteit exploitatie			
Algemene reserve	2.457	1.461	1.964
Resultaat exploitatie t.g.v. algemene reserve	- 1.634	-	-
Onbenutte belastingcapaciteit	-	157	-
Raming onvoorziene uitgaven	-	-	- 2.750
Beschikbare weerstandscapaciteit exploitatie	823	1.618	- 786
Beschikbare weerstandscapaciteit grondexploitatie/projecten			
Algemene reserve bouwgrondexploitatie	9.325	12.134	12.332
Resultaat grondexploitaties	1.683	-	672
Beschikbare weerstandscapaciteit grondexploitatie/projecten	11.008	12.134	13.004
Totaal beschikbare weerstandscapaciteit	11.831	13.753	12.218

Risico-inventarisatie

Bij de risico-inventarisatie is onderscheid gemaakt tussen de risico's van de exploitatie en de risico's van de (grondexploitatie)projecten. Bij de inventarisatie is beoordeeld welke maatregelen worden genomen om de risico's te beheersen. Risicobeheersing kan door de volgende maatregelen:

- Vermijden
- Verminderen
- Delen
- Aanvaarden

Aan de hand hiervan zijn de restrisico's bepaald; dit zijn de risico's die overblijven na het nemen van beheersmaatregelen. De restrisico's zijn gekwantificeerd door vast te stellen welke schade zich kan voordoen als het risico optreedt. De schade is uitgedrukt in een *verwachtingswaarde*. Aan de hand van een kansberekening is bepaald welke bedrag aan weerstandscapaciteit benodigd is om het risico af te dekken. Hierbij is gebruik gemaakt van een klassering die rekening houdt met de kans van optreden en het gevolg (de verwachtingswaarde).

De risico's voor grondexploitaties / projecten zijn gebaseerd op het MPG 2020.

Samengevat geven de op deze wijze geïnventariseerde en gewogen risico's per risicogebied het volgende beeld:

bedragen x € 1.000

Samenvatting risico's per risicogebied	gewogen risico's		
	Rekening 2019	Begroting 2020	Begroting 2021
Risico's exploitatie			
Organisatorische risico's personeel en bedrijfsprocessen	608	750	750
Juridische risico's	211	250	250
Renterisico's	75	-	-
Risico's verbonden partijen	1.048	1.000	1.000
Risico's garanties / verstrekte geldleningen	64	75	75
Risico's verbonden aan open einde regelingen rijk	382	750	750
Risico's open einde subsidiëring	24	25	25
Risico's kapitaalgoederen	703	1.000	1.000
Risico's invoering decentralisaties	2.000	600	250
Kans hogere opbrengst bouwvergunningen	- 450	- 300	-
Risico vertraging inschrijving arbeidsmigranten		200	-
Risico op lagere opbrengst Nedvang (restfractie plastic)		300	300
Risico hogere storting in voorziening onderhoud accommodaties		200	-
Risico's exploitatie	4.665	4.850	4.400
Risico's grondexploitaties/projecten			
Bouwgrondexploitaties en projecten, conform MPG	2.658	2.267	2.658
Extra risico Weideveld 3 en 6			473
Risicobuffer	-	-	-
Risico's grondexploitaties/projecten	2.658	2.267	3.131
Totaal risico's	7.323	7.117	7.531

Enkele risico's benoemen wij hier individueel.

- Met betrekking tot nieuw af te sluiten langlopende leningen wordt op begrotingsbasis rekening gehouden met een rente van 2,0% bij een looptijd van 25 jaar (lineair aflossen). De huidige marktrente ligt daar aanzienlijk onder. Het is echter denkbaar dat de rente gaat stijgen. Indien de rente boven de 2,0% zal stijgen dan levert dit op begrotingsbasis een nadeel op. Omdat dit risico als zeer beperkt wordt ingeschat is hiervoor op dit moment geen bedrag opgenomen.
- In het kader van het Sociaal domein is, gezien het open-einde-karakter van de regelingen, een risico opgenomen ter grote van € 250.000.
- We zien een aantrekkende markt met hogere inschrijvingen. Om die reden is het risico van kapitaalgoederen geschat op € 1 miljoen.

- De gemeente krijgt subsidie van Nedvang voor de hoeveelheid gerecycled kunststof afval die daadwerkelijk wordt hergebruikt. Doordat de vraag naar hergebruikt plastic lager is dan het aanbod, is het onzeker of de gehele hoeveelheid plastic daadwerkelijk hergebruikt wordt. Hiermee is ook de subsidie onzeker. De begrote subsidie bedraagt circa € 480.000. Hierop wordt een risico ingeschat van circa € 300.000.

Benodigde weerstandscapaciteit

Niet alle risico's zullen zich gelijktijdig in volle omvang voordoen. De kansdichtheid hierop kan via risicosimulatie worden bepaald. Voor de kansdichtheid kan ook gebruik gemaakt worden van ervaringscijfers. Uitgegaan wordt van een gemiddeld zekerheidspercentage van 90%. Dit percentage is overgenomen op advies van de toezichthouder, de provincie Zuid-Holland. Voor de risico's in het kader van de grondexploitaties wordt een zekerheidspercentage van 100% gehanteerd omdat bij de bepaling van de hoogte van het risicobedrag reeds een afschalingscomponent is opgenomen.

De omvang van de benodigde weerstandscapaciteit wordt bepaald door het totaal van de gewogen risico's te corrigeren met het zekerheidspercentage. Aan de hand hiervan kan de benodigde weerstandscapaciteit als volgt worden bepaald.

bedragen x € 1.000			
Benodigde weerstandscapaciteit	Rekening 2019	Begroting 2020	Begroting 2021
Benodigde weerstandscapaciteit exploitatie			
- Gewogen risico	4.665	4.850	4.400
- Zekerheidspercentage	90%	90%	90%
Benodigde weerstandscapaciteit exploitatie	4.199	4.365	3.960
Benodigde weerstandscapaciteit grondexploitaties/projecten			
- Gewogen risico	2.658	2.267	3.131
- Zekerheidspercentage	100%	90%	100%
Benodigde weerstandscapaciteit grondexploitaties/projecten	2.658	2.040	3.131
Totaal benodigde weerstandscapaciteit	6.857	6.405	7.091

Weerstandsvermogen

Het weerstandsvermogen wordt bepaald door de verhouding van de beschikbare en de benodigde weerstandscapaciteit. Het weerstandsvermogen wordt afzonderlijk bepaald voor de normale exploitatierisico's en voor de risico's in (grondexploitatie)projecten. Tenslotte wordt ook het gezamenlijke risico in beeld gebracht.

bedragen x € 1.000			
Weerstandsvermogen	Rekening 2019	Begroting 2020	Begroting 2021
Weerstandsvermogen exploitatie			
Beschikbare weerstandscapaciteit exploitatie	823	1.618	- 786
Benodigde weerstandscapaciteit exploitatie	4.199	4.365	3.960
Overschot (+) / tekort (-) weerstandscapaciteit exploitatie	- 3.376	- 2.747	- 4.746
Ratio weerstandsvermogen exploitatie *	0,20	0,37	-0,20
Weerstandsvermogen grondexploitaties/projecten			
Beschikbare weerstandscapaciteit grondexploitaties / projecten	11.008	12.134	13.004
Benodigde weerstandscapaciteit grondexploitaties / projecten	2.658	2.040	3.131
Overschot (+) / tekort (-) weerstandscapaciteit grondexploitaties	8.350	10.094	9.873
Ratio weerstandsvermogen grondexploitaties / projecten *	4,14	5,95	4,15
Weerstandsvermogen totaal			
Beschikbare weerstandscapaciteit	11.831	13.753	12.218
Benodigde weerstandscapaciteit	6.857	6.405	7.091
Overschot (+) / tekort (-) weerstandscapaciteit	4.974	7.347	5.127
Ratio weerstandsvermogen totaal *	1,73	2,15	1,72

* Ratio weerstandsvermogen = Beschikbare weerstandscapaciteit / Benodigde weerstandscapaciteit

Waardering	Ratio	Betekenis
A	> 2,0	Uitstekend
B	1,4 - 2,0	Ruim voldoende
C	1,0 - 1,4	Voldoende
D	0,8 - 1,0	Matig
E	0,6 - 0,8	Onvoldoende
F	< 0,6	Ruim onvoldoende

Voor de beoordeling van de ratio weerstandsvermogen kan gebruik gemaakt worden van de waarderingstabel die door het Nederlands Adviesbureau Risicomanagement in samenwerking met de Universiteit Twente is ontwikkeld.

Het weerstandsvermogen voor de **exploitatie** (ratio -0,20) kan aan de hand van deze tabel als **ruim onvoldoende** worden beoordeeld. Voor de **grondexploitatie / projecten** is het weerstandsvermogen met een ratio van 4,15 als **uitstekend** aan te merken. **Het totaalbeeld** van de benodigde en beschikbare weerstandscapaciteit kan dan met een ratio van 1,72 **ruim voldoende** worden genoemd.

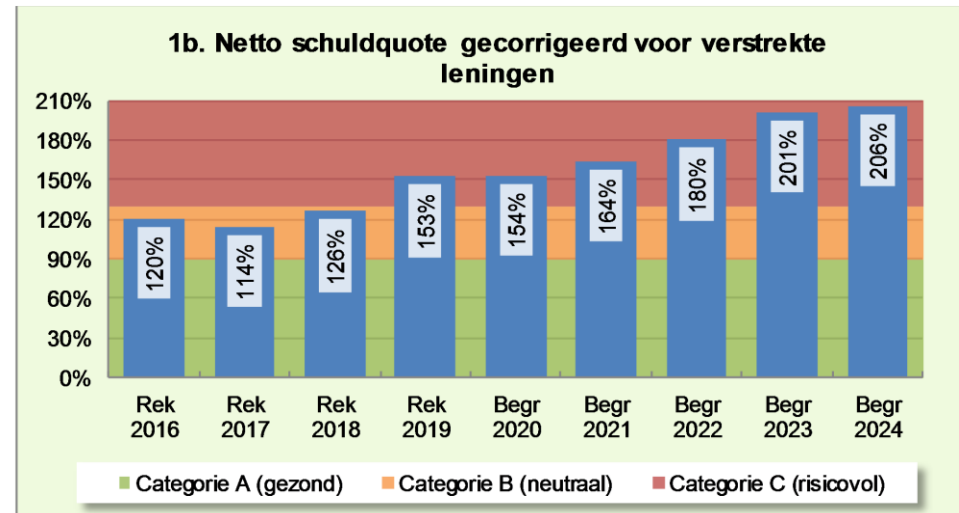
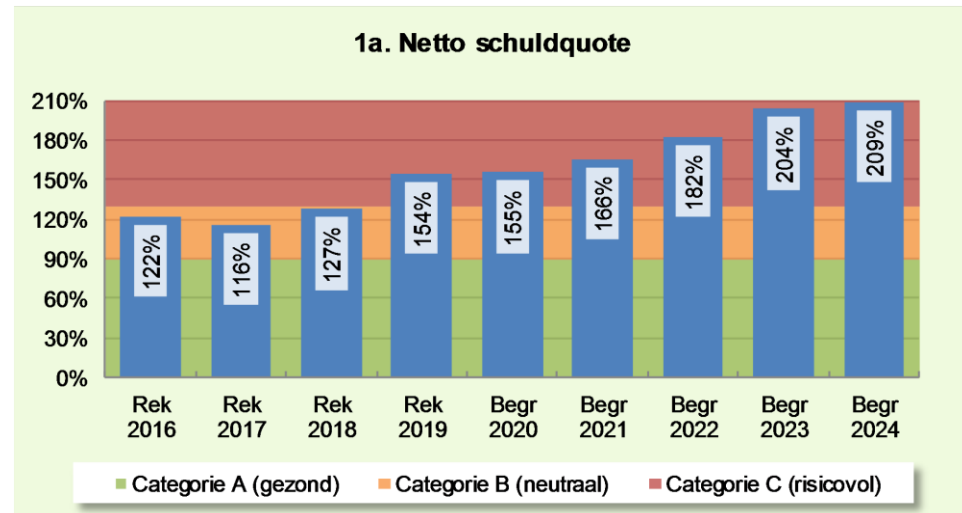
Het hoeft geen nader betoog dat dit laatste resultaat volledig te danken is aan de goede positie van de reserve grondexploitaties.

Kengetallen

De kengetallen zoals die uniform voor de gemeenten zijn voorgeschreven bestrijken ieder een eigen gebied. Hieronder zijn de verschillende kengetallen opgenomen en wordt de eigenheid daarvan beschreven. Ook wordt de onderlinge samenhang toelicht.

bedragen x € 1.000

1. Netto schuldquote		Rekening	Rekening	Rekening	Rekening	Begroting	Begroting	Begroting	Begroting	Begroting
		2016	2017	2018	2019	2020	2021	2022	2023	2024
A. Vaste schulden	+	151.518	145.521	139.520	133.516	142.509	143.703	153.765	161.186	167.048
B. Netto vlottende schuld	+	7.498	8.003	10.338	15.270	15.874	16.034	16.664	16.896	17.515
C. Overlopende passiva	+	5.520	8.033	9.614	7.948	8.449	8.514	8.696	9.166	7.205
D1. Financiële activa (excl. verstekte leningen)	-	546	546	-	-	546	546	546	546	546
D2. Financiële activa (verstekte leningen)	-	1.765	1.615	1.488	1.637	1.769	1.855	1.922	1.971	2.001
E. Uitzettingen < 1 jaar	-	23.209	30.771	34.549	11.444	12.091	12.091	12.091	12.091	12.091
F. Liquide middelen	-	2.490	7.125	377	290	-	-	-	-	-
G. Overlopende activa	-	6.690	4.624	6.150	7.426	6.139	6.139	6.139	6.139	6.139
H. Totale baten (excl. mut. res.)	/	107.913	102.124	92.869	89.137	95.251	90.015	87.964	82.773	82.842
Netto schuldquote		122,0%	116,0%	127,5%	154,3%	155,4%	166,1%	182,3%	203,5%	208,8%
Netto schuldquote gecorrigeerd voor verstekte leningen		120,3%	114,4%	125,9%	152,5%	153,6%	164,0%	180,1%	201,2%	206,4%



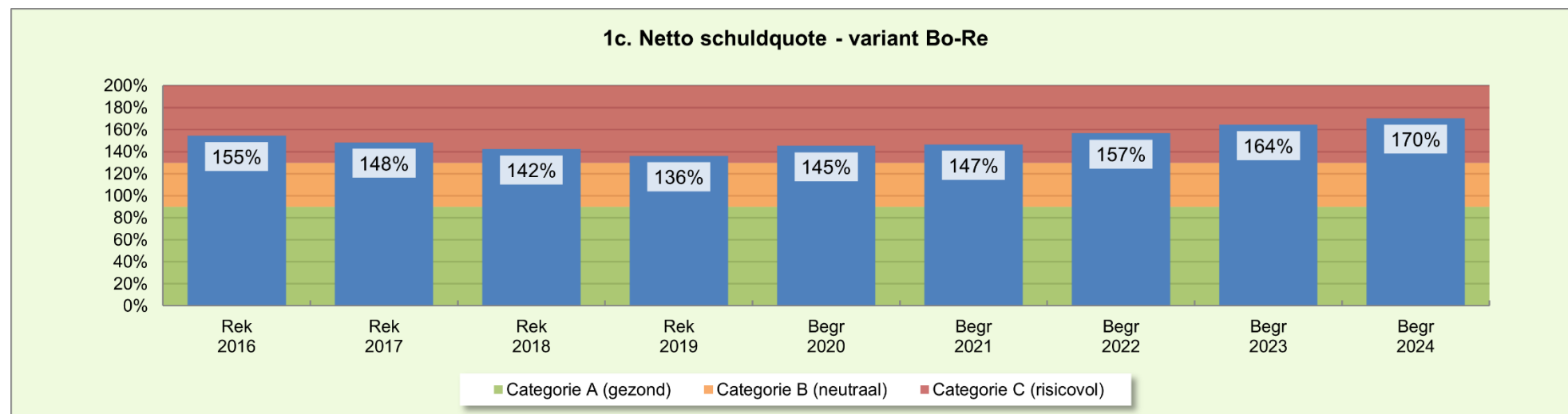
De netto schuldquote geeft aan hoe de netto schuld van de gemeente zich verhoudt tot de jaarlijkse baten. Anders gezegd: Kan met het jaarlijkse inkomen de schuld worden gedragen? Door de VNG is hiervan indicatief aangegeven dat gemeenten met een schuldquote van 130% of meer zich in de gevarenzone bevinden. Hierbij is een nuancering op zijn plaats. Het kan namelijk voorkomen dat gemeenten veel geld doorlenen aan derden, zoals bij woningcorporaties nogal eens het geval is. Om die reden is de 'netto schuldquote gecorrigeerd' ontwikkeld. Hierin is het doorleeneffect geëlimineerd en geeft daarmee een zuiverder beeld van de positie van de gemeente weer.

Het is goed er bij dit alles op te wijzen dat de oplopende schuldquote vanaf 2023 veroorzaakt wordt door de teruglopende opbrengsten in het kader van de grondexploitaties. Immers de schuldquote geeft de verhouding weer tussen de hoogte van de schuld en de jaarlijks te realiseren baten. Op het moment dat de jaarlijkse baten dalen, stijgt automatisch de schuldquote. Naar onze mening wekt dit een vertekend beeld.

De formule voor het berekenen van de netto schuldquote zoals hierboven gepresenteerd is niet alleen ingewikkeld, maar ook van veel, soms niet te beïnvloeden factoren afhankelijk. Om die reden heeft de gemeente Bodegraven-Reeuwijk een eigen variant op de netto schuldquote ontwikkeld. Deze is veel eenvoudiger toepasbaar en uitlegbaar en geeft het rechtstreekse verband weer tussen de schuldpositie van de gemeente ten opzichte van de exploitatieomvang van het gemiddelde van de afgelopen vier jaarrekeningen (2016-2019). In onderstaande tabel en grafiek is deze zichtbaar gemaakt.

bedragen x € 1.000

1. Netto schuldquote - variant Bo-Re			Rekening 2016	Rekening 2017	Rekening 2018	Rekening 2019	Begroting 2020	Begroting 2021	Begroting 2022	Begroting 2023	Begroting 2024
A. Vaste schulden	+		151.518	145.521	139.520	133.516	142.509	143.703	153.765	161.186	167.048
B. Baten in het basisjaar (= gemiddelde 2015 - 2018)	/		98.011	98.011	98.011	98.011	98.011	98.011	98.011	98.011	98.011
Netto schuldquote			154,6%	148,5%	142,4%	136,2%	145,4%	146,6%	156,9%	164,5%	170,4%

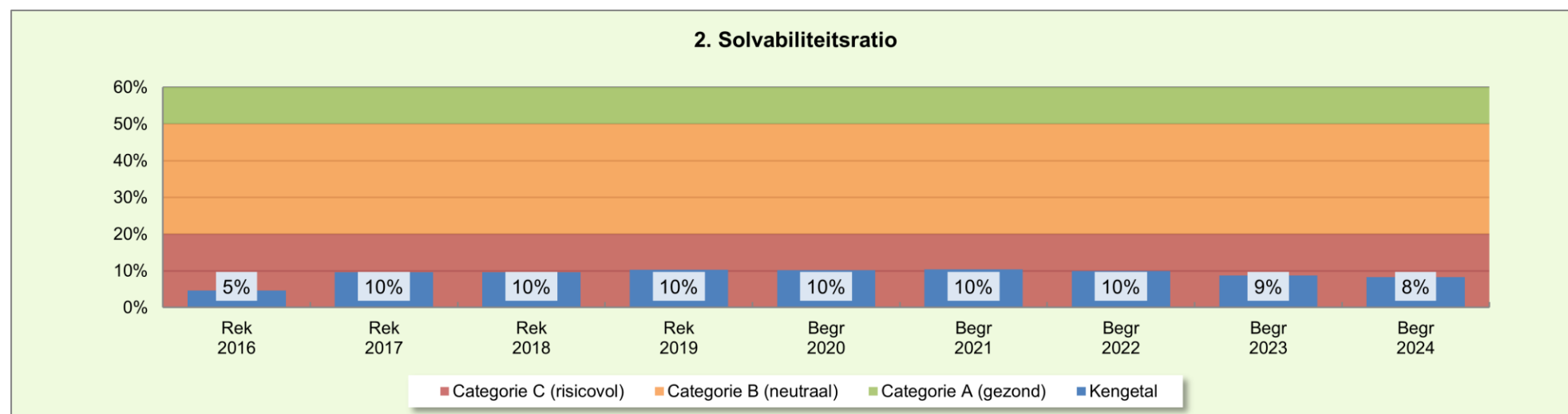


Uit de tabel en cijfers wordt het verloop van de leningschuld inzichtelijk. De schuld is sinds 2015 dalend en bereikte in 2019 bijna de neutrale zone van 130%. Inmiddels is, door toename van de investeringen en het oplopende tekort in het sociaal domein, weer sprake van een stijgende trend.

bedragen x € 1.000

2. Solvabiliteitsratio			Rekening	Rekening	Rekening	Rekening	Begroting	Begroting	Begroting	Begroting	Begroting
			2016	2017	2018	2019	2020	2021	2022	2023	2024
A. Eigen vermogen	+		8.023	15.732	15.953	16.737	17.455	17.991	18.279	16.857	16.264
B. Balanstotaal	/		180.975	179.262	181.446	179.455	189.647	191.747	202.685	209.458	212.995
Solvabiliteit			4,6%	9,6%	9,6%	10,3%	10,1%	10,4%	9,9%	8,8%	8,3%

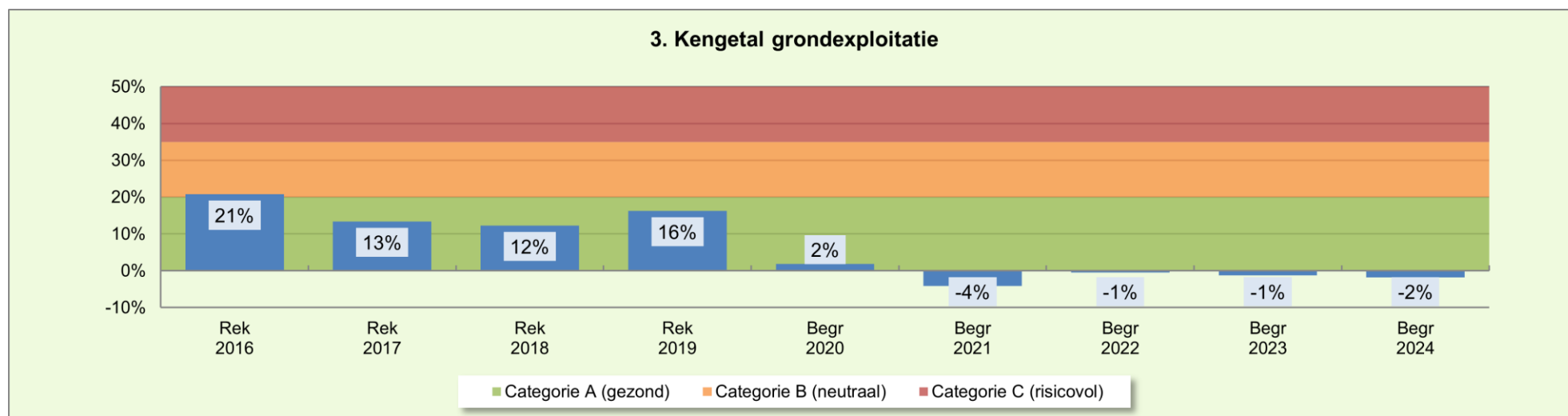
De solvabiliteitsratio geeft aan in hoeverre het gemeentelijk bezit niet met schuld belast is. Dit ratio geeft de ontwikkeling van het eigen vermogen weer. Door de jaren heen is er sprake van een redelijk stabiel beeld. Door de beperkte vermogenspositie van de gemeente scoren we in alle jaren 'rood'.



bedragen x € 1.000

3. Grondexploitatie		Rekening	Rekening	Rekening	Rekening	Begroting	Begroting	Begroting	Begroting	Begroting
		2016	2017	2018	2019	2020	2021	2022	2023	2024
A. Niet in exploitatie genomen bouwgronden	+	7.214	4.775	4.775	4.775	59	59	59	59	59
B. Bouwgronden in exploitatie	+	15.220	8.929	6.647	9.752	1.670	- 3.748	- 508	- 1.091	- 1.599
C. Totale baten (excl. mut. res.)	/	107.913	102.124	92.869	89.137	95.251	90.015	87.964	82.773	82.842
Grondexploitatie		20,8%	13,4%	12,3%	16,3%	1,8%	-4,1%	-0,5%	-1,2%	-1,9%

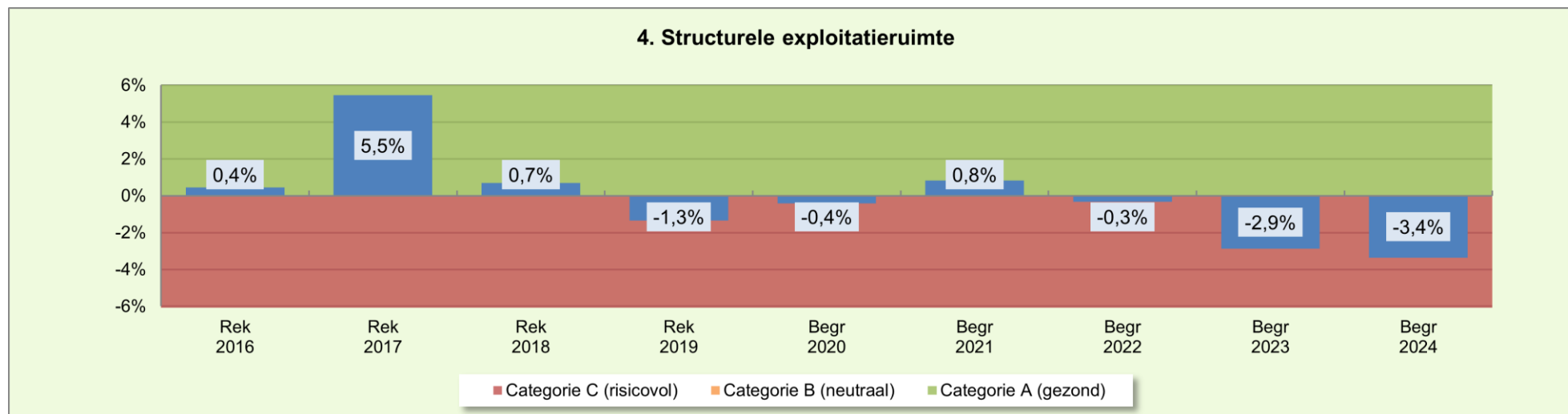
Het kengetal grondexploitatie geeft aan in welke mate de voorraad grondexploitaties van invloed is op de begroting. Hoe hoger dit percentage is, des te afhankelijker is de gemeente van de grondexploitaties. Doordat in de komende jaren veel bouwgronden worden verkocht, gaat de voorraad gronden dalen. Daarmee daalt ook de afhankelijkheid van de grondexploitaties.



bedragen x € 1.000

4. Structurele exploitatieruimte		Rekening	Rekening	Rekening	Rekening	Begroting	Begroting	Begroting	Begroting	Begroting
		2016	2017	2018	2019	2020	2021	2022	2023	2024
A. Totale structurele lasten	-	- 68.092	- 93.171	- 92.215	- 87.829	- 77.614	- 79.241	- 81.624	- 83.565	- 85.068
B. Totale structurele baten	+	68.575	98.741	92.865	86.628	77.290	80.017	81.383	81.221	82.325
C. Totale structurele toevoegingen aan de reserves	-	-	-	-	-	- 65	- 41	- 41	- 41	- 41
D. Totale structurele onttrekkingen aan de reserves	+	-	-	-	-	-	-	-	-	-
E. Totale baten	/	107.913	102.124	92.869	89.137	92.979	90.015	87.964	82.773	82.842
Structurele exploitatieruimte		0,4%	5,5%	0,7%	-1,3%	-0,4%	0,8%	-0,3%	-2,9%	-3,4%

De structurele exploitatieruimte geeft aan welk gedeelte van de totale exploitatiebaten beschikbaar is. Dit percentage dient altijd positief te zijn. Hoe groter dit percentage hoe meer ruimte er beschikbaar is voor zaken als 'terugdringen schuldpositie', "nieuw beleid", etc.

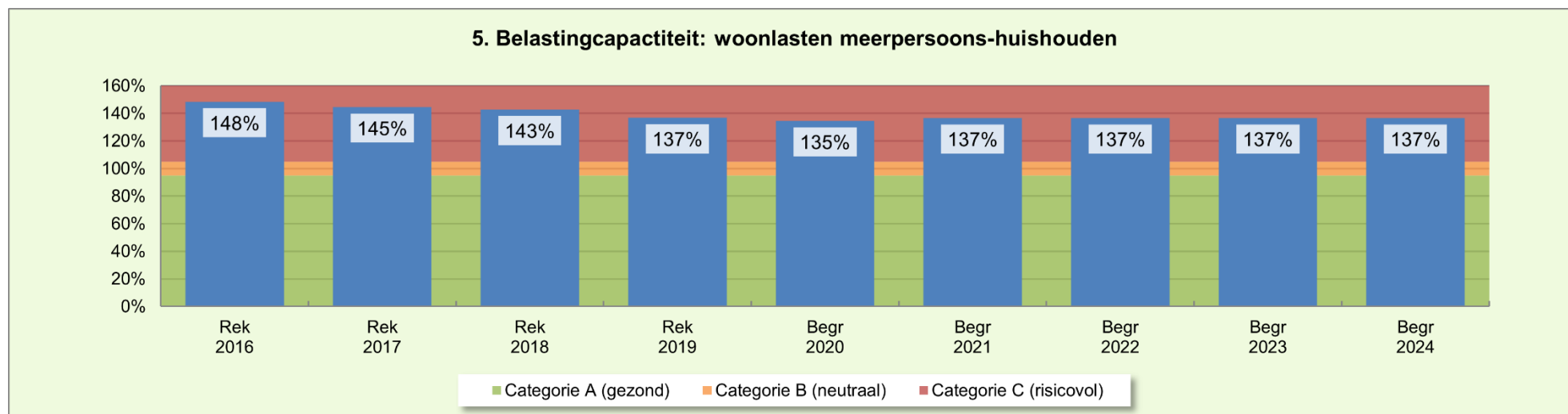


Voor de begroting 2021 is nog sprake van een beperkte structurele exploitatieruimte. Voor de jaren daarna vertoont deze een neerwaartse spiraal.

bedragen x € 1.000

5. Gemeentelijke belastingcapaciteit: Woonlasten meerpersoonshuishouden		Rekening	Rekening	Rekening	Rekening	Begroting	Begroting	Begroting	Begroting	Begroting	
		2016	2017	2018	2019	2020	2021	2022	2023	2024	
A.	OZB-lasten voor gezin bij gemiddelde WOZ-waard	+	414	391	384	418	398	423	423	423	423
B.	Rioolheffing voor gezin bij gemiddelde WOZ-waard	+	331	342	350	311	357	321	321	321	321
C.	Afvalstoffenheffing voor een gezin	+	250	254	260	283	209	316	316	316	316
D.	Eventuele heffingskorting	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
E. Totale woonlasten gezin bij gemiddelde WOZ-waarde			995	987	994	1.012	963	1.060	1.060	1.060	1.060
F.	Woonlasten landelijke gemiddelde voor gezin in t-1	/	671	683	697	740	716	776	776	776	776
Woonlasten t.o.v. landelijke gemiddelde jaar er voor			148,3%	144,5%	142,7%	136,8%	134,6%	136,6%	136,6%	136,6%	136,6%

De belastingcapaciteit zou eigenlijk beter omschreven kunnen worden als de belastingdruk. Dit percentage geeft namelijk de lokale lastendruk weer als percentage van de landelijke lastendruk. Ook hier is een nuancering op zijn plaats. Dit kengetal wordt namelijk berekend op basis van de gemiddelde WOZ-waarde. Deze waarde kan echter per gemeente flink verschillen. Zo kennen de gemeenten Wassenaar en Bloemendaal een veel hogere gemiddelde WOZ-waarde dan gemeenten in Groningen of Zeeland. In dit verband wordt opgemerkt dat Bodegraven-Reeuwijk een relatief hoge gemiddelde WOZ-waarde kent en daarmee per definitie hoog in deze tabel zal scoren.



Samenvatting

Signaleringswaarden kengetallen	Categorie A gezond	Categorie B neutraal	Categorie C risicovol
1a. Netto schuldquote	< 90%	90 - 130%	> 130%
1b. Netto schuldquote gecorrigeerd voor alle verstrekte leningen	< 90%	90 - 130%	> 130%
2. Sovabiliteitsratio	> 50%	20 - 50%	< 20%
3. Grondexploitatie	< 20%	20 - 35%	> 35%
4. Structurele exploitatieruimte	> 0%	0%	< 0%
5. Gemeentelijke belastingcapaciteit	< 95%	95 - 105%	> 105%

bedragen x € 1.000

Kengetallen	Rekening	Rekening	Rekening	Rekening	Begroting	Begroting	Begroting	Begroting	Begroting
	2016	2017	2018	2019	2020	2021	2022	2023	2024
1a. Netto schuldquote	122,0%	116,0%	127,5%	154,3%	155,4%	166,1%	182,3%	203,5%	208,8%
1b. Netto schuldquote gecorrigeerd voor alle verstrekte leningen	120,3%	114,4%	125,9%	152,5%	153,6%	164,0%	180,1%	201,2%	206,4%
2. Sovabiliteitsratio	4,6%	9,6%	9,6%	10,3%	10,1%	10,4%	9,9%	8,8%	8,3%
3. Grondexploitatie	20,8%	13,4%	12,3%	16,3%	1,8%	-4,1%	-0,5%	-1,2%	-1,9%
4. Structurele exploitatieruimte	0,4%	5,5%	0,7%	-1,3%	-0,4%	0,8%	-0,3%	-2,9%	-3,4%
5. Gemeentelijke belastingcapaciteit	148,3%	144,5%	142,7%	136,8%	134,6%	136,6%	136,6%	136,6%	136,6%

In deze samenvattende tabel worden de uitkomsten van de verschillende kengetallen in één tabel weergegeven. Daarbij is tevens de kleurwaardering "rood, oranje, groen" weergegeven zodat de lezer in één oogopslag een beeld heeft van de financiële positie van de gemeente. De conclusie kan niet anders luiden dan dat deze als 'risicovol' te betitelen is.

Paragraaf 3 – Onderhoud kapitaalgoederen

Wat is het doel van deze paragraaf?

In deze paragraaf geven we het kader weer over het onderhoud van kapitaalgoederen van de openbare ruimte zoals wegen, rioleringen, waterwerken, kunstwerken, groenvoorzieningen en speelplaatsen. Met het onderhoud van deze kapitaalgoederen is een belangrijk deel van de begroting gemoeid. Een goed overzicht is belangrijk om goed inzicht te krijgen in de financiële positie.

Om het beheer van de kapitaalgoederen goed te onderbouwen op basis van de door de gemeenteraad vastgestelde uitgangspunten, zijn onderhoudsprogramma's opgesteld. De benodigde budgetten voor regulier, groot onderhoud en rehabilitaties worden op basis hiervan structureel in de meerjarenbegroting opgenomen. De praktijk leert dat, als dit niet planmatig gebeurt, er achterstallig onderhoud ontstaat. Het oplossen van achterstallig onderhoud kost uiteindelijk meer dan regulier uitgevoerd onderhoud.

Het bestaande beleid voor het onderhoud van de kapitaalgoederen is vastgelegd in twee beleids- en beheerplannen:

Beheerplan	Jaar van vaststelling	Jaar van actualisering
Verbreed gemeentelijk rioleringsplan (vGRP)	2017	2021
Onderhoudsplan Leefomgeving	2017	2021

Het Verbreed Gemeentelijk Rioleringsplan 2017 t/m 2020 (V-GRP) geeft inzicht in de wijze waarop de gemeente haar taken op basis van de Wet milieubeheer en waterwet uitvoert. De gemeente is verantwoordelijk voor het inzamelen en transport van afvalwater, het inzamelen en verwerken van hemelwater en de zorgplicht voor het grondwater. De kosten voor de uitvoering van deze beheermaatregel worden gedekt uit de rioolheffing.

In het onderhoudsplan Leefomgeving Openbare Ruimte 2017 t/m 2020 is het beleid, het beheer en benodigde financiële middelen vastgelegd voor alle onderdelen van de openbare ruimte.

Welke doelstellingen willen we bereiken?

1. Door het goed beheren van de openbare ruimte wordt beoogd dat de gemeente Bodegraven-Reeuwijk een veilige, aantrekkelijke woon- en leefomgeving biedt voor haar bewoners.
2. Zorgen voor een goede openbare ruimte. Een ruimte voor de inwoner waarbij inrichting en beheer zorgvuldig en integraal op elkaar zijn afgestemd, passend binnen het karakter en gebiedskenmerken van de dorpen.
3. Het onderhoudsniveau is per gebied door middel van beeldkwaliteit vastgesteld. Voor de begraafplaats is dit beeldkwaliteit A. Voor het centrum, de woonwijken en bedrijventerreinen is dit beeldkwaliteit B. Voor het buitengebied is dit beeldkwaliteit C. Het onderhoud en benodigde financiële middelen zijn hierop afgestemd.

Welke activiteiten doen we in 2021 om deze doelstellingen te bereiken?

Op basis van bovengenoemde beleids- en beheerplannen wordt het beheer, het groot onderhoud en reconstructies uitgevoerd. In 2017 zijn de beleids- en beheerplannen opnieuw geactualiseerd en vastgesteld. Uitgangspunt in deze plannen is om de werkzaamheden zoveel mogelijk integraal voor te bereiden en uit te voeren. Ander uitgangspunt is een gebiedsgerichte aanpak, afstemmen en passend binnen het karakter en gebiedskenmerken van de dorpen. Het accent zal meer komen te liggen op een veilige openbare ruimte. Verder speelt mee dat we ook zoveel mogelijk samen willen doen met de gebruikers en bewoners van de openbare ruimte. Participatie in welke vorm is een belangrijk en leidend uitgangspunt voor beleid. Items hierbij zijn: actieve inbreng en samenwerken met de dorpsoverleggen, bijdrage leveren aan de wijkschouwen, het ondersteunen van bewoners bij het adopteren van groen, afhandelen van vragen en klachten via het meldpunt openbare ruimte, etc.. Het beheren van de openbare ruimte op basis van vastgestelde beeldkwaliteiten zal tegen het licht worden gehouden. Keuzes van beheer op basis van meer risico gestuurd beheren, of andere parameters, zijn onderdeel van de nieuwe beleids- en beheerplannen.

Wat kost het?

Het onderhoud van kapitaalgoederen wordt onderverdeeld in regulier onderhoud, groot onderhoud en rehabilitaties. De hieronder genoemde kosten corresponderen met de in de meerjarenbegroting opgenomen budgetten. De overige beheershandelingen zitten qua dekking binnen de begroting, zoals de afvalstoffenheffing, begraafplaatstarieven, gladheidbestrijding, algemene verkeerszaken en overige niet gebonden taken.

De huidige bedragen in de begroting zijn gebaseerd op de huidige plannen, inclusief doorgevoerde bezuinigingen en mutaties. In de op te stellen beleids- en beheerplannen worden de financiële kaders opnieuw vastgesteld.

Regulier onderhoud

Dit betreffen werkzaamheden en maatregelen van kort cyclisch karakter, zoals het verhelpen van meldingen en schadeherstel. Goed, consequent uitgevoerd regulier onderhoud is levensduurverlengend. De kosten worden gedekt uit de beheer- en onderhoudsbudgetten, die jaarlijks in de begroting beschikbaar worden gesteld.

bedragen x € 1.000			
Regulier onderhoud	Rekening 2019	Begroting 2020	Begroting 2021
Wegen, straten en pleinen	2.547	2.368	2.917
Openbare verlichting	489	342	336
Bruggen	332	419	436
Verkeer	555	511	550
Natuur en landschap	182	222	224
Waterwegen	546	525	570
Groenvoorzieningen	1.774	1.594	1.493
Speelgelegenheden	170	145	151
Totaal	6.595	6.126	6.677

Groot onderhoud

Hieronder vallen de werkzaamheden die ervoor te zorgen dat de kapitaalgoederen tijdens hun levensduur in goede staat blijven. De kosten voor deze werkzaamheden worden gedekt uit de voorziening. Deze voorziening wordt jaarlijks gevoed met een dotatie uit de begroting, waarmee pieken en dalen in de uitgaven worden geëgaliseerd binnen de voorziening. Om de voorziening langjarig in stand te houden is het noodzakelijk dat de dotatie aan deze voorziening de komende jaren groter wordt. In onderstaande tabel is de toename over de jaren heen inzichtelijk.

bedragen x € 1.000			
Groot onderhoud	Rekening 2019	Begroting 2020	Begroting 2021
Wegen, straten en pleinen	1.087	1.046	1.078
Openbare verlichting		-	-
Bruggen		4	4
Verkeer		-	-
Waterwegen	167	161	166
Groenvoorzieningen	139	134	138
Totaal	1.393	1.345	1.386

Rehabilitaties

Dit is het totaal vervangen van een kapitaalwerk aan het eind van de levensduur of het uitvoeren van levensduurverlengende maatregelen. Deze investeringen van maatschappelijk nut worden geactiveerd en in een aantal jaren afgeschreven. Op basis van het uitvoeringsprogramma 2017 t/m 2020 worden voor de komende jaren de volgende investeringsbedragen geraamd, met daarbij de onderstaande cumulatieve kapitaallasten.

bedragen x € 1.000			
Jaar van investering	Bedrag van de investering	Kapitaallasten *1	Cumulatieve kapitaallasten
2021	8.208	438	438
2022	7.417	396	828
2023	6.813	363	1.181
2024	7.000	373	1.539

*1) O.b.v. gemiddelde afschrijvingsduur van 30 jaar en een renteomslagpercentage van 2,0%

Uitvoeringsprogramma

Op basis van het onderhoudsplan leefomgeving en het V-GRP wordt er een uitvoeringsprogramma opgesteld. De benodigde financiële middelen voor het kunnen uitvoeren van de projecten in het kader van groot onderhoud en rehabilitaties zijn hierop afgestemd. De planning van het uitvoeringsprogramma wordt jaarlijks geactualiseerd, daarbij rekening houdend met andere projecten en ontwikkelingen.

Paragraaf 4 – Financiering

Wat is het doel van deze paragraaf?

De financieringsparagraaf heeft als doel de gemeenteraad te informeren over het beleid op het vlak van financiering / treasury en de daarmee samenhangende risico's. In de begroting wordt ingegaan op het voorgenomen beleid, in de jaarstukken op de uitvoering van het beleid. De volgende onderwerpen komen aan de orde.

1. Treasurybeleid
2. Treasurybeheer
3. Risicobeheer
4. Kasbeheer

De Wet Financiering Decentrale Overheden (FIDO) vormt het wettelijk kader voor de financieringsparagraaf. Het doel van de wet is het bevorderen van de kredietwaardigheid en van de transparantie van het financieringsbeleid. Voor de beheersing daarvan is een aantal instrumenten geformuleerd zoals:

- het stellen van een kwantitatieve kasgeldlimiet en een renterisiconorm over de vaste schuld
- het verplichten tot het opstellen van een Treasurystatuut
- het verplichten van een verantwoordingsrapportage in de jaarrekening en begroting
- vanaf 1 januari 2014 de verplichting om alle overtollige activiteiten te stallen bij het Rijk of andere openbare lichamen (schatkistbankieren)

De gemeente beschikt op grond van de Wet FIDO over een Treasurystatuut welke in 2018 is geactualiseerd.

Treasurybeleid

Het algemene financiële beleid is erop gericht de toename van de schuldpositie te verminderen en zo mogelijk de schuldpositie af te bouwen. Het treasurybeleid is opgenomen in het Treasurystatuut. Treasury houdt zich bezig met risico's, die samenhangen met alle (toekomstige) kasstromen. Deze risico's komen zowel voort uit de financieringsbehoefte, als uit de modaliteiten van de bestaande portefeuilles (onder meer: vervroegde aflossingen, herfinanciering, herbeleggen, renteaanpassingen en dergelijke). Het treasurybeleid is primair gericht op het waarborgen van financiële continuïteit door het resultaat en vermogen te beschermen tegen financiële risico's en de organisatie financierbaar te houden. Deze bescherming vindt plaats door de renterisico's en risico's uit financiële posities te vermijden en te spreiden. In principe zijn de uitgangspunten als volgt:

- zorg dragen voor voldoende financierbaarheid op korte en lange termijn
- bewerkstelligen van passende financieringslasten
- beheersen van wettelijke en feitelijke rente- en of financieringsrisico's
- risicomijdend uitzetten van gelden en afgeven van garanties (mag alleen nog in het kader van een publiek taak)
- zorg dragen voor een effectief, veilig en efficiënt betalingsverkeer
- actief onderhouden van contacten met marktpartijen om toegang tot de financiële markten open te houden

Actief wordt gebruik gemaakt van de wettelijke mogelijkheden om passende financieringslasten te bewerkstelligen. Dit resulteert onder meer in het zo maximaal mogelijk betrekken van de kasgeldlimiet bij financieringsbeslissingen.

Treasurybeheer

Financieringsbeleid

In deze paragraaf wordt informatie verstrekt over het verloop van de financiering. Dit gebeurt in de vorm van grafieken over de volgende onderwerpen:

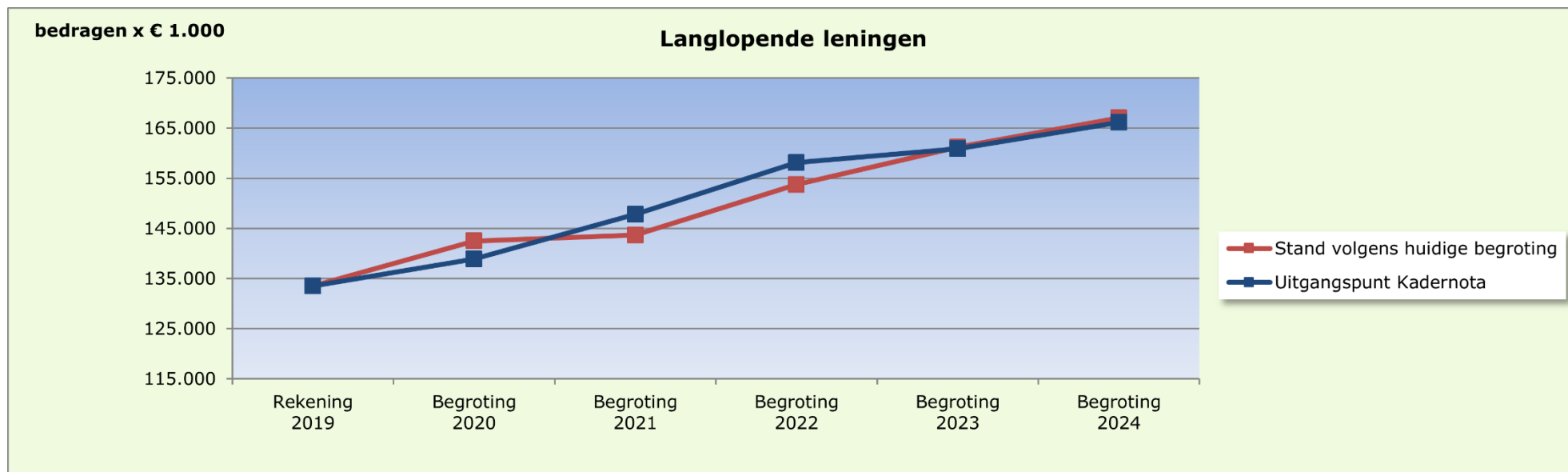
1. Saldi langlopende geldleningen.
2. Financieringsratio.
De financieringsratio geeft een indicatie van de mate waarin de vaste activa van de gemeente (inclusief 50% van de grondexploitatie) gefinancierd zijn met langlopend vreemd vermogen
3. Financieringsoverschot/-tekort.
Het financieringsoverschot/tekort geeft een indicatie van de mate waarin de langlopende (materiële) bezittingen (inclusief 50% van de grondexploitatie) van de gemeente zijn gefinancierd met langlopend vermogen.

Leningenportefeuille

De samenstelling van de leningenportefeuille blijkt uit de staat 'geldleningen', opgenomen in de bijlagen. Voor alle leningen geldt dat gehele of gedeeltelijke vervroegde aflossing gedurende de looptijd van de lening niet is toegestaan. Gelet op de huidige stand van de liquide middelen wordt voor alle van de komende jaren een nieuwe geldlening voorzien. Samengevat geeft dit het volgende beeld:

bedragen x € 1.000						
Langlopende leningen	Rekening 2019	Begroting 2020	Begroting 2021	Begroting 2022	Begroting 2023	Begroting 2024
Stand per 1 januari	139.514	133.510	142.502	143.696	153.758	161.180
Aflossing leningen	- 6.004	- 58.271	- 5.806	- 5.938	- 6.578	- 7.138
Opname leningen	-	67.263	7.000	16.000	14.000	13.000
Stand per 31 december	133.510	142.502	143.696	153.758	161.180	167.042
Uitgangspunt Kadernota 2020	133.510	138.900	147.800	158.100	160.900	166.150
Vershil ten opzichte van Kadernota	-	- 3.602	4.104	4.342	- 280	- 892

De portefeuille laat, zoals in bovenstaande tabel valt af te lezen, een oplopende schuldpositie zien. Ook uit de grafiek op de volgende pagina is dat af te lezen.



De verwachting omtrent de renteontwikkeling

De afgelopen jaren zijn de rentepercentages historisch laag gebleven. Op het moment van het opstellen van deze begroting zijn er geen signalen die er op duiden dat er op korte termijn grote rentestijgingen te verwachten zijn. Daarbij wordt ook opgemerkt dat bij de vanaf 2021 aan te trekken geldleningen de begroting is doorgerekend tegen een rentepercentage van 2,0. Pas op het moment dat dit percentage wordt overstegen zal voor de meerjarenramingen sprake zijn van een nadelig effect.

Risicobeheer

Met betrekking tot het risicobeheer heeft de gemeenteraad als algemeen uitgangspunt vastgesteld, dat alleen leningen of garanties uit hoofden van de "publieke" taak worden verstrekt. Andere uitzettingen zijn op grond van de Wet FIDO niet toegestaan. Eventuele overtollige financiering mag uitsluitend nog worden belegd bij de Rijksoverheid of medeoverheden.

Kasgeldlimiet

Om in de financieringsbehoefte te voorzien wordt in voorkomende gevallen zoveel als mogelijk gebruik gemaakt van het aantrekken van kortlopende geldleningen. De kasgeldlimiet geeft aan tot welk bedrag de financieringsbehoefte met kortlopende geldmiddelen afgedekt mag worden. In de Wet FIDO is bepaald dat de kasgeldlimiet 8,5% van het begrotingstotaal mag bedragen. De toegestane kasgeldlimiet vertoont het volgende beeld:

	bedragen x € 1.000			
Kasgeldlimiet 2021	1e kwartaal	2e kwartaal	3e kwartaal	4e kwartaal
Toegestane kasgeldlimiet				
Omvang primitieve begroting	89.966	89.966	89.966	89.966
In procenten	8,5%	8,5%	8,5%	8,5%
Toegestane kasgeldlimiet	7.647	7.647	7.647	7.647
Omvang vlottende schulden				
Opgenomen gelden < 1 jaar	15.177	15.177	15.177	15.177
Schuld in rekening-courant				
Gestorte gelden door derden < 1 jaar	697	697	697	697
Overige leningen (niet zijnde vaste schuld)	-	-	-	-
Totaal vlottende schulden	15.874	15.874	15.874	15.874
Omvang vlottende middelen				
Contante gelden in kas	-	-	-	-
Tegoeden in rekening-courant				
Overige uitstaande gelden < 1 jaar	12.091	12.091	12.091	12.091
Totaal vlottende middelen	12.091	12.091	12.091	12.091
Totaal netto vlottende schuld	3.783	3.783	3.783	3.783
Afwijking t.o.v. de kasgeldlimiet				
Overschrijding kasgeldlimiet				
Onderschrijding kasgeldlimiet	3.864	3.864	3.864	3.864

Renterisiconorm

De renterisiconorm in de Wet FIDO bepaalt dat een gemeente elk jaar maximaal 20% van het begrotingstotaal kan vernieuwen. Die vernieuwing kan dan bestaan uit herfinanciering of herziening van het rentepercentage. Doel van de renterisiconorm is dat de gemeenten de renterisico's over de jaren spreiden, zodat zij niet van het ene op het andere jaar met een enorme stijging van de rentelasten worden geconfronteerd. Voor de komende jaren geeft de toegestane renterisiconorm het volgende beeld:

bedragen x € 1.000					
Grondslag renterisico	Begroting 2020	Begroting 2021	Begroting 2022	Begroting 2023	Begroting 2024
Omvang primitieve begroting	90.002	89.966	88.205	85.142	85.635
Toegestane renterisiconorm					
In procenten	20,0%	20,0%	20,0%	20,0%	20,0%
Minimumbedrag (wettelijk bepaald)	2.500	2.500	2.500	2.500	2.500
Toegestane renterisiconorm	18.000	17.993	17.641	17.028	17.127

Het renterisico vertoont het volgende beeld:

bedragen x € 1.000						
Renterisico 2021	Rekening 2019	Begroting 2020	Begroting 2021	Begroting 2022	Begroting 2023	Begroting 2024
Renterisico vaste schulden						
Renteherziening		- 52.263	-	-	-	-
Aflossing	6.004	58.271	5.806	5.938	6.578	7.138
Renterisico	6.004	6.008	5.806	5.938	6.578	7.138
Toets renterisiconorm						
Toegestane renterisiconorm	13.777	18.000	17.993	17.641	17.028	17.127
Onderschrijding renterisiconorm	- 7.773	- 11.992	- 12.187	- 11.703	- 10.450	- 9.989
Overschrijding renterisiconorm						

Uit deze tabel valt af te leiden dat de gemeente een zeer beperkt renterisico loopt, of in elk geval dat het aflossingsschema van de langlopende leningen zich ruim binnen de normen voor de bepaling van het renterisico bevindt.

Renteschema

De commissie BBV adviseert in "Notitie rente 2017" in de paragraaf financiering van de begroting en jaarstukken een renteschema op te nemen. Hiermee wordt inzicht gegeven in de rentelasten externe financiering, het renteresultaat en de wijze van rentetoerekening. Hierbij wordt opgemerkt dat de door het BBV voorgeschreven berekeningswijze wordt gevolgd.

				bedragen x € 1.000		
Renteschema		Rekening 2019	Begroting 2020	Begroting 2021		
a. Externe rentelasten over de korte en lange financiering	(+)	- 3.475	- 3.477	- 2.725		
b. Externe rentebaten	(+)	28	27	30		
Totaal door te rekenen externe rente		- 3.447	- 3.449	- 2.696		
c1. Rente die aan de grondexploitatie moet worden doorberekend	(+)	270	183	38		
c2. Rente van projectfinanciering die aan het betreffende taakveld moet worden toegerekend	(+)	-	-	-		
c3. Rentebaat van doorverstrekte leningen indien daar een specifieke lening voor is aangetrokken	(+)	-	-	-		
Saldo door te rekenen externe rente		- 3.177	- 3.266	- 2.658		
d1. Rente over eigen vermogen	(+)	-	-	-		
d2. Rente over voorzieningen (contante waarde)	(+)	-	-	-		
Aan taakvelden (programma's inclusief overhead) toe te rekenen rente		- 3.177	- 3.266	- 2.658		
e. Werkelijk aan taakvelden (programma's inclusief overhead) toegerekende rente (renteomslag)	(-)	- 3.396	- 3.514	- 3.361		
f. Renteresultaat op het taakveld treasury		219	248	703		

Het renteresultaat 2021 is ten opzichte van 2020 gestegen. Dit wordt vooral veroorzaakt door de herfinanciering van een aantal langlopende leningen waardoor een lager bedrag aan rentelasten wordt verantwoord (zie a.) Hierbij wordt nog opgemerkt dat conform het BBV (notitie rentebeleid) aan de grondexploitaties niet de renteomslag, maar een marktconforme rente wordt toegerekend.

Kredietrisicobeheer

Bij de Stichting Stimuleringsfonds Volkshuisvesting wordt ter uitvoering van de Regeling Starterslening een rekening-courant aangehouden. Het verwachte saldoverloop is als volgt:

bedragen x € 1.000

Startersleningen	Rekening 2019	Begroting 2020	Begroting 2021	Begroting 2022	Begroting 2023	Begroting 2024
Stand per 1 januari	901	1.068	1.218	1.352	1.469	1.570
Aflossing leningen	- 175	- 175	- 191	- 208	- 224	- 241
Verstrekke leningen	225	325	325	325	325	325
Stand per 31 december	951	1.218	1.352	1.469	1.570	1.654

Valutarisicobeheer

Valutarisico's zijn uitgesloten omdat wij alleen leningen verstrekken, aangaan of garanderen in Euro's.

Kasbeheer

Saldo- en liquiditeitenbeheer

Het liquiditeitsgebruik wordt geoptimaliseerd door de geldstromen op gemeenteniveau op elkaar af te stemmen. Bovendien maken wij gebruik van het product "pakket geïntegreerde dienstverlening" van de BNG. Het betalingsverkeer wordt zoveel mogelijk elektronisch uitgevoerd door de Bank Nederlandse Gemeenten (BNG). Treasury activiteiten worden gebaseerd op een liquiditeitsprognose.

Gemeentefinanciering

Financiering met externe financieringsmiddelen wordt zoveel mogelijk beperkt door primair de beschikbare interne financieringsmiddelen (reserves en voorzieningen) te gebruiken teneinde het renteresultaat te optimaliseren. Immers eigen financieringsmiddelen uitzetten, brengt minder rentebaten op dan het aantrekken van een geldlening kost. Financieringen worden enkel aangetrokken ten behoeve van de uitoefening van de publieke taak. Ter voorkoming van een overschrijding van de kasgeldlimiet trekken we indien noodzakelijk langlopend geld aan. Verder gaan we ervan uit dat het rentepercentage van de kortlopende geldleningen lager zal zijn dan die van de langlopende geldleningen. Om die reden zal de noodzakelijke financiering zo veel mogelijk plaatsvinden door het aantrekken van kortlopende geldleningen (uiteeraard binnen de toegestane kasgeldlimiet).

Relatiebeheer

De gemeente Bodegraven-Reeuwijk heeft bij de volgende bankinstellingen een rekening-courantverhouding: Bank Nederlandse Gemeenten, ING-Postbank, ABN-AMRO bank en de Rabobank.

Paragraaf 5 – Bedrijfsvoering

Strategische doelstellingen

De gemeente Bodegraven-Reeuwijk realiseert en levert een scala van producten en diensten. Daarvoor is een goede bedrijfsvoering van groot belang. In deze paragraaf duiden we de belangrijkste ontwikkelingen.

Dynamiek in de samenleving

De netwerksamenleving vraagt om een veranderende overheid die naast inwoners staat: niet erboven. Dat betekent een overheid die zich dienstbaar opstelt en meebeweegt met de dynamiek van de samenleving. Onze gemeente doet dit met daadkracht, lef en met oog voor de uitvoering van beleid. Kernwaarden daarbij zijn integriteit, betrouwbaarheid en de kunst van het loslaten. Wij zien dit als belangrijke voorwaarden voor een modern gemeentebestuur.

Van buiten naar binnen werken

De veranderende samenleving heeft grote betekenis voor de wijze van organiseren, samenwerken en leiderschap. Daar waar voorheen hiërarchische structuren, systemen en instrumentarium leidend waren, worden flexibiliteit, netwerken en snel kunnen reageren steeds belangrijker om verbinding te kunnen maken en houden met de samenleving.

De ontschotting van de organisatie en het van buiten naar binnen werken heeft in diverse werkprocessen vorm en inhoud gekregen. Wij blijven de organisatie doorontwikkelen en sturen er op dat de ingezette veranderingen organisatiebreed het bewustzijn brengen dat samenwerking en daarbij aansluiten bij de samenleving voorwaardelijk is. Het streven is dan ook naar een organisatie die lenig mee kan buigen met deze continu veranderende samenleving.

Ontwikkeling

Het team Organisatie en Ontwikkeling (O&O) werkt voortdurend aan het proces van samen organiseren in de gemeente Bodegraven-Reeuwijk. De inzetbaarheid van medewerkers in wisselende rollen, die uitvoering geven aan de bestuurlijke opgaven en werkzaamheden, is daarbij een belangrijk speerpunt. Om dit te realiseren is de aandacht van O&O ook voor 2021 gericht op:

1. Medewerkers- en teamgesprekken

De focus ligt op het voeren van medewerkersgesprekken over bewustwording van wat zij willen en kunnen, waar hun kracht ligt en hoe deze het beste in verschillende rollen ingezet kan worden. Persoonlijk leiderschap is daarin de rode draad. De aandacht is tevens gericht op de doorontwikkeling van samenwerking en inzetbaarheid binnen de teams. Opleidings- en ontwikkelingstrajecten worden hierop afgestemd. De doelstelling is om een ontwikkelgesprek te voeren met medewerkers die dat wensen. Het is afhankelijk van de behoefte of dit in 2021 volledig gerealiseerd kan worden.

2. Beheersing verzuim

Langdurig en niet-werkgerelateerd verzuim heeft specifieke aandacht. Ook in 2021 is hiervoor gerichte en persoonlijke aandacht. Met zieke medewerkers is, afhankelijk van de aard van het verzuim, wekelijks of om de week contact met een O&O-adviseur. Deze gesprekken zijn gericht op het herstel en het vergroten van de belastbaarheid van de medewerker. Ook kijken we naar andere interventies, zoals de inzet van bedrijfsmaatschappelijk werk, een coach of een loopbaantraject.

Concernsturing

Waar voorheen in de organisatie de rol van concernsturing ontbrak, heeft deze rol inmiddels een duidelijke positie gekregen. Dit maakt het mogelijk om vanuit overzicht en inzicht de majeure ontwikkelingen en de financiële positie in samenhang met elkaar te kunnen beoordelen en de gezamenlijke koers te kunnen uitzetten. Om de ontwikkeling van de financiële positie te monitoren, is het van essentieel belang dat de kwaliteit van de sturingsinformatie van een hoog niveau is en blijft. Sturen op hoofdlijnen is hierbij essentieel waarbij ook de aandacht uitgaat naar de meest risicovolle projecten. Via de verschillende rapportages (zoals Sociaal Domein en fysieke leefomgeving) vindt tussentijdse monitoring van projecten plaats. De sturing op de ontwikkeling van de grondexploitaties, de financiële risico's en de vertaling naar de financiële positie van de gemeente heeft nog steeds alle prioriteit.

Ontwikkeling IT

De vervanging van de ICT-infrastructuur is in 2019 in gang gezet en wordt in 2021 volledig afgerond. Hiervoor wordt het al ingeplande investeringsbudget in de meerjareninvesteringsraming ingezet. Daarnaast wordt in 2021 het applicatielandschap verder naar de cloud gebracht met onder meer de overgang van het zaakstelsel naar een cloudvariant. Het tempo van deze migratie is afgestemd op de beschikbare budgetruimte in de exploitatie. In 2021 volgt een verdere financiële uitwerking van de overgang van de laatste applicaties naar de cloud. Daarbij is een duidelijke verschuiving te zien van een CAPEX- naar een OPEX-benadering voor software-implementaties. (Betalen voor gebruik i.p.v. betalen voor bezit.)

Vanwege de overgang naar de cloud en de toenemende noodzaak onze gegevens tegen toenemende cyberrisico's te beschermen is er bijzondere aandacht voor informatiebeveiliging. In 2021 werken alle medewerkers die deze voorziening nodig hebben met een laptop ter vervanging van de Thin Client. Hiermee kunnen zij volledig plaats- en tijdonafhankelijk werken. Deze laptop is op het gebied van informatiebeveiliging volledig beveiligd, tevens wordt actief bewaakt of de beveiliging op orde is en blijft. Op smartphones en tablets wordt een specifiek beveiligd gedeelte geïmplementeerd, waardoor de data van de gemeente volledig onder controle komt. Deze maatregelen gaan verder dan wat in 2020 technisch is geïmplementeerd. Het maakt voor de bescherming van de data van de gemeente niet uit of het mobiele apparaat door de gemeente is uitgeleverd of dat deze van een medewerker/raadslid zelf is. Ook op eigen apparatuur komt de data van de gemeente volledig onder het afgesproken beveiligingsbeleid te vallen. Daarmee wordt deze afgescheiden van privé-informatie op mobiele apparatuur. De kosten voor licenties die het mogelijk maken de gemeentelijke informatie te beschermen en inzicht te houden in eventuele risico's vormen een steeds groter gedeelte van de basiskosten voor ICT-voorzieningen.

Verder wordt er in 2021 een concrete start gemaakt met het thema datagedreven werken. Een nieuwe kwartiermaker zal een uitvoeringsplan opstellen waarmee voor de verschillende domeinen stuurinformatie inzichtelijk kan worden gemaakt. We besteden specifieke aandacht aan de privacyaspecten van de gebruikte persoonsgegevens, zodat de gemeente blijft voldoen aan de zogenaamde doelbinding van data.

2021 staat ook in het teken van de thema's voortvloeiend uit de praktische uitwerking van de wet Digitale Overheid. In dat kader vormen digitale toegankelijkheid en inclusie een structureel thema. Daarnaast werken we eraan om volledig te voldoen aan de betrouwbaarheidseisen die vanuit de wet worden gesteld wat betreft het beschikbaar stellen van data. Dit betekent onder meer dat bestaande software blijvend up-to-date moet worden gehouden. Hiervoor is een aanzienlijk deel van de begroting voor (bedrijfs)software gereserveerd.

Paragraaf 6 – Verbonden partijen

Wat is het doel van deze paragraaf?

In deze paragraaf wordt de gemeentelijke visie uiteengezet op verbonden partijen en op de bestuurlijk te realiseren doelen per verbonden partij.

Er is sprake van een verbonden partij als onze gemeente een bestuurlijk én financieel belang heeft in een derde rechtspersoon. Bij bestuurlijk belang gaat het om het hebben van zeggenschap van onze gemeente in de derde partij, omdat onze gemeente:

- zitting heeft in het dagelijks- of algemeen bestuur
- aandelen bezit en daarom stemrecht heeft

Van een financieel belang is sprake indien wij de middelen, die aan een partij ter beschikking zijn gesteld, niet terugkrijgen bij faillissement van de partij of indien financiële problemen bij de derde partij (deels) verhaald worden op onze gemeente.

Relaties waarbij alleen sprake is van een financieel of bestuurlijk belang, vallen niet onder het begrip verbonden partij.

De gemeente Bodegraven-Reeuwijk neemt in de regel deel aan gemeenschappelijke regelingen, stichtingen, N.V.'s en verenigingen als het belang van de gemeente hiermee is gediend.

Gemeenschappelijke regelingen: zijn door de diverse vertegenwoordigde gemeenten in het leven geroepen en als zodanig een orgaan waarover de deelnemende gemeenten zeggenschap hebben en waarvoor ze verantwoordelijk zijn. Voor de door de gemeenschappelijke regelingen uit te voeren taken is als het ware sprake van een verlengstuk van de gemeenten. Hier is nadrukkelijk sprake van een gemeentelijk belang.

Stichtingen, N.V.'s en verenigingen: deelname is van belang omdat hier sprake is van samenwerkingsverbanden, verenigingen en N.V.'s (deelname in kapitaal vanuit een overheidstaak geredeneerd) die een gemeentelijk belang behartigen in verschillende verschijningsvormen.

Welke doelstellingen willen we bereiken?

Visie op verbonden partijen

De gemeente werkt ondermeer samen op de gebieden van sociale zekerheid, gemeentelijke belastingen, bouw- en woningtoezicht, milieu, gezondheidszorg, afvalinzameling, veiligheid, verstevigen van onderlinge samenwerking, inkoop en archief. Dit is inmiddels een groot aantal taken.

Daarnaast nemen wij deel in een aantal stichtingen op het grondgebied van de gemeente waarin wij het gemeentelijk / publiek belang bewaken. Door deelname in verbonden partijen verwachten wij een beter kwalitatief en kwantitatief resultaat tegen zo laag mogelijke kosten.

Beleidsvoornemens inzake verbonden partijen

Het accent van het gemeentelijk beleid inzake de verbonden partijen ligt op sturing op kwaliteitsniveau van de dienstverlening en op financiën. Doel is om meer pro-actief en vanuit een visie met onze verbonden partijen om te gaan.

Dat vraagt om een betere interne organisatie rondom de verbonden partijen dat ervoor zorgt dat wij ons tijdig kunnen beraden op onze positie ten opzichte van de verbonden partijen en tot tijdige en gewogen adviezen over beleidsvoornemens en de diverse financiële stukken kunnen komen. De afgelopen twee jaren is op dit terrein grote vooruitgang geboekt.

In de begroting is per programma opgenomen welke verbonden partij onder dat programma moet worden gerekend en in welke mate deze partij bijdraagt aan de realisatie van de gemeentelijke beleidsvoornemens. In onderstaande tabel worden alle 21 verbonden partijen inzichtelijk gemaakt en wordt het belang in zeggenschap en financiën in beeld gebracht. Daarbij is onderscheid gemaakt naar de verschillende soorten van verbonden partijen:

- Gemeenschappelijke regelingen (9)
- Stichtingen en verenigingen (6)
- Vennootschappen en coöperaties (6)
- Overig (-)

Overzicht van verbonden partijen waaraan onze gemeente deelneemt

bedragen x € 1.000

Verbonden partijen - gemeenschappelijke regelingen		Plaats	Vertegenwoordiging	Eigen vermogen		Vreemd vermogen		Bijdrage 2021	Begroot resultaat
				01-01	31-12	01-01	31-12		
Ferm Werk, (inclusief Stichting de Wissel)	In het leven geroepen om in één uitvoeringsorganisatie Ferm Werk de krachten te bundelen en een integrale gemeenschappelijke aanpak te bieden op het terrein van participatie, werk en inkomen binnen het sociale domein.	Woerden	DB: I. Nieuwenhuizen Vervanger: O. Wagner AB:E.M. Oliwkiewicz Vervanger: O. Wagner RvT de Wissel: I. Nieuwenhuizen Vervanger: O. Wagner	0,08	0,08	6,5	6,5	7.896	-
G.R. Midden-Holland	De G.R. Midden-Holland heeft tot doel de bevordering van samenwerking tussen de deelnemende gemeenten.	Gouda	AB: C. v/d Kamp I. Nieuwenhuizen (vervanger)					69	-
Omgevingsdienst Midden-Holland (ODMH)	De Omgevingsdienst Midden-Holland is ingesteld ter ondersteuning van GS en de bestuursorganen van de regiogemeenten bij de uitvoering van hun taken op het gebied van het omgevingsrecht in het algemeen en de Wabo in het bijzonder.	Gouda	AB / DB: C. v/d Kamp AB: J.L. v/d Heuvel	2,1	2,9	4,4	5,9	2.969	-
Gemeenschappelijke regeling Veiligheidsregio Hollands Midden	De Veiligheidsregio is de overkoepelende 'organisatie' waarbinnen de regionale brandweer, de geneeskundige kolom en de gemeentelijke crisisbeheersing is georganiseerd. De Veiligheidsregio is o.a. belast met advisering van het bevoegd gezag over de brandweezorg, risico's van branden, rampen en crises, het instellen en in stand houden van een brandweer, het instellen en in stand houden van een GHOR.	Leiden	AB: C. v/d Kamp I. Nieuwenhuizen (vervanger)	10,1	10,4	22,8	22,4	2.200	-

bedragen x € 1.000

Verbonden partijen - gemeenschappelijke regelingen		Plaats	Vertegenwoordiging	Eigen vermogen		Vreemd vermogen		Bijdrage 2021	Begroot resultaat
				01-01	31-12	01-01	31-12		
Gemeenschappelijke regeling Groenalliantie Midden-Holland en omstreken	De regeling wordt getroffen ter behartiging van de bovengemeentelijke belangen inzake het beheer en de ontwikkeling van groengebieden binnen het werkgebied van de groenalliantie, daaronder begrepen het behoud en de versterking van de groen- en recreatieve verbindingen, de landschappelijke kwaliteiten van en de biodiversiteit binnen de groengebieden, alsmede de bevordering van de leefbaarheid en de toeristische aantrekkingskracht daarvan.	Den Haag	AB: K. Oskam O. Wagner	0,85	0,85	-	-	250	
Regionale Dienst Openbare Gezondheidszorg Hollands Midden (RDOG HM)	De RDOG geeft uitvoering aan de aan de gemeente opgedragen taken als gevolg van de Wet collectieve preventie volksgezondheid en aan de aan de gemeente opgedragen taken als gevolg van de Wet Kinderopvang. Ook draagt de RDOG zorg voor het ambulancevervoer en voor geneeskundige hulpverlening bij ongevallen en rampen en de	Leiden	AB: K. Oskam O. Wagner (vervanger)	2.217	5.787	26.465	24.793	1.888	
G.R. Belasting samenwerking Gouwe Rijnland (BSGR)	De BSGR verzorgt namens de gemeente de uitvoering van de Wet WOZ en de heffing en inning van gemeentelijke belastingen.	Leiden	AB: D.J. Knol J.L. v/d Heuvel (vervanger)	1,3	3,0	7,5	5,5	530	
Gemeenschappelijke regeling Regionaal Historisch Centrum	De gemeente is verantwoordelijk voor het overbrengen van de archiefbescheiden welke niet voor vernietiging in aanmerking komen.	Utrecht	AB: D.J. Knol					145	

bedragen x € 1.000

Verbonden partijen - gemeenschappelijke regelingen		Plaats	Vertegenwoordiging	Eigen vermogen		Vreemd vermogen		Bijdrage 2021	Begroot resultaat
				01-01	31-12	01-01	31-12		
Gemeenschappelijke regeling Oude Rijnzone	De Oude Rijnzone is een regionale samenwerking tussen provincie Zuid-Holland en de gemeenten Leiderdorp, Rijnwoude, Alphen aan den Rijn, Bodegraven-Reeuwijk en Zoeterwoude. Het belangrijkste doel van de regionale samenwerking is de realisering van majeure doelstellingen op het gebied van herstructurering bedrijven-terreinen en groenrealisatie in de regio Oude Rijnzone. Het programma van de Oude Rijnzone is gericht op transformatie en een samenhangende en duurzame ontwikkeling van dit gebied, gericht op een verbetering van de kwaliteit.	Alphen a/d Rijn	AB: J.L. v/d Heuvel	-	-	-	-	8	

bedragen x € 1.000

Verbonden partijen - stichtingen en verenigingen		Plaats	Vertegenwoordiging	Eigen vermogen		Vreemd vermogen		Bijdrage 2021	Begroot resultaat
				01-01	31-12	01-01	31-12		
Stichting Klasse (openbaar onderwijs)	De deelnemende gemeenten Bodegraven-Reeuwijk, Gouda, en Waddinxveen hebben in 2005 een fusie voor het openbaar onderwijs gerealiseerd. Met de verzelfstandiging is het openbaar onderwijs in een gelijkwaardige positie gekomen met het bijzonder onderwijs. De gemeente heeft nog een beperkt aantal wettelijke verantwoordelijkheden.	Gouda	Lid T.O. J.L. v/d Heuvel						

bedragen x € 1.000

Verbonden partijen - stichtingen en verenigingen		Plaats	Vertegenwoordiging	Eigen vermogen		Vreemd vermogen		Bijdrage 2021	Begroot resultaat
				01-01	31-12	01-01	31-12		
Stichting Greenport	Het versterken van de boomteeltsector in de regio Boskoop, het bevorderen van deze sector en de regio en het verantwoord inpassen van de boomteeltsector in de regio.	Boskoop	AB: D.J. Knol					3	
Stichting VEEN	Op grond van het met drie verenigingen van watereigenaren in de Reeuwijkse plassen gesloten convenant worden met ingang van het jaar 2000 vaarontheffingen door de stichting VEEN uitgegeven.	Reeuwijk	Lid Bestuur: O. Wagner E.S. de Vries					-	
Stichting klimaat-coöperatie	De stichting geeft invulling aan de activiteiten die moeten leiden tot een duurzame en klimaatneutrale gemeente in 2035.	Bodegraven	Lid Bestuur: D.J. Knol en K. Oskam					7	
Stichting BLR	De Stichting is opgericht om eilanden en perceeltjes land (de landschapselementen) van de gemeente in eigendom over te nemen en in stand te houden. Doelstelling is om de landschapselementen in het Reeuwijkse plassegebied te onderhouden en beheren met respect voor de natuurwaarden.	Reeuwijk	O. Wagner						

bedragen x € 1.000

Verbonden partijen - stichtingen en verenigingen		Plaats	Vertegenwoordiging	Eigen vermogen		Vreemd vermogen		Bijdrage 2021	Begroot resultaat
				01-01	31-12	01-01	31-12		
N.V. Cyclus	De aandelen van Cyclus NV zijn in handen van de 16 deelnemende gemeenten. In juridische zin is Cyclus aan te merken als overheids-NV. Er is een 10-jarige dienstverleningsovereenkomst gesloten met Cyclus NV voor het inzamelen van	Gouda	Aandeelhouder: K. Oskam In gebruikersgroep: K. Oskam	13.103	13.925	9.026	9.282	3.816	
N.V. Bank Nederlandse Gemeenten (BNG)	De BNG is de bank van en voor overheden en instellingen voor het maatschappelijk belang.	Den Haag	Aandeelhouder: D.J. Knol						185 dividend
Oasen N.V.	Waterbedrijf	Gouda	Aandeelhouder: K. Oskam						
Ontwikkelingsmaatschappij Rijnhoek C.V. (OMR)	OMR heeft tot doel is het realiseren van het bedrijvenpark Rijnhoek door middel van het ontwikkelen, exploiteren en verkopen van gronden.	Bodegraven	Lid Bestuur: I. Nieuwenhuizen						
GEM Rijnhoek BV.	Het doel van de vennootschap is het ontwikkelen van het ontwikkelingsgebied Rijnhoek tot het "Bedrijvenpark Rijnhoek". De GEM Rijnhoek BV is door de voormalige gemeente Bodegraven en de Ontwikkelings Combinatie Rijnhoek BV (OCR) opgericht als beherende vennoot van de Ontwikkelingsmaatschappij Rijnhoek CV (OMR). De GEM Rijnhoek BV voert de directie over en	Bodegraven	Lid Bestuur: I. Nieuwenhuizen						
Ontwikkelingsmaatschappij Bodegraven, VoF (OMB)	OMB heeft tot doel het ontwikkelen, exploiteren en verkopen van grond gelegen in de gemeente Bodegraven-Reeuwijk, locatie Grote Wetering I	Bodegraven	Aandeelhouder: I. Nieuwenhuizen						

Paragraaf 7 – Grondbeleid

Wat is het doel van deze paragraaf?

Deze paragraaf verwoordt de gemeentelijke visie op het grondbeleid in relatie tot de wijze waarop wordt getracht de ruimtelijke doelstellingen te realiseren. Die doelstellingen liggen op het terrein van de volkshuisvesting, ruimtelijke ordening, economische ontwikkeling, openbare ruimte, infrastructuur, natuur en recreatie. De gemeente geeft in deze paragraaf een overzicht van bestaande beleids- en financiële kaders, en de ontwikkeling van de Algemene Reserve Bouwgrondexploitatie en enkele bestemmingsreserves.

Visie op het grondbeleid

Met het grondbeleid wordt beoogd:

- een maatschappelijk gewenst ruimtegebruik te bevorderen;
- behalen van volkshuisvestelijke en economische doelstellingen;
- de effectiviteit van het ruimtegebruik te verhogen;
- een evenwichtige verdeling van kosten en opbrengsten over gebruikers, grondeigenaren, ontwikkelaars en overheid te bevorderen.

De gemeente streeft naar een optimum tussen deze facetten. De gemeente streeft tevens naar minimaal sluitende grondexploitaties.

Beleidskaders

Nota Grondbeleid

Het grondbeleid van de gemeente Bodegraven-Reeuwijk is in 2012 door de raad vastgesteld in de Kadernota Grondbeleid. De gemeente voert grotendeels faciliterende grondpolitiek, maar waar nodig actief grondbeleid. Bij elk vastgoedproject is sprake van samenwerking tussen gemeente en particulier(en) of marktpartij(en). Uitgangspunt is dat met de wederpartij een anterieure overeenkomst wordt gesloten, zodat gronduitgifte / kostenverhaal is geregeld. De gemeente hanteert marktconforme grondprijzen en bepaalt per plan de meest geschikte grondprijsmethode. Gezien komend najaar de nieuwe woonvisie kan worden vastgesteld, en tevens gewerkt wordt aan de toekomstvisie en dorpsvisies, streven we naar actualisatie van de nota Grondbeleid in 2021.

Woningbouwprogrammering/ woonvisie

In 2015 is de eerste woonvisie Bodegraven-Reeuwijk 2015-2020 vastgesteld. Deze visie wordt momenteel in een participatief proces geactualiseerd, en najaar 2020 vastgesteld. Aanleidingen voor de actualisatie zijn onder meer:

1. De noodzaak van een actuele woonvisie in het kader van de samenwerking met de corporaties en huurdersorganisaties;
2. De toenemende druk op de woningmarkt en dito vraag naar verschillende toekomstbestendige woontypen en betaalbare woningen;
3. De afronding van de regionale woonvisie in 2019;
4. De totstandkoming van dorpsvisies in de dorpen en de gemeentebrede toekomstvisie

Nota Kostenverhaal

De Nota Kostenverhaal is in 2016 geactualiseerd vastgesteld. Uit deze nota is af te leiden voor welke bovenwijkse voorzieningen en ruimtelijke ontwikkelingen de gemeente een bijdrage vraagt en welk tarief in een kern geldt. Het beleid geldt voor zowel particuliere als gemeentelijke bouwprojecten. Voor particuliere projecten vindt het kostenverhaal bij voorkeur plaats via anterieure overeenkomsten. Het exploitatieplan geldt als stok achter de deur. Voor gemeentelijke projecten vindt kostenverhaal via de grondexploitatie plaats. Een herijking van de investeringen en type/aantal projecten worden weer onder de loep genomen om tot nieuwe tarieven te komen. De actualisatie van de nota loopt en deze wordt najaar 2020 aan de gemeenteraad aangeboden.

Nota Fonds Volkshuisvesting

De Nota Fonds Volkshuisvesting is eind 2018 geactualiseerd vastgesteld. Deze nota heeft twee doelen. Eerst doel is het bevorderen van de bouw van sociale woningen en het tweede doel is het stimuleren van de doorstroming op de woningmarkt. In principe moeten alle nieuwe woningbouwplannen 20% sociaal bevatten, maar daar kan omwille van moverende redenen, van worden afgeweken. Hiervoor is dan wel een financiële bijdrage verschuldigd.

Wet- en regelgeving

Wet Markt & Overheid (vennootschapsbelasting)

De gemeente moet vennootschapsbelasting betalen over de winst die met ondernemingsactiviteiten is verdiend. Een van die ondernemingsactiviteiten is het voeren van een grondexploitatie. De gemeente Bodegraven-Reeuwijk heeft met het vaststellen van winstgevendende grondexploitaties dan ook het risico belasting te moeten betalen. Gelet op de voor 2020 gepland staande grondverkopen is het de verwachting dat dit tot een vpb-last zal leiden. Overigens wordt de vpb altijd na afloop van een kalenderjaar in een aangifte verwerkt. Zo wordt dus in 2019 aangifte gedaan over het belastingjaar 2018, in 2020 over het jaar 2019, enz..

BBV-regelgeving

In september 2019 is een nieuwe notitie BBV Grondexploitaties gepubliceerd. De commissie BBV geeft naar aanleiding van de eerdere notitie Grondexploitatie meer toelichting op de verscherpte regelgeving rondom grondexploitatie en faciliterende projecten. Daarnaast is meer verduidelijking gekomen op de wijze van tussentijdse winstnemen. De impact en eventuele wijzigingen die voortkomen uit deze notitie zal worden toegepast in de jaarrekening.

Financiële kaders

Bouwgronden in exploitatie

Lopende en actieve grondexploitaties

In het begrotingsjaar 2020 zijn 11 grondexploitaties actief. In 2019 is zowel de grondexploitatie Achter de Boerderij als de grondexploitatie Weideveld herzien. Het is aannemelijk dat in 2020/2021 de nieuwe grondexploitatie De Wijde Wiericke fase 3 aan de raad wordt voorgelegd.

Parameters grondexploitaties

In grondexploitaties wordt gerekend met zogenaamde rente- en inflatieparameters. Het risico bestaat dat de huidig vastgestelde inflatieparameters niet meer in de pas lopen met de huidige inflatieontwikkelingen. Zodra nieuwe parameters moeten worden vastgesteld, wordt de raad op de hoogte gebracht van de impact ervan. De renteparameter wordt continue gemonitord of de huidige renteparameter nog gehandhaafd kan worden. Een bandbreedte van 0,5% is toegestaan. Voor het begrotingsjaar 2021 hanteren we de volgende parameters:

Parameters grondexploitatie	2019 - 2021	mutatie	2022 e.v.	mutatie	Bron
Grondopbrengsten					
Woningbouw - vrije sector	2,0%	0,0%	2,0%	0,0%	NVM / calcasa / Metafoor
Woningbouw – sociaal	1,5%	0,0%	2,0%	0,0%	CBS - CPI (2015=100)
Overige functies commercieel	2,0%	0,0%	2,0%	0,0%	Stec groep / Metafoor
Overige functies niet commercieel	1,5%	0,0%	2,0%	0,0%	CBS - CPI (2015=100)
Kosten					
Civiele kosten	3,0%	0,0%	2,0%	0,0%	GWW / Metafoor
Plankosten	2,0%	0,5%	2,0%	0,0%	CBS - CPI (2015=100)
Overige kosten	2,0%	0,0%	2,0%	0,0%	CBS - CPI (2015=100)
Rente	2,3%	-0,1%	2,3%	-0,1%	Programmabegroting
Disconteringsvoet	2,0%	0,0%	2,0%	0,0%	BBV

De gemeente moet op basis van nieuwe BBV-regelgeving de werkelijk betaalde financieringsrente voor de investeringen in de grondexploitatie-projecten toerekenen. De werkelijk betaalde rente bij de gemeente op dit moment heeft een gemiddeld gewogen percentage van 2,3%. Voor negatieve grondexploitatie moet (vanuit BBV-regelgeving) de gemeente een disconteringsvoet hanteren ter hoogte van het maximale meerjarige streefpercentage van de Europese Centrale Bank voor de inflatie binnen de eurozone. Om de vergelijkbaarheid te behouden van zowel winstgevende of verliesgevende grondexploitaties is de disconteringsvoet voor alle grondexploitaties op 2% gezet.

Relatie tussen leningenportefeuille en grondexploitaties

Het in deze begroting gepresenteerde verloop van de leningportefeuille is mede gebaseerd op de verwachte opbrengsten en kosten in de grondexploitaties. Dit betekent dat het voor het verloop van de leningportefeuille cruciaal is dat de opbrengsten en winsten zo optimaal mogelijk worden bepaald en zo snel mogelijk worden geïnd.

Dat kan tevens betekenen dat wanneer kansen zich voordoen om woningen of bedrijventerreinen eerder te realiseren dan gepland dit een impact zal hebben op de leningenportefeuille. In de afweging bij de besluitvorming wordt die impact meegenomen. De lasten gaan immers voor de baten uit. In een dergelijk geval zal de gemeente investeringen in een project immers eerder moeten voorfinancieren dan gepland. Daar staat tegenover dat in zo'n geval ook de opbrengsten eerder worden gerealiseerd dan gepland. Op de langere termijn zal het daarom een beperkte impact hebben op de omvang van de leningenportefeuille. De betreffende investeringen en opbrengsten zijn namelijk al over een langere termijn doorgerekend in de grondexploitaties. Het voordeel voor de gemeente zit hier in het voordeel van structureel lagere rentelasten, doordat investeringen eerder worden terugverdiend.

Winstnemingen en verliesvoorzieningen

Elk jaar, ten tijde van het opstellen van de jaarrekening, zal moeten worden onderzocht of tussentijdse winstneming gedaan moet worden. Deze winsten zullen in principe toegevoegd worden aan de Algemene Reserve Grondexploitatie. Zodra een verliesgevende grondexploitatie wordt vastgesteld, zal ter hoogte van het negatieve netto contante waarde resultaat een verliesvoorziening worden getroffen. Deze wordt gedekt uit de Algemene Reserve Bouwgrondexploitatie.

Bestemmingsreserves (Nota Kostenverhaal en Fonds Volkshuisvesting)

De gemeente ontvangt vanuit enkele gemeentelijke grondexploitaties en een aantal particuliere bouwplannen bijdrages op basis van de beleidskaders in de nota Kostenverhaal en nota Fonds Volkshuisvesting. In het najaar van 2020 wordt een geactualiseerde nota aan de gemeenteraad aangeboden die vanaf 2021 zal worden toegepast.

Weerstandsvermogen en risicoprofiel

Het geactualiseerde resultaat van de grondexploitaties in het MPG 2020 is een momentopname (namelijk per peildatum 1-1-2020). Het resultaat is het gevolg van de gekozen uitgangspunten die op dat moment het meest realistisch worden geacht. Een project kan echter onderhevig zijn aan wijzigingen als gevolg van veranderende omstandigheden. In grondexploitaties zijn dan ook ramingsonzekerheden aan de orde en kan er sprake zijn van onvoorziene risico's en kansen. Met name projecten die zich nog in het begin van het ontwikkelproces bevinden, kennen de meeste risico's en kansen. Dat wil zeggen dat grondexploitatie-resultaten geen feitelijke uitkomsten zijn, maar gelezen moeten worden als een gemiddelde van een bandbreedte. Die bandbreedte is kleiner naarmate een project zich naar de opleveringsfase beweegt. Via de monitor grondexploitaties (vervat in monitor fysiek domein) wordt zowel het college als de raad meegenomen in de ontwikkelingen van de grondexploitatie in het lopende en komende begrotingsjaar. Op basis daarvan kunnen de kansen en risico's en beheersmaatregelen worden besproken en op worden gestuurd.

Ook bij nieuwe en herziene grondexploitaties worden weer risicoanalyses uitgevoerd. Het risicoprofiel zal immers weer wijzigen. Het risicoprofiel van een project is een indicatie voor de gewenste weerstandscapaciteit van de Algemene Reserve Bouwgrondexploitatie. Het biedt een indicatie voor het gewenste minimale niveau van de stand van de reserve.

Deel D: Financiële begroting

Overzicht van baten en lasten

bedragen x € 1.000

Overzicht baten en lasten	Rekening 2019	Begroting 2020	Begroting 2021	Begroting 2022	Begroting 2023	Begroting 2024
Saldo van baten en lasten						
Lasten						
1. Leven, leren en werken	- 36.793	- 35.279	- 38.892	- 39.903	- 41.062	- 42.080
2. Wonen en leefomgeving	- 32.461	- 37.998	- 33.317	- 30.206	- 25.607	- 24.891
3. Samenwerken-ondernemen-dorpspromotie	- 5.848	- 5.873	- 5.969	- 5.791	- 5.857	- 5.853
4. Bestuur en dienstverlening	- 3.225	- 3.093	- 3.185	- 3.182	- 3.237	- 3.185
Dekkingsmiddelen, overhead en onvoorzien	- 10.445	- 11.573	- 8.603	- 9.124	- 9.381	- 9.625
Totaal Lasten	- 88.772	- 93.815	- 89.966	- 88.205	- 85.142	- 85.635
Baten						
1. Leven, leren en werken	6.636	6.251	6.330	6.296	6.296	6.296
2. Wonen en leefomgeving	26.658	30.613	23.293	20.923	14.644	13.580
3. Samenwerken-ondernemen-dorpspromotie	1.018	1.135	1.198	1.287	1.382	1.382
4. Bestuur en dienstverlening	492	376	399	399	399	399
Dekkingsmiddelen, overhead en onvoorzien	54.988	56.876	58.794	59.060	60.053	61.186
Totaal Baten	89.792	95.251	90.015	87.964	82.773	82.842
Totaal Saldo van baten en lasten	1.020	1.436	49	- 241	- 2.370	- 2.793
Mutatie reserves						
Toevoegingen	- 4.501	- 2.835	- 1.270	- 1.818	- 1.568	- 1.042
Onttrekkingen	2.757	1.399	1.221	2.058	3.938	3.835
Totaal Mutatie reserves	- 1.744	- 1.436	- 49	241	2.370	2.793
Totaal	- 724	0	- 0	- 0	- 0	0

bedragen x € 1.000

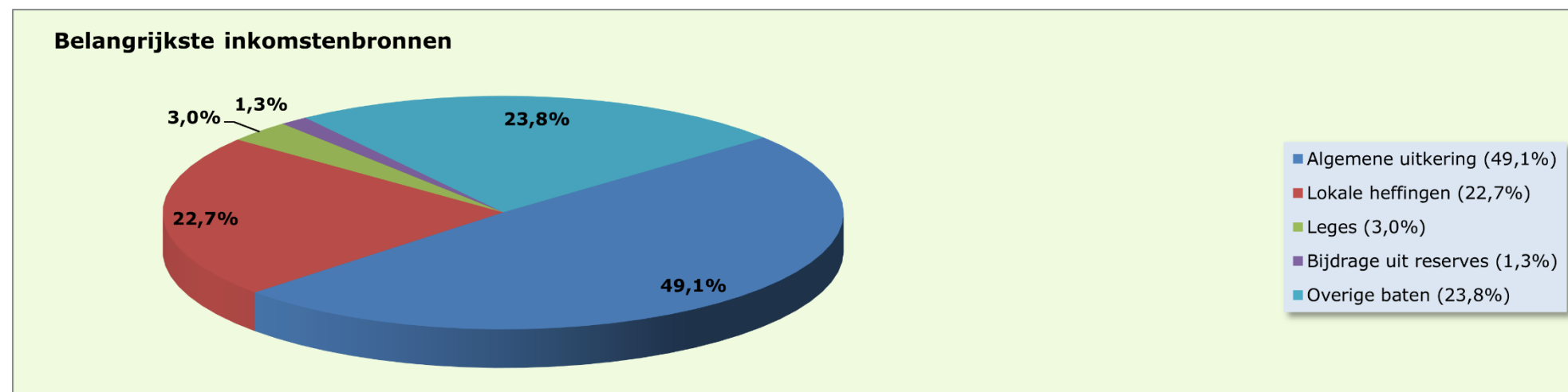
Incidentele baten en lasten	Begroting 2021	Begroting 2022	Begroting 2023	Begroting 2024
Incidentele lasten				
1. Leven, leren en werken	- 141	-	-	-
Vorbereidingskrediet Willibrord Millandschool	- 25	-	-	-
Vorbereidingskrediet Da Costa	- 25	-	-	-
Verbeterplan Jeugdbescherming West	- 91	-	-	-
2. Wonen en leefomgeving	- 10.432	- 6.581	- 1.577	- 567
Lasten van grondexploitatie	- 9.947	- 6.581	- 1.552	- 517
Tijdelijke overeenkomst Gouwe Wiericke West	- 106	-	-	-
Klimaatadaptatie - stimuleringsubsidie	- 35	-	-	-
Ruimte maken begraafplaats Tempel	-	-	-	- 50
Onderzoekskosten vernieuwing afvalbrengrstation	- 30	-	-	-
Groenvoorziening	- 36	-	-	-
Herziening onderhoudsplan leefomgeving	- 35	-	-	-
Warmte-Koude-Opslag Weideveld	- 25	-	- 25	-
Vorbereiding omgevingswet	- 218	-	-	-
3. Samenwerken-ondernemen-dorpspromotie	- 152	-	-	-
Deelname A-12 corridor als kernpartner	- 20	-	-	-
Opstellen dorpsvisies	- 102	-	-	-
Opstellen projectplan Waterrecreatie	- 30	-	-	-
4. Bestuur en dienstverlening	-	-	-	-
Algemene dekkingsmiddelen en onvoorzien	-	-	-	-
Totaal incidentele lasten	- 10.725	- 6.581	- 1.577	- 567
Incidentele baten				
1. Leven, leren en werken	-	-	-	-
2. Wonen en leefomgeving	9.998	6.581	1.552	517
Baten van grondexploitatie	9.947	6.581	1.552	517
Overeenkomst Gouwe Wiericke	51	-	-	-
3. Samenwerken-ondernemen-dorpspromotie	-	-	-	-
4. Bestuur en dienstverlening	-	-	-	-
Algemene dekkingsmiddelen en onvoorzien	-	-	-	-
Totaal incidentele baten	9.998	6.581	1.552	517
Mutatie reserves				
1. Leven, leren en werken	690	350	-	-
Onttrekking reserve sociaal domein	640	350	-	-
Onttrekking incidentele kosten uit de algemene reserve	50	-	-	-
2. Wonen en leefomgeving	190	- 1.298	- 22	28
Dotatie in verband met de voordelen bij afsluiten van grondexploitatie	- 291	- 1.298	- 548	- 22
Onttrekking reserve duurzaamheid	125	-	-	-
Onttrekking reserve bouwgrondexploitatie	-	-	526	-
Onttrekking algemene reserve	356	-	-	50
3. Samenwerken-ondernemen-dorpspromotie	50	-	-	-
Onttrekking algemene reserve	50	-	-	-
4. Bestuur en dienstverlening	-	-	-	-
Algemene dekkingsmiddelen en onvoorzien	- 230	2.222	3.952	4.137
Dotatie (resultaat begroting) aan algemene reserve	- 730	-	-	-
Onttrekking (resultaat begroting) aan algemene reserve	-	2.222	3.952	4.137
Loslaten financiële norm	500	-	-	-
Totaal mutatie reserves	700	1.274	3.931	4.165
Saldo van incidentele baten en lasten	- 27	1.274	3.905	4.115

Toelichting op de baten en lasten

Baten

Het totaal van de geraamde baten 2021 bedraagt € 91,2 miljoen. De verdeling van de inkomstenbronnen ziet er als volgt uit:

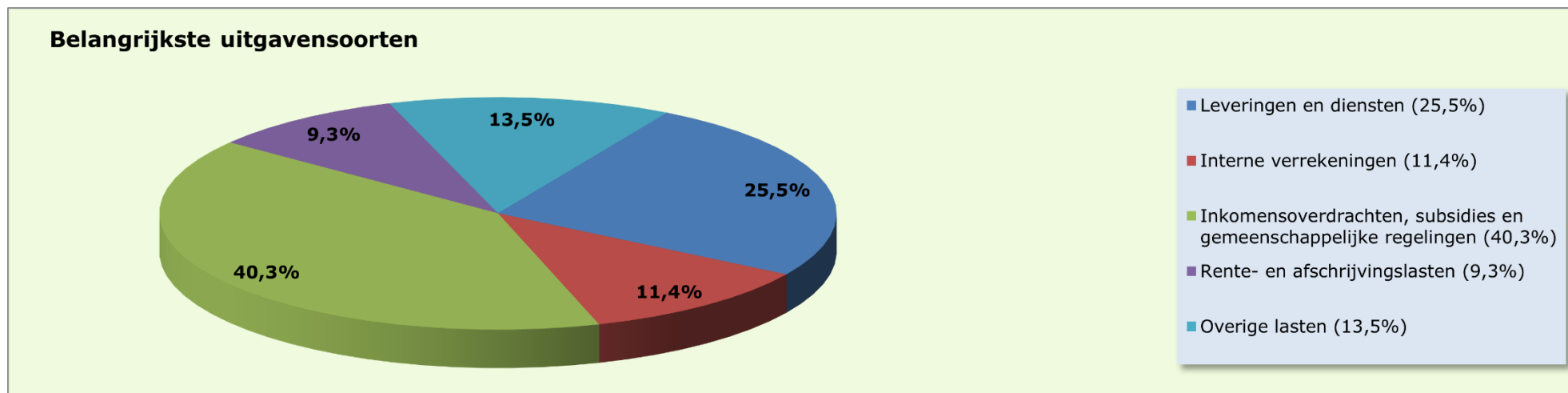
	bedragen x € 1.000	
Belangrijkste inkomstenbronnen - begroting 2021	Begroting 2021	Percentage
Algemene uitkering (49,1%)	44.798	49,1%
Lokale heffingen (22,7%)	20.746	22,7%
Leges (3,0%)	2.767	3,0%
Bijdrage uit reserves (1,3%)	1.221	1,3%
Overige baten (23,8%)	21.704	23,8%
Totaal baten	91.236	100,0%



Lasten

Inclusief de geraamde stortingen in de reserves worden de exploitatielasten voor 2021 geraamd op € 91,2 miljoen. De geraamde lasten kunnen globaal als volgt verdeeld worden:

bedragen x € 1.000		
Belangrijkste uitgavensoorten - begroting 2021	Begroting 2021	Percentage
Leveringen en diensten (25,5%)	23.236	25,5%
Interne verrekeningen (11,4%)	10.382	11,4%
Inkomensoverdrachten, subsidies en gemeenschappelijke regelingen (40,3%)	36.738	40,3%
Rente- en afschrijvingslasten (9,3%)	8.524	9,3%
Overige lasten (13,5%)	12.356	13,5%
Totaal	91.236	100,0%



Geprognosticeerde balans

Nieuw in de begroting is het opnemen van een geprognosticeerde balans. Deze geeft inzicht in de te verwachten balanstotalen in de komende jaren.

	bedragen x € 1.000					
Prognose meerjarenbalans	Realisatie Ultimo 2019	Begroting Ultimo 2020	Begroting Ultimo 2021	MJR Ultimo 2022	MJR Ultimo 2023	MJR Ultimo 2024
ACTIVA						
Vaste activa						
Immateriële vaste activa	108	14	12	10	8	8
Materiële vaste activa economisch nut	94.432	111.092	112.134	114.317	116.993	116.345
Materiële vaste activa maatschapp. nut	52.112	54.621	61.013	66.462	71.096	75.759
Financiële vaste activa	2.183	2.315	2.401	2.468	2.517	2.547
Totaal vaste activa	148.835	168.042	175.560	183.258	190.613	194.658
Vlottende activa						
Voorraden	11.826	3.375	- 2.043	1.198	615	107
Uitzettingen met een looptijd < 1 jaar	11.444	12.091	12.091	12.091	12.091	12.091
Liquide middelen	290	-	-	-	-	-
Overlopende activa	7.426	6.139	6.139	6.139	6.139	6.139
Totaal vlottende activa	30.987	21.605	16.187	19.428	18.845	18.337
Totaal ACTIVA	179.822	189.647	191.747	202.685	209.458	212.995
PASSIVA						
Vaste passiva						
Eigen vermogen	16.974	18.163	18.212	17.971	15.601	12.808
Eigen vermogen, verwachte winst verkoop gronden		- 708	- 221	308	1.256	3.456
Voorzieningen	6.114	5.361	5.505	5.282	5.353	4.963
Vaste schulden met een looptijd > 1 jaar	133.516	142.509	143.703	153.765	161.186	167.048
Totaal vaste passiva	156.604	165.324	167.199	177.326	183.397	188.275
Vlottende passiva						
Netto vlottende schulden loopt. < 1 jaar	15.270	15.874	16.034	16.664	16.896	17.515
Overlopende passiva	7.948	8.449	8.514	8.696	9.166	7.205
Totaal vlottende passiva	23.218	24.323	24.548	25.360	26.062	24.720
Totaal PASSIVA	179.822	189.647	191.747	202.685	209.458	212.995

Uiteenzetting van de financiële positie

In deze paragraaf worden de punten toegelicht die in het kader van de financiële positie van belang zijn. Achtereenvolgens komen de volgende onderwerpen aan bod:

1. Arbeidskosten gerelateerde verplichtingen
2. Investerings
3. Financiering
4. Reserves
5. Voorzieningen

Ad 1. Arbeidskosten gerelateerde verplichtingen

Op basis van artikel 20 van het BBV moet in de begroting worden ingegaan op de zogenoemde arbeidskosten gerelateerde verplichtingen. Hieronder wordt verstaan de aanspraken van het huidig en voormalig personeel op toekomstige uitkeringen als gevolg van hun (voormalige) arbeidsbetrekking met de gemeente. Gemeenten moeten met de jaarlijks terugkerende verplichtingen rekening houden in de ramingen van de begroting. Het gaat hierbij vooral om de verplichtingen in het kader van uit te betalen vakantiegeld, wachtgeld, pensioenen en de gemeentelijke kosten van de regeling Flexibel Pensioen en Uittreden (FPU). In de begroting van de salarislasten is rekening gehouden met het uit te betalen vakantiegeld. Verder is in de begroting rekening gehouden met de aanvullende FPU-bijdrage aan de voormalige medewerkers die gebruik hebben gemaakt van de FPU. Daarnaast is er ook met de wachtgeld en het pensioen dat wordt uitbetaald aan de voormalige wethouders rekening gehouden. Dit wordt deels direct ten laste van de exploitatie gebracht en deel ten laste van de voorziening pensioenen oud-wethouders.

Ad 2. Investerings

Voor een totaaloverzicht van de voorgenomen vervangings- en uitbreidingsinvesteringen wordt verwezen naar de investeringsplanning die in deel E als bijlage 1 is opgenomen. De investeringen die daar zijn opgenomen kunnen in hoofdlijn als volgt worden onderverdeeld:

	bedragen x € 1.000				
Netto investeringen (exclusief grondexploitaties)	Begroting 2020	Begroting 2021	Begroting 2022	Begroting 2023	Begroting 2024
Investerings in de openbare ruimte	10.264	10.524	9.187	8.902	9.058
Overige investeringen	12.952	2.752	4.782	5.231	1.921
Totaal		13.275	13.970	14.134	10.978

In de begroting en meerjarenramingen is rekening gehouden met de kapitaallasten van deze investeringen en met de kapitaallasten van investeringen die tot en met 2020 in uitvoering zijn genomen en/of afgerond zijn. De totale boekwaarde per 1 januari 2021 wordt geraamd op € 171 miljoen. Dit is inclusief de boekwaarde van de grondexploitaties van € 3 miljoen.

Ad 3. Financiering

Voor de financiering van de investeringen wordt gebruik gemaakt van overtollige liquide middelen vanuit de exploitatie, het aantrekken van kortlopende geldleningen en het aantrekken van langlopende geldleningen. Dit laatste is noodzakelijk op het moment dat de kasgeldlimiet wordt overschreden. Op dat moment mag namelijk geen gebruik meer worden gemaakt van kortlopende geldleningen. In de paragraaf Financiering is een berekening van de kasgeldlimiet opgenomen. Voor de jaren 2021 – 2024 is rekening gehouden met de volgende financieringsbehoefte:

	bedragen x € 1.000			
Financieringsbehoefte	Begroting 2021	Begroting 2022	Begroting 2023	Begroting 2024
Stand liquide middelen 1 januari	-	5	31	85
Mutatie vaste activa en kasstroom grondexploitaties	4.604	13.242	11.054	8.635
Herfinanciering bestaande langlopende geldleningen	5.806	5.938	6.578	7.138
Saldo kosten en baten uit exploitatie	- 5.766	- 5.352	- 5.059	- 4.779
Onttrekkingen voorzieningen	2.340	2.794	2.531	3.000
Ontvangen aflossingen op (grote) vorderingen	-	-	-	-
Grondverkopen	708	- 487	- 529	- 948
Financieringsbehoefte	7.692	16.135	14.575	13.045
Inzet/mutatie kasgeldleningen	697	160	630	232
Nieuw afgesloten geldleningen	7.000	16.000	14.000	13.000
Stand liquide middelen 31 december	5	31	85	271
Cumulatieve financieringsbehoefte	7.692	23.827	38.402	51.448

Met de lasten van deze financieringsbehoefte is in de meerjarenramingen rekening gehouden. In 2021 hebben we, op basis van de nu bekende gegevens, de situatie dat een nieuwe langlopende geldlening moet worden aangetrokken, en wel tot een bedrag van € 7 miljoen. Ook in de daarna volgende jaren zal, bij het huidige voorgenomen investeringsniveau, het aantrekken van langlopende geldleningen noodzakelijk zijn. Respectievelijk € 16, € 14 en € 13 miljoen.

Ad 4. Reserves

In de bijlagen bij deze begroting is de specificatie van het geraamde verloop van de reserves voor de periode 1 januari 2021 tot en met 31 december 2024 opgenomen. Recapitulerend wordt het volgende verloop van de reserves voorzien:

Reserves	Realisatie	Begroting	Begroting	MJR	MJR	MJR
	Ultimo 2019	Ultimo 2020	Ultimo 2021	Ultimo 2022	Ultimo 2023	Ultimo 2024
Algemene reserve	11.782	13.596	14.296	14.286	11.348	8.512
Bestemmingsreserves	5.915	4.567	3.916	3.685	4.253	4.295
Totaal	17.697	18.163	18.212	17.971	15.601	12.808

bedragen x € 1.000

Ad 5. Voorzieningen

In de bijlagen bij deze begroting is de specificatie van het geraamde verloop van de voorzieningen voor de periode 1 januari 2021 tot en met 31 december 2024 opgenomen.

Voorzieningen moeten worden gevormd als er sprake is van:

1. risico's, verplichtingen en verliezen waarvan de omvang onzeker is, maar redelijkerwijs in te schatten zijn
2. van derden (niet overheidsinstellingen) verkregen middelen die specifiek besteed moeten worden.

Voorzieningen kunnen worden gevormd als er sprake is van:

3. kosten die in een volgend begrotingsjaar gemaakt worden, maar die hun oorsprong mede vinden in het begrotingsjaar of in een voorafgaand begrotingsjaar en de voorziening strekt tot gelijkmatige verdeling van lasten over een aantal begrotingsjaren.

Bij voorzieningen die gebaseerd zijn op reden drie moet er sprake zijn van een onderbouwing door middel van een actueel beheerplan.

Recapitulerend wordt het volgende verloop van de voorzieningen geraamd:

Voorzieningen	Realisatie	Begroting	Begroting	MJR	MJR	MJR
	Ultimo 2019	Ultimo 2020	Ultimo 2021	Ultimo 2022	Ultimo 2023	Ultimo 2024
Vrz. verplichtingen, verliezen, risico's	1.919	1.961	2.003	2.045	2.086	2.128
Egalisatievoorzieningen overig	4.195	3.400	3.502	3.237	3.267	2.835
Totaal	6.114	5.361	5.505	5.282	5.353	4.963

bedragen x € 1.000

Overzicht van taakvelden per programma

Nieuw in het BBV is ook dat in de begroting inzicht wordt gegeven welke taakvelden onder welk programma worden verantwoord. Vanwege het totaalinzicht is er voor gekozen dit in een apart overzicht te presenteren en niet per programma een afzonderlijke tabel op te nemen. Achtereenvolgens wordt in dit overzicht het totaal van alle taakvelden gepresenteerd. Vervolgens wordt per programma inzicht gegeven in de onder dat programma opgenomen taakvelden.

bedragen x € 1.000

Alle taakvelden	Begroting 2021		
	Lasten	Baten	Saldo
Saldo van baten en lasten			
0. Bestuur en ondersteuning	- 12.384	59.498	47.114
0.1 Bestuur	- 2.482	17	- 2.465
0.2 Burgerzaken	- 913	382	- 531
0.3 Beheer overige gebouwen en gronden	- 387	305	- 82
0.4 Overhead	- 8.092	44	- 8.049
0.5 Treasury	- 2.759	3.616	857
0.61 OZB woningen	- 362	6.458	6.096
0.62 OZB niet-woningen	- 139	2.946	2.807
0.64 Belastingen overig	- 0	932	931
0.7 Algemene uitkeringen en overige uitkeringen gemeentefonds		44.798	44.798
0.8 Overige baten en lasten	2.750		2.750
1. Veiligheid	- 3.090	41	- 3.049
1.1 Crisisbeheersing en brandweer	- 2.527	15	- 2.512
1.2 Openbare orde en veiligheid	- 563	26	- 537
2. Verkeer, vervoer en waterstaat	- 7.797	351	- 7.446
2.1 Verkeer en vervoer	- 7.598	212	- 7.386
2.2 Parkeren	- 111	81	- 29
2.3 Recreatieve havens	- 69	57	- 12
2.4 Economische havens en waterwegen	- 10		- 10
2.5 Openbaar vervoer	- 10		- 10
3. Economie	- 1.506	1.105	- 401
3.1 Economische ontwikkeling	- 366		- 366
3.2 Fysieke bedrijfsinfrastructuur	- 92		- 92
3.3 Bedrijvenloket en bedrijfsregelingen	- 616	91	- 524
3.4 Economische promotie	- 432	1.013	581

bedragen x € 1.000

Alle taakvelden	Begroting 2021		
	Lasten	Baten	Saldo
4. Onderwijs	- 3.503	454	- 3.049
4.1 Openbaar basisonderwijs	- 318		- 318
4.2 Onderwijshuisvesting	- 1.588	104	- 1.485
4.3 Onderwijsbeleid en leerlingzaken	- 1.596	350	- 1.246
5. Sport, cultuur en recreatie	- 7.754	907	- 6.848
5.1 Sportbeleid en activering	- 188		- 188
5.2 Sportaccommodaties	- 3.736	812	- 2.923
5.3 Cultuurpresentatie, cultuurproductie en cultuurparticipatie	- 55		- 55
5.4 Musea	- 64	3	- 61
5.5 Cultureel erfgoed	- 166		- 166
5.6 Media	- 488	8	- 480
5.7 Openbaar groen en (openlucht) recreatie	- 3.059	83	- 2.975
6. Sociaal domein	- 29.309	5.037	- 24.271
6.1 Samenkracht en burgerparticipatie	- 2.327	193	- 2.135
6.2 Wijkteams	- 1.452	6	- 1.447
6.3 Inkomensregelingen	- 6.306	4.659	- 1.647
6.4 Begeleide participatie	- 2.467		- 2.467
6.5 Arbeidsparticipatie	- 1.116		- 1.116
6.6 Maatwerkvoorziening (WMO)	- 1.326	5	- 1.321
6.71 Maatwerkdienstverlening 18+	- 3.324	176	- 3.148
6.72 Maatwerkdienstverlening 18-	- 7.325		- 7.325
6.81 Ge-escaleerde zorg 18+	- 121		- 121
6.82 Ge-escaleerde zorg 18-	- 3.545		- 3.545
7. Volksgezondheid en milieu	- 11.036	10.367	- 668
7.1 Volksgezondheid	- 1.584		- 1.584
7.2 Riolering	- 3.189	4.847	1.658
7.3 Afval	- 3.844	5.065	1.222
7.4 Milieubeheer	- 1.841		- 1.841
7.5 Begraafplaatsen en crematoria	- 578	455	- 123
8. Volkshuisvesting, ruimtelijke ordening en stedelijke vernieuwing	- 13.587	12.255	- 1.332
8.1 Ruimtelijke ordening	- 951	172	- 779
8.2 Grondexploitatie (niet-bedrijventerreinen)	- 9.998	10.217	220
8.3 Wonen en bouwen	- 2.638	1.865	- 773
Totaal Saldo van baten en lasten	- 89.966	90.015	49

bedragen x € 1.000

Alle taakvelden	Begroting 2021		
	Lasten	Baten	Saldo
Mutatie reserves			
0. Bestuur en ondersteuning	- 1.270	1.221	- 49
0.10 Mutaties reserves	- 1.270	1.221	- 49
Totaal Mutatie reserves	- 1.270	1.221	- 49
Resultaat	- 91.236	91.236	- 0

bedragen x € 1.000

1. Leven, leren en werken	Begroting 2021		
	Lasten	Baten	Saldo
Saldo van baten en lasten			
1.2 Openbare orde en veiligheid	- 59		- 59
3.3 Bedrijvenloket en bedrijfsregelingen	- 41	19	- 23
4.1 Openbaar basisonderwijs	- 318		- 318
4.2 Onderwijshuisvesting	- 1.588	104	- 1.485
4.3 Onderwijsbeleid en leerlingzaken	- 1.596	350	- 1.246
5.1 Sportbeleid en activering	- 188		- 188
5.2 Sportaccommodaties	- 3.736	812	- 2.923
5.3 Cultuurpresentatie, cultuurproductie en cultuurparticipatie	- 1		- 1
5.6 Media	- 471	8	- 463
6.1 Samenkracht en burgerparticipatie	- 2.327	193	- 2.135
6.2 Wijkteams	- 1.452	6	- 1.447
6.3 Inkomensregelingen	- 6.306	4.659	- 1.647
6.4 Begeleide participatie	- 2.467		- 2.467
6.5 Arbeidsparticipatie	- 1.116		- 1.116
6.6 Maatwerkvoorziening (WMO)	- 1.326	5	- 1.321
6.71 Maatwerkdienstverlening 18+	- 3.324	176	- 3.148
6.72 Maatwerkdienstverlening 18-	- 7.325		- 7.325
6.81 Ge-escaleerde zorg 18+	- 121		- 121
6.82 Ge-escaleerde zorg 18-	- 3.545		- 3.545
7.1 Volksgezondheid	- 1.584		- 1.584
Totaal Saldo van baten en lasten	- 38.892	6.330	- 32.561
Mutatie reserves			
0.10 Mutaties reserves		690	690
Totaal Mutatie reserves		690	690
Resultaat	- 38.892	7.020	- 31.871

bedragen x € 1.000

2. Wonen en leefomgeving	Begroting 2021		
	Lasten	Baten	Saldo
Saldo van baten en lasten			
0.3 Beheer overige gebouwen en gronden	- 387	305	- 82
1.1 Crisisbeheersing en brandweer	- 38		- 38
1.2 Openbare orde en veiligheid	- 5		- 5
2.1 Verkeer en vervoer	- 7.598	212	- 7.386
2.2 Parkeren	- 111	81	- 29
2.4 Economische havens en waterwegen	- 10		- 10
2.5 Openbaar vervoer	- 10		- 10
3.1 Economische ontwikkeling	- 256		- 256
3.2 Fysieke bedrijfsinfrastructuur	- 92		- 92
3.3 Bedrijvenloket en bedrijfsregelingen	- 14	5	- 9
5.7 Openbaar groen en (openlucht) recreatie	- 1.757	67	- 1.690
7.2 Riolering	- 3.189	4.847	1.658
7.3 Afval	- 3.844	5.065	1.222
7.4 Milieubeheer	- 1.841		- 1.841
7.5 Begraafplaatsen en crematoria	- 578	455	- 123
8.1 Ruimtelijke ordening	- 951	172	- 779
8.2 Grondexploitatie (niet-bedrijventerreinen)	- 9.998	10.217	220
8.3 Wonen en bouwen	- 2.638	1.865	- 773
Totaal Saldo van baten en lasten	- 33.317	23.293	- 10.024
Mutatie reserves			
0.10 Mutaties reserves	- 311	481	170
Totaal Mutatie reserves	- 311	481	170
Resultaat	- 33.628	23.774	- 9.854

bedragen x € 1.000

3. Samenwerken-ondernemen-dorpspromotie	Begroting 2021		
	Lasten	Baten	Saldo
Saldo van baten en lasten			
0.1 Bestuur	- 209		- 209
1.1 Crisisbeheersing en brandweer	- 2.489	15	- 2.474
1.2 Openbare orde en veiligheid	- 499	26	- 473
2.3 Recreatieve havens	- 69	57	- 12
3.1 Economische ontwikkeling	- 110		- 110
3.3 Bedrijvenloket en bedrijfsregelingen	- 560	67	- 492
3.4 Economische promotie	- 432	1.013	581
5.3 Cultuurpresentatie, cultuurproductie en cultuurparticipatie	- 53		- 53
5.4 Musea	- 64	3	- 61
5.5 Cultureel erfgoed	- 166		- 166
5.6 Media	- 17		- 17
5.7 Openbaar groen en (openlucht) recreatie	- 1.302	16	- 1.285
Totaal Saldo van baten en lasten	- 5.969	1.198	- 4.771
Mutatie reserves			
0.10 Mutaties reserves		50	50
Totaal Mutatie reserves		50	50
Resultaat	- 5.969	1.248	- 4.721

bedragen x € 1.000

4. Bestuur en dienstverlening	Begroting 2021		
	Lasten	Baten	Saldo
Saldo van baten en lasten			
0.1 Bestuur	- 2.273	17	- 2.256
0.2 Burgerzaken	- 913	382	- 531
Totaal Saldo van baten en lasten	- 3.185	399	- 2.786
Resultaat	- 3.185	399	- 2.786

bedragen x € 1.000

Dekkingsmiddelen, onvoorzien en overhead	Begroting 2021		
	Lasten	Baten	Saldo
Saldo van baten en lasten			
0.4 Overhead	- 8.092	44	- 8.049
0.5 Treasury	- 2.759	3.616	857
0.61 OZB woningen	- 362	6.458	6.096
0.62 OZB niet-woningen	- 139	2.946	2.807
0.64 Belastingen overig	- 0	932	931
0.7 Algemene uitkeringen en overige uitkeringen gemeentefonds		44.798	44.798
0.8 Overige baten en lasten	2.750		2.750
Totaal Saldo van baten en lasten	- 8.603	58.794	50.192
Mutatie reserves			
0.10 Mutaties reserves	- 958		- 958
Totaal Mutatie reserves	- 958		- 958
Resultaat	- 9.561	58.794	49.233

Analyse ten opzichte van de begroting 2020

bedragen x € 1.000

1. Leven, leren en werken - Analyse t.o.v. begroting 2020	I / S	Afwijking
Saldo van baten en lasten		
Verruiming sociaal domein	S	- 3.245
Aanpassing omslagrente van 2,5% naar 2%	S	89
Minder inkomsten onderwijsachterstanden	S	- 119
Hogere dotatie aan voorziening groot onderhoud	S	- 101
Diversen		- 158
Totaal Saldo van baten en lasten		- 3.534
Mutatie reserves		
Onttrekking aan reserve sociaal domein	I	- 210
Diversen		50
Totaal mutatie reserves		- 160
Totaal afwijking		- 3.694

bedragen x € 1.000

2. Wonen en leefomgeving - Analyse t.o.v. begroting 2020**I / S****Afwijking****Saldo van baten en lasten**

Winstnemingen grondexploitaties zijn lager	I	- 1.571
Het saldo aan de kosten en opbrengsten i.v.m. de afloop van afgesloten complexen is lager	I	- 316
Vorbereidingskosten omgevingswet	I	- 115
Aanpassing omslagrente van 2,5% naar 2%	S	343
Hogere opbrengsten grafrechten	S	50
Hogere toerekening salariskosten en inhuur	S	- 483
Vrijval voorziening afval t.g.v. exploitatie	S	- 200
Diversen		- 347

Totaal Saldo van baten en lasten - 2.639**Mutatie reserves**Grondexploitaties

Lagere dotatie aan de reserve grondexploitatie door afsluiten van grondexploitaties	I	1.886
Diversen		57

Totaal mutatie reserves 1.943**Totaal afwijking****- 696**

bedragen x € 1.000

3. Samenwerken, ondernemen en dorpspromotie - Analyse t.o.v. begroting 2020		I / S	Afwijking
Saldo van baten en lasten			
Diversen			- 33
Totaal Saldo van baten en lasten			- 33
Mutatie reserves			
Diversen			- 75
Totaal mutatie reserves			- 75
Totaal afwijking			- 108

bedragen x € 1.000

4. Bestuur en dienstverlening - Analyse t.o.v. begroting 2020		I / S	Afwijking
Saldo van baten en lasten			
Diversen			- 70
Totaal Saldo van baten en lasten			- 70
Mutatie reserves			
Diversen			-
Totaal mutatie reserves			-
Totaal afwijking			- 70

bedragen x € 1.000

5. Algemene dekkingsmiddelen en onvoorzien - Analyse t.o.v. begroting 2020		I / S	Afwijking
Saldo van baten en lasten			
Hogere algemene uitkering		S	2.194
Hogere opbrengst OZB		S	77
Stelpost te realiseren taakstelling		S	2.750
Voordeel rentekosten op langlopende leningen		S	752
Aanpassing omslagrente van 2,5% naar 2%		S	- 890
Diversen			5
Totaal Saldo van baten en lasten			4.888
Mutatie reserves			
Lagere dotatie aan de algemene reserve (vervallen financiële norm)		I	500
Resultaat		I	- 730
Diversen			- 91
Totaal mutatie reserves			- 320
Totaal afwijking			4.567

Deel E: Bijlagen

Overzicht investeringen

bedragen x € 1.000

Investeringsplanning 2021 - 2024 (exclusief grondexploitatie)	Begroting 2021	Begroting 2022	Begroting 2023	Begroting 2024
ICT en informatievoorziening	314.000	94.000	720.700	526.000
Vervanging audio-visuele apparatuur raadzaal	-	72.000	30.000	-
Vervanging applicatie(s)	-	-	-	55.000
Vervangingen buitensportaccommodaties	986.005	833.329	30.769	1.094.604
Vorbereidingskrediet streekmuseum	85.000	-	-	-
Nieuwbouw en uitbreiding Da Costaschool	-	3.730.000	-	-
Nieuwbouw Basisschool De Brug	-	-	2.788.263	-
Investeringen groot onderhoud in gemeentelijk vastgoed	712.287	-	1.479.368	-
Duurzaamheidsmaatregelen in gemeentelijk vastgoed	544.367	10.901	28.122	149.046
Bedrijfswagens groendienst	195.000	42.000	154.000	96.000
Uitvoeringsprogramma Openbare Ruimte en Riolering	10.523.529	9.187.402	8.902.339	9.057.500
Totaal	13.360.188	13.969.632	14.133.561	10.978.150

Overzicht reserves

bedragen x € 1.000

Reserves	Realisatie Ultimo 2019	Begroting Ultimo 2020	Begroting Ultimo 2021	MJR Ultimo 2022	MJR Ultimo 2023	MJR Ultimo 2024
Algemene reserve						
Algemene reserve	1.257	262	764	- 444	- 2.856	- 5.691
Algemene reserve bouwgrondexploitatie	9.325	12.134	12.332	13.530	13.004	13.004
Algemene reserve (restwaarden)	1.200	1.200	1.200	1.200	1.200	1.200
Totaal Algemene reserve	11.782	13.596	14.296	14.286	11.348	8.512
Bestemmingsreserves						
Reserve explosieven	40	40	40	40	40	40
Reserve nwe activiteiten Recreatieschap	143	148	154	159	165	171
Reserve bovenwijkse voorzieningen	1.081	1.327	1.345	1.413	1.824	1.824
Reserve Ruimtelijke ontwikkeling	33	166	201	211	327	327
Reserve duurzaamheid	324	439	314	314	314	314
Reserve Sociaal Domein	2.728	990	350	-	-	-
Res volkshuisvesting sociale woningbouw	149	149	168	168	168	168
Volkshuisvesting doorstroomdoelstelling	80	80	100	120	140	160
Reserve premie centrum Bodegraven	872	747	747	747	747	747
Reserve verbetering aansluiting N11/A12	280	280	280	280	280	280
Ondersteuningsfonds	90	90	90	90	90	90
Reserve bedrijventerreinen	96	96	111	127	142	158
Onderhoud binnensportaccommodaties	-	-	-	-	-	-
Onderhoud gemeentelijke monumenten	-	-	-	-	-	-
Landschapsfonds sierteeltontwikkeling	-	-	-	-	-	-
Reserve renovatie begraafplaats	-	-	-	-	-	-
Volkshuisvesting, sociale woningbouw	-	- 20	- 20	- 20	- 20	- 20
Volkshuisvesting, doorstroomdoelstelling	-	20	20	20	20	20
Reserve bedrijventerrein Broekvelden	-	15	15	15	15	15
Egalisatiereserve precario	-	-	-	-	-	-
Totaal Bestemmingsreserves	5.915	4.567	3.916	3.685	4.253	4.295
Totaal	17.697	18.163	18.212	17.971	15.601	12.808

Bij dit overzicht wordt opgemerkt dat bij de bestemmingsreserves uitsluitend rekening is gehouden met de toevoegingen ten laste van de exploitatie. Eventuele onttrekkingen aan die reserves zijn in dit overzicht niet meegenomen.

Overzicht voorzieningen

bedragen x € 1.000

Voorzieningen	Realisatie Ultimo 2019	Begroting Ultimo 2020	Begroting Ultimo 2021	MJR Ultimo 2022	MJR Ultimo 2023	MJR Ultimo 2024
Vrz. verplichtingen, verliezen, risico's						
Voorziening pensioen oud-wethouders	1.919	1.961	2.003	2.045	2.086	2.128
Totaal Vrz. verplichtingen, verliezen, risico's	1.919	1.961	2.003	2.045	2.086	2.128
Egalisatievoorzieningen overig						
Parkeervoorziening	141	141	141	141	141	141
Voorziening passantenhaven Rijnkade	18	-	-	-	-	-
Voorziening tariefegalisatie riolering	247	247	226	226	226	226
Vrz groot onderhoud openbare ruimte	3.274	2.458	2.171	1.920	1.700	1.488
Egalisatievoorz. afvalstoffenheffing	205	5	5	5	5	5
Vrz onderhoud gem.gebouwen	309	309	720	706	956	736
Pakeervoorziening	-	54	54	54	54	54
Voorziening duurzaamheid	-	-	-	-	-	-
Voorziening onderhoud gebouwen	-	184	184	184	184	184
Totaal Egalisatievoorzieningen overig	4.195	3.400	3.502	3.237	3.267	2.835
Totaal	6.114	5.361	5.505	5.282	5.353	4.963

Bij de bepaling van de hoogte en het verloop van de voorziening onderhoud openbare ruimte en de voorziening onderhoud gebouwen is rekening gehouden met jaarlijkse stortingen en onttrekkingen op basis van de onderhoudsprogramma's die daaraan ten grondslag liggen.

Ook bij de voorziening pensioenen oud-wethouders wordt rekening gehouden met jaarlijkse stortingen en onttrekkingen.

Bij alle andere voorzieningen is wel de storting opgenomen, maar is nog geen rekening gehouden met eventuele onttrekkingen. Dat zal tot gevolg hebben dat op termijn de voorziening af zal gaan nemen, dan wel dat in dat geval aanvullende stortingen noodzakelijk zullen zijn om de voorziening op het gewenste peil te houden.

Overzicht geldleningen

bedragen x € 1.000

Langlopende geldleningen	Hoofdsom	Jaar laatste aflossing	Rente %	Restant-bedrag 1-1-2021	Rente	Aflossing	Restant-bedrag 1-1-2022	Rente	Aflossing	Restant-bedrag 1-1-2023	Rente	Aflossing	Restant-bedrag 1-1-2024	Rente	Aflossing	Restant-bedrag 1-1-2025
Bestaande leningen																
BNG 40.108573	35.000	2038	2,715%	-			-			-			-			-
Conversie 40.10857	25.200	2038	1,104%	25.200	278	1.400	23.800	263	1.400	22.400	247	1.400	21.000	232	1.400	19.600
NWB 1E001175AHR	2.133	2021	2,640%	148	4	148	- 0			- 0			- 0			- 0
NWB 1-28469	19.000	2039	2,064%	14.440	298	760	13.680	282	760	12.920	267	760	12.160	251	760	11.400
BNG 40.109375	38.661	2034	2,490%	-			-			-			-			-
Conversie 40.10937	27.063	2044	1,845%	27.063	499	1.128	25.935	479	1.128	24.807	458	1.128	23.680	437	1.128	22.552
BNG	20.000	2040	1,560%	16.000	250	800	15.200	237	800	14.400	225	800	13.600	212	800	12.800
NWB	48.534	2066	2,873%	44.652	1.283	971	43.681	1.255	971	42.710	1.227	971	41.740	1.199	971	40.769
BNG 40.114088	15.000	2045	0,233%	15.000	35	600	14.400	34	600	13.800	32	600	13.200	31	600	12.600
Bestaande leningen	230.592			142.502	2.647	5.806	136.696	2.549	5.658	131.038	2.456	5.658	125.379	2.362	5.658	119.721
Verwachte leningen																
Nieuwe lening 2021	7.000	2046	2,000%				7.000	140	280	6.720	134	280	6.440	129	280	6.160
Nieuwe lening 2022	16.000	2047	2,000%				-			16.000	320	640	15.360	307	640	14.720
Nieuwe lening 2023	14.000	2048	2,000%				-			-			14.000	280	560	13.440
Nieuwe lening 2024	13.000	2049	2,000%				-			-			-			13.000
Verwachte leningen	50.000			-	-	-	7.000	140	280	22.720	454	920	35.800	716	1.480	47.320
Totaal leningen	280.592			142.502	2.647	5.806	143.696	2.689	5.938	153.758	2.910	6.578	161.179	3.078	7.138	167.041

Op basis van het voorgenomen investeringsniveau is het de verwachting dat in de komende jaren in ieder jaar nieuwe geldleningen moeten worden aangetrokken. In voorgaande jaren was er, met name door realisatie van geplande grondverkoop voldoende liquiditeit voorhanden om de voor die jaren geplande investeringen te kunnen doen zonder dat daarvoor extra geld behoefde te worden geleend. Door het afnemen van de verkoopbare voorraden grond is hieraan thans een einde gekomen.

EMU-saldo





bedragen x € 1.000

Berekening EMU-saldo via mutaties in de financiële activa en financiële passiva van de balans		Begroting 2020	Begroting 2021	Begroting 2022	Begroting 2023	Begroting 2024
1.	Mutaties financiële activa					
1a.	(+) Financiële vaste activa	132	86	67	49	30
1b.	(+) Uitzettingen	647	-	-	-	-
1c.	(+) Liquide middelen	- 290	-	-	-	-
1d.	(+) Overlopende activa	- 1.287	-	-	-	-
2.	Mutaties financiële passiva					
2a.	(-) Vaste schuld	8.993	1.194	10.062	7.422	5.862
2b.	(-) Vlottende schuld	604	160	630	232	620
2c.	(-) Overlopende passiva	502	65	181	470	- 1.961
3.	Verwachte boekwinst					
3a.	(-) Boekwinst bij verkoop effecten en (im)materiële vaste activa	-	-	-	-	-
Berekend EMU-saldo		- 10.897	- 1.334	- 10.806	- 8.075	- 4.490

Beleidsindicatoren

Op grond van het gewijzigde BBV wordt in de begroting onderstaande tabel met beleidsindicatoren opgenomen. Deze indicatoren zijn vrijwel zonder uitzondering overgenomen van en daarmee identiek aan de indicatoren die ook te vinden zijn op www.waarstaatjegemeente.nl.

Beleidsindicator (per hoofdtaakveld)	Eenheid	Periode		Bodegraven-Reeuwijk	Nederland	
0. Bestuur en ondersteuning						
0.01	Formatie	Fte per 1.000 inwoners	2018	●	4,7	8,6
0.02	Bezetting	Fte per 1.000 inwoners	2018	●	4,4	8,1
0.03	Apparaatskosten	Kosten per inwoner	2018	●	366	659
0.04	Externe inhuur	Kosten als % van totale loonsom + totale kosten inhuur externen	2018	●	13%	16%
0.05	Overhead	% van totale lasten	2018	●	-	-
1. Veiligheid						
1.01	Verwijzingen Halt	per 10.000 inw. van 12-17 jr	2019	●	74,0	132,0
1.02	Hardekern jongeren	per 10.000 inw. 12-14jr.			vervallen	
1.03	Winkeldiefstal	aantal per 1.000 inwoners	2018	●	0,6	2,2
1.04	Geweldsmisdrijven	aantal per 1.000 inwoners	2018	●	2,7	4,8
1.05	Diefstal uit woning	aantal per 1.000 inwoners	2018	●	3,1	2,5
1.06	Vernieling en beschadiging	aantal per 1.000 inwoners	2018	●	2,9	5,4
2. Verkeer en vervoer						
2.01	Ziekenhuisopname nav verkeersongeval met een motorvoertuig	%			vervallen	
2.02	Ziekenhuisopname nav vervoersongeval met een fietser	%			vervallen	
3. Economie						
3.01	Functiemenging	%	2019	●	53,4%	53,2%
3.02	Bruto gemeentelijk product (verwacht/gemeten)	index			vervallen	
3.03	Vestigingen	per 1.000 inw 15-64jr	2019	●	175,1	151,6
4. Onderwijs						
4.01	Absoluut verzuim	per 1.000 inw. 5-18jr	2018	●	1,8	1,9
4.02	Relatief verzuim	per 1.000 inw. 5-18jr	2018	●	38,9	23,3
4.03	Voortijdige schoolverlaters totaal (VO + MBO)	%	2018	●	1,6%	1,9%

Beleidsindicator (per hoofdtaakveld)	Eenheid	Periode		Bodegraven-Reeuwijk	Nederland
5. Sport, cultuur en recreatie					
5.01 Niet-wekelijkse sporters	% tov inwoners 19 jr eo	2016		49,5%	48,7%
6. Sociaal domein					
6.01 Banen	per 1.000 inw 15-64jr	2019		765,2	792,1
6.02 Bijstandsuitkeringen	per 1.000 inw 18jr eo	2019		15,2	38,1
6.03 Aantal re-integratievoorzieningen	per 1.000 inw 15-65jr	2019		16,7	20,1
6.04 Wmo-cliënten met een maatwerkarrangement	per 1.000 inw	2019		47,0	67,0
6.05 Netto arbeidsparticipatie	%	2019		71,4	68,8
6.06 % kinderen in armoede	%	2015		2,4%	6,6%
6.07 % Jeugdwerkloosheid	%	2015		0,7%	1,5%
6.08 Jongeren met jeugdhulp	% van alle jongeren tot 18 jaar	2019		12,1%	12,2%
6.09 Jongeren met jeugdbescherming	%	2019		1,4%	1,2%
6.10 Jongeren met delict voor rechter	%	2018		0,9%	1,5%
6.11 Jongeren met jeugdreclassering	%	2019		0,2%	0,4%
7. Volksgezondheid en milieu					
7.01 Fijn huishoudelijk restafval	kg per inwoner	2017		111	174
7.02 Hernieuwbare elektriciteit	%	2017		2,5%	16,9%
8. Volkshuisvesting, ruimtelijke ordening en stedelijke vernieuwing					
8.01 WOZ-waarde woningen	dzd euro	2019		304	248
8.02 Nieuwbouw woningen	aantal per 1.000 woningen	2019		9,8	9,2
8.03 Demografische druk	%	2019		79,3%	69,8%
8.04 Woonlasten éénpersoonshuishouden	euro	2019		873	669
8.05 Woonlasten meerpersoonshuishouden	euro	2019		1.012	739